

100 de ani
de
războaie mondiale

DUNĂREA DE JOS

CONSILIUL JUDEȚULUI GALATI • CENTRUL CULTURAL DUNAREA DE JOS

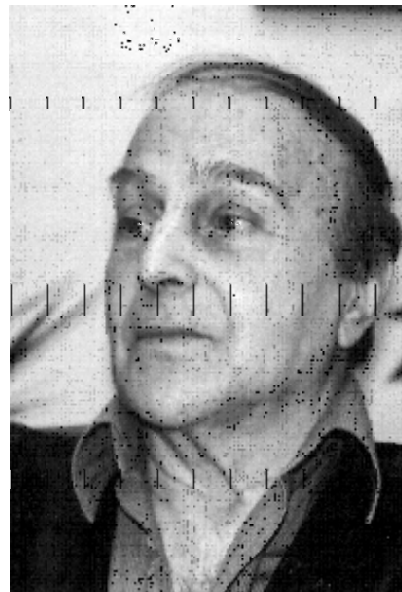
Nr. 145
martie
2014

Suflet către Suflet!

cArtEsențe - poezie, vol. 17 Simon Ajarescu

Vineri, 28 ianuarie 2014, la Sala Rondă a Centrului Cultural Dunărea de Jos, lansarea volumului „gen-Om” de Simon Ajarescu (micro-antologie), în colecția cArtEsențe, a omagiat personalitatea poetului trecut la cele veșnice anul trecut. Și-au amintit de omul și poetul Simon Ajarescu poeta Cezarina Adamescu și prozatorul Ioan Gh.Tofan, moderatoare fiind coordonatoarea proiectului, Florina Zaharia. Selecția textelor din antologie a fost făcută de a. g. seacă, lansarea fiind însoțită și de o expoziție de fotografii deloc cunoscute din colecții private sau din arhiva Centrului Cultural. Mulțumim tuturor celor care au contribuit la realizarea acestei expoziții punându-ne la dispoziție fotografii, documente ș.a.

Cei prezenți au putut viziona două scurte înregistrări video, prima prezentând lansarea cărții *Sfidarea spirituală* de Simon Ajarescu, la Casa Artei (actualul sediu C.J.) în anul 1996, iar cea de-a doua prezentând un recital poetic susținut de autor pe 15 ianuarie 2011, Ziua Culturii Naționale, la sediul Centrului Cultural, alături de alți poeți gălățeni.

Festivalul Libertății și al Newrozului - Irak

Cu ocazia sărbătorii Newroz, din partea directorului general Farhang Ghaffour Mustafa, director al Festivalului Libertății și al Newrozului, Centrul Cultural a primit o invitație pentru a participa la aceste manifestări în orașul Erbil, regiunea Kurdistan din Irak. Drept urmare, o delegație și reprezentanți ai Ansamblului Doina Covurluiului vor fi prezenți în Irak în prima jumătate a lunii martie, festivalul fiind deja la a cincea ediție, la el urmând să participe grupuri folclorice din Franța, Germania, Suedia, Turcia, Iran, Bulgaria, Rusia și câteva țări arabe. În invitație se precizează că vor putea fi expuse și măști tradiționale românești. Vom reveni cu amănunte.

Imagine de la un festival Newroz din anii trecuți
(sursa foto: internet)

Expo: Datini bucovinene

Debutul expoziției de fotografie *Datini bucovinene* a aparținut... unei familii din Focșani: Alexandra, Monica și Paul BRATU, ce au răspuns invitației fotoclubului Dunărea de Jos (profesor Nicolae Sburlan). Vernisajul a avut loc pe 21 februarie, într-unul dintre spațiile expoziționale ale Centrului, profesorul Nicolae Sburlan și directorul Centrului, Sergiu Dumitrescu prezentându-i pe oaspeți, evenimentul fiind însoțit și de un scurt moment artistic cu muzică din Bucovina, deoarece expoziția de fotografie a avut în prim plan datinile și tradițiile bucovinene.

Accente

26 februarie 2014.
La Mansarda Centrului Cultural a fost vernisată expoziția de pictură a două ieșence, Maria Boz și Ofelia Huțul. Au prezentat profesorul Ioan Tudor, sculptorul Sergiu Dumitrescu (Foto 1), manager al CCDJ și profesor Olimpia Ștefan.

Foto 1

Concerte de binefacere

Au continuat concertele de binefacere pentru bătrânii din Căminele pentru persoane vârstnice, la Ștefan cel Mare de pe strada Războieni evoluând un grup din Ansamblul folcloric Doina Covurluiului, printre interpreți fiind și îndrăgitul Aurică Totolici. (Foto 2)

Foto 2

Tânărul și tradiția strămoșilor

Vineri, 28 februarie 2014, Serviciul Cercetare a organizat la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” - Salonul Artelor, un atelier pentru confecționarea măștișoarelor, în parteneriat cu Grădinița nr 45 și școala nr. 10 din Galați. Prin această activitate au fost valorificate informații și modele tradiționale de măștișoare descoperite în cadrul Programului „Pomul vieții”.

Mărțișorul

- semnificație, obiceiuri, credințe, superstiții

Anișoara Stegaru Ștefănuță

Percept și recunoscut astăzi ca un simbol al primăverii, mărțișorul își are obârșia în timpuri străvechi.

În acord cu bibliografia de specialitate, cuvântul „mărțișor” are origini latine (fiind legat de numele zeului Marte), reprezentând atât denumirea populară dată lunii martie cât și vechiul obicei de a purta

începând cu 1 martie un bănuț de argint agățat de un șnur împletit din două fire: roșu și alb.

În viziunea lui Ion Ghinoiu, în ceea ce privește modul de confecționare, „mărțișorul ține sigur de tradiția Dochiei” - personaj mitico-folcloric feminin. Acesta era făcut din două fire colorate și răsucite, simbolizând iarna și vara de care se agăța o monedă de aur, argint sau alt material. În vechime, șnurul împletea zilele celor două anotimpuri; (I. Ghinoiu, *Vârstele timpului*, p. 202).

Deși aceste simboluri ancestrale s-au pierdut în parte, ele au fost compensate de apariția unor noi semnificații atribuite mărțișorului. În acest sens, se menționează faptul că scopul legării sau purtării mărțișorului la mâinile copiilor (și nu numai) este de a aduce noroc pe parcursul întregului an, de a fi sănătoși și curați ca argintul și de a fi protejați de razele arzătoare ale soarelui. (A. Fochi, *Datini și eresuri*, p. 28). Fetele purtau mărțișor pentru a fi frumoase și dragăstoase și pentru a fi albe și rumene peste an. (G.N. Voronca, *Datinile și credințele poporului român*, vol II, p. 136).

În spiritul tradiției locale, mărțișorul se lega la mână sau la gât în dimineața zilei de 1 martie până a nu răsări soarele, existând credința că trebuie purtat pentru a proteja de razele arzătoare ale soarelui.

„Amuleta” era constituit din cele două fire împletite,

alb și roșu (sau alb și negru) ce semnificau lupta vieții asupra morții, a sănătății împotriva bolii. (Antoaneta O. Iteanu, *Calendarele poporului român*, p. 127).

Mărțișorul se purta de regulă 9-12 zile la gât, după care era legat de ramura unui pom tânăr. Dacă în acel an pomul era roditor și se dezvoltă armonios, exista credința că și copilul va avea noroc. Alteori mărțișorul este purtat până când înfloresc pomii fructiferi și atunci este lăsat pe ramurile acestora, pentru a fi sănătoși și frumoși tot anul. Alții îl poartă până la sosirea berzelor și atunci îl aruncă înspre ele zicând: „n-ați negrețele și dă-mi albețele!” (A. Olteanu, *Calendarele poporului român*, apud Marian, 1994, I, p. 321-313).

Reminiscente ale tradiției mărțișorului s-au mai păstrat încă și în zona de sud a Moldovei (în zona Galațiului). Spre exemplu, la Tulucești, bătrânele obișnuiau în trecut, să împletească un șnur din două fire pe care îl legau la gât iar copiilor la mână (atât băieților cât și fetelor) pentru a fi feriți de rele, să aibă noroc, iar fetele să aibă noroc în dragoste.

Uneori se legau mărțișoare la florăria caselor (la intrarea principală), la coarnele vitelor, la ușa grajdurilor, pentru ca toate acestea să aibă parte de protecție, belșug sau sănătate. După zece, douăzeci sau treizeci de zile, purtătorul agăța mărțișorul

într-un pom roditor, pentru roada pomului și fericirea purtătorului (Arhiva CCDJ chestionar completat de Chirilă Amelian din Tuluțești).

La Braniștea, fetele și nevestele obișnuiau să-și atârne la gât sau la mână, sau să poarte în piept, un șnur format din două fire: unul roșu și unul alb, șnurul îngemănând cele două nuanțe ca simbol al forțelor vitale, roșu foc, sânge, soare, albul specific limpezimii apei, pomilor înfloriți. (Arhiva CCDJ chestionar completat de Mihai Gheorghe din Braniștea)

La Hanul Conachi, mărtișorul din ață albă răsucit cu arnici roșu, de care se agață un bănuț găurit, era purtat la mână (acoperit de mânecă) să nu fie văzut de soare, în acest sens existând credința că altfel, cel care-l poartă, va fi pârlit de soare toată vara. Se purta până în ziua de Florii dimineața, când, mărtișorul se lăsa pe ramurile unui trandafir, spunând în gând: „Mărtișor, mărtișor,/ Eu te leg la trandafir/ Să fii frumoasă ca floarea trandafirului”. (Arhiva CCDJ chestionar completat de Costina Sava din Hanu Conachi)

Rememorând obiceiul purtării mărtișorului, o bătrână din localitatea Piscu ne-a mărturisit: *Legam mărtișoarili în zâua di 1 martii dimineața. Ni sculam înainti di răsăritul soarelui. Ni puneam la mânî și în piept. Dar la mânî îl pune'm întotdeauna. Și îl purtam până la Florii. În zâua di Florii luam mărtișoru' și îl dușem și îl pune'm la un copac, îl legam la un trandafir, cî așa ni învățau bătrânili. Spunea cî is buni mărtișoarili la mânî cî nu ti pârliești soarili dacî porț'. Făceam mărtișoru' din ață albă și roșâi. Făcem mai multi modeli la capiti: inimioarî, rotund, cânăfiori,*

ghindi. Di micî purtam mărtișor di pi la opt-nouî ani, ni lega mama. Băiețai nu purtau mărtișor cî si spune' cî plânji în zâua nunțai. Alt bătrân își amintește: Io așa am înțales di pi la mama, cî după ci ieșau din biserică în zâua di Florii, cu alti feti, cu alți prieteni, luau aceli mărtișoari din piept și di undi li aveau, și li legau di creanga di salcii. La pom n-am legat. Așa am făcut și eu. Și tân minti cî am fost și io cu trei prietene, să dăm aceli mărtișoari pi gârlî, cî noi, așteptam și ni mărităm de-acu', di la paisprezece ani. Când aruncam mărtișorul spuneam: du-ti mărtișor, du-ti la vali cum ti duci tu di răpidi, așa și-mi vinî mii ursîtu'... spuneam în gând. Spuneam du-ti mărtișoru' și-mi vină prințisoru'. (Arhiva CCDJ interviuri realizate de Anișoara Stegaru Ștefnucă)

De asemenea, o tânără din comuna Piscu, stabilită acum în comuna Braniștea își amintește sfatul primit de la persoanele mai vârstnice pentru a îngriji pe parcursul anului pomul la care a legat mărtișorul la Florii. O persoană din comuna Independența mărturisește faptul că atunci când legau mărtișorul la ramurile pomului făceau trei noduri, în momentul legării fiecărui nod având în gând o dorință. În comuna Braniștea, fetele și femeile legau mărtișorul la mână în dimineața zilei de 1 martie, și în piept puneau mărtișoare făcute din carton (rotund) îmbrăcat manual cu ață roșie și albă, modelul numindu-se clopoței. La Florii, fetele și flăcăii mergeau la pădure pentru a face băutul mărtișorului. (Arhiva CCDJ interviuri realizate de Anișoara Stegaru Ștefnucă)

Biserica ortodoxă română din orașul Most - Cehia

George Milea

Dunării de Jos, Casian Crăciun.

Biserica ortodoxă românească (din lemn) din Most, nu este doar un simplu așezământ monahal, un loc de reculegere (așa cum mai sunt și altele, toate din lemn, răspândite în lumea largă: Franța, S.U.A., Venezuela etc.) și o atracție turistică locală, ea este în același timp și un monument ridicat în amintirea soldaților români căzuți pentru eliberarea

După cum se știe, în august 1944, România s-a aliat cu întregul ei potențial economic și militar puterilor aliate până la sfârșitul războiului (mai, 1945), luptând alături de armata sovietică pentru eliberarea Transilvaniei, Ungariei, Austriei și Cehoslovaciei. Pentru semnarea Tratatului de Pace de la Paris (feb. 1947), țara noastră a încheiat capitolul dureros al participării ei la cel de-al doilea război mondial: un război început în est și terminat în vest, împotriva Germaniei naziste. Total pierderi pe cele două fronturi (morți, răniți, dispăruți) – peste 700.000 soldați și ofițeri.

Acum câțiva ani, la inițiativa Preafericitului Părinte Teoctist (1915-2007), fost patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în urma efectuării unei vizite în Republica Cehă, cu acordul șefului statului și a reprezentanților cultelor religioase din această țară prietenă, în orașul Most demarează rapid construcția unei biserici din lemn, în stil maramureșean, cu material local, dar cu meșteri tâmplari din jud. Maramureș, biserica având un dublu scop, asupra căruia voi reveni.

Orașul Most este situat în N-V Cehiei, la 77 km de Praga, cu o populație de 70,8 mii locuitori (1996), nod feroviar și centru industrial puternic dezvoltat: exploatare de cărbuni, combinat carbochimic, construcții de utilaj minier, aparataj electrotehnic, electrometalurgie, ceramică (menționat documentar în sec. 11).

În perioada anilor '60, în perimetrul orașului, descoperindu-se mari rezerve de cărbune, acesta a fost strămutat în apropiere, pe un nou amplasament, cu peste 90% construcții noi. Dintre obiectivele istorice și turistice mai importante, amintesc doar Biserica Catolică a Înălțării Fecioarei Maria (1515-1517), translată în 1975, Castelul Hnevin (1896-1906), reconstruit în 2001, construcțiile zvelte, elegante, din noul centru civic, teatrul modern.

Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române (din lemn) a Înălțării și Sfântului Valentin, precum și a troiței de mari dimensiuni "Sf. Treime" a durat peste doi ani, sfințirea lor având loc în octombrie 2011 de către Preafericitul Părinte Daniel, actualul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. La acest eveniment a participat și Înaltpreasfințitul Părinte, Arhiepiscop al

Cehoslovaciei, la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

În fața bisericii se află troița masivă "Sf. Treime", unde, într-o vitrină de sticlă, sunt expuse acte, fotografii, nasturi, monezi, precum și o lungă listă cu numele soldaților și ofițerilor români care și-au jertfit viața în luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei de sub ocupația nazistă (peste 60.000 de oameni, estimativ).

Locuitorii de pe acele meleaguri îndepărtate nu au putut uita sacrificiul suprem al armatelor române și sovietice făcut pentru țara lor: în munții Tatra Înaltă (*Vysoke Tatry*), din actuala Republică Slovacă, cu înălțimi de peste 2.000 m, la poalele unui pisc, se află o capelă ortodoxă unde candela arde mereu, iar în jur este un mic cimitir simbolic.

n.a. La întocmirea acestui material s-au preluat, prelucrat și mixat informații din următoarele surse:

- F. Constantin – "O istorie sinceră a poporului român", Editura Univers Enciclopedic, București, 1997;

- M. Blăjuț, "Evadarea din Infern", Vol. III, Editura Arionda, Galați, 2007;

Toate cele șapte volume ale dicționarului enciclopedic apărute în perioada 1993-2009, Editura Enciclopedică București;

- Revista "Călăuza Ortodoxă" nr. 274-274, sept.-oct. 2011, Galați;

- Imagini scanate după fotografii și ilustrate originale din colecția proprie;

- Mii de mulțumiri d-lui ing. Jiri Mencl din Most (Cehia) pentru unele informații și materiale oferite, necesare la întocmirea prezentului articol.

„Trecutul mă stimulează și încerc să-l
readuc în prezent prin scris...”

**Interviu realizat de Gh. NAZARE cu scriitorul Ioan Gh.TOFAN,
premiul revistei *Dunărea de Jos* pentru proză - 2013**

Domnule Tofan, în ultimii ani, ați debutat publicistic în mai multe reviste de cultură gălățene. Anul trecut ați publicat prima carte, „Piața veche”, un roman memorialistic, bine primită de critica de specialitate, iar la începutul acestui an revista *Dunărea de Jos* v-a acordat premiul pentru proză. Putem spune că ați intrat triumfal în rândul scriitorilor gălățeni. Cum ați receptat acest succes?

Trebuie să recunosc că succesul de care vorbiți d-voastră m-a luat prin surprindere. În privința premiului revistei *Dunărea de Jos*, ce pot să spun? L-am primit cu mare bucurie. Așa cum am spus la decernare, este primul premiu pe care l-am primit vreodată. Un motiv în plus ca să-mi perfecționez scrisul. Spun asta pentru că nu mă consider un scriitor profesionist. Tind să ajung însă. În ce măsură am să reușesc, Dumnezeu știe. Mai am de lucrat în privința asta iar timpul mă presează.

De unde vine în lumea scrisului Ioan Gh. Tofan? Ce semnificație are pentru dumneavoastră sintagma *Piața veche*?

Dintr-o lume normală, a oamenilor obișnuiți. *Piața Veche* este pentru mine unul din spațiile în care mi-am petrecut copilăria, semnificând, prin ochii scormonitori ai personajului meu, Ionel Corban, un paradis pierdut pentru totdeauna. Am zis unul din spații pentru că în roman este destul de prezent și satul în care m-am născut.

Trecutul vă inhibă sau vă stimulează? Sunteți tentat să faceți judecăți de valoare cu privire la

Galațiul de acum 50-60 de ani și cel de astăzi? Vă rog să exemplificați!

Trecutul mă stimulează și încerc să-l readuc în prezent prin scris. Fac totul cu meticulozitate, refăcând iarăși și iarăși textul, niciodată mulțumit pe deplin. Consider că un om care a scris o carte se poate numi scriitor nu numai atunci când este acceptat de critică. Mai are nevoie și de cititori. Iar pe cititor trebuie să-l emoționezi. Dacă ți-ai atins aceste două deziderate poți lucra la nașterea altei cărți. Munca nu-ți va fi în zadar.

Nu sunt în măsură să emit judecăți de valoare cu privire la Galațiul de acum 50-60 de ani. Am descris orașul din acele vremuri cu dragoste dar fără a face comparații, asemenea

fotografului pasionat care nu poate interveni în cadru. Dar ca cetățean al vremurilor de astăzi nu pot asista decât indignat la nepăsarea autorităților locale privind posibilitatea reabilitării unor clădiri vechi, cunoscute ca monumente istorice sau de arhitectură. Este suficient doar să amintesc de starea de paragină în care a ajuns Casa Mantu de pe strada Al. I. Cuza. Am un vis legat de acest aspect. Într-o dimineață, mergând în centrul orașului să descopăr, în locul vechilor blocuri construite în anii '60, cu fostul hotel „Dunărea” în mijloc, orașul vechi, cu Piața Regală în a cărei „răspântie”, așa cum putem vedea în cărțile poștale și fotografiile patinate de vreme, să troneze statuia lui Costache Negri. Să cercetez entuziasmat clădirile monumentale din jur, încercând să le identific: aici hotelul Imperial, mai încolo Banca de Scont, dincolo hotelul Splendid, continuând apoi să-mi prelungesc visul pe alte străzi, reconstruind ipotetic un oraș pierdut pe veci. Ce-ar fi dacă visul meu ar putea deveni realitate? Occidentalii cum au putut să-și refacă centrele istorice ale orașelor distruse de război? Știți ce-i mai rău? Nu numai că nu s-a reconstruit nimic din

vechiul oraș dar s-au demolat în continuare clădiri de patrimoniu, atât în vremea comunismului, cât și în noile vremuri democratice. Astăzi, se perpetuează aceeași politică, ce-i drept mai cu fereală. De exemplu, ni se spune că edificiul este în litigiu și până la finalizarea lui nu se poate face nimic. Apoi nici bani nu sunt. Timpul trece și clădirea continuă să se ruineze până când demolarea este iminentă. Iar peste noapte ne trezim cu cine știe ce hidoșenie din sticlă și metal.

Ați avut o întreagă carieră de ofițer fluvial, căpitan fluvial și pilot Dunăre Maritimă. Ați fost o viață prieten cu Dunărea. Cum este Dunărea la Galați, la Belgrad, la Budapesta, la Bratislava sau la Viena? Ce bucurii le oferă oamenilor, iar oamenii cum o răsplătesc?

Dunărea la Galați este superbă, un dar pe care, din păcate, unii dintre noi nu-l prețuiesc îndeajuns. Mergeți pe șoseaua falezei de pe malul înalt, ceva mai sus de parcul Viva, și priviți de-acolo măreția fluviului. Rotiți-vă privirea, de la răsărit spre apus, din aval spre amonte, până spre linia orizontului. Câte asemenea privești credeți că mai există în lume? Cum să nu fii atunci mândru că poalele orașului tău sunt udate de bătrânul Danubius? Am fost vreme de peste patruzeci de ani rătăcitor pe drumurile fără pulbere ale Dunării dar nu am ajuns niciodată mai sus de Turnu-Severin. Înainte de revoluție navigația pe linia de sus, dincolo de portul amintit mai sus, era asigurată numai de marinarii de la Navrom Giurgiu. Gălățenii, brăilenii și tulcenii, nu aveau nici o șansă să navigheze în acea zonă. Așa că nu vă pot spune nimic despre Belgrad și Bratislava. După revoluție am trecut prin Budapesta și Viena, ca turist dar nu ca navigator. Există în cartea mea o trecere în revistă a acestor două superbe capitale. După cum ați menționat, după ce am luat brevetul de căpitan fluvial și am lucrat ceva timp în această funcție, m-am calificat pilot maritim la începutul anilor '80. Vreme de peste treizeci de ani am pilotat sute de nave maritime, de cele mai diferite tipuri, pe sectorul Dunării Maritime, între Brăila (km. 173) și mare, până în vara trecută când am ieșit definitiv la pensie. Dunărea oferă oamenilor bucurii diverse ca sportul nautic (înot, canoe, caiac), pescuitul sportiv, plajă și picnic pe malurile sale etc. De subliniat sunt înlesnirile care ușurează viața și munca oamenilor. Ea îi hrănește, îi ajută să-și transporte mărfurile mai ieftin, le asigură apa atât de necesară vieții dar și funcționării atâtor industrii ș.a.m.d. Dar unii oameni, la troglodiți mă refer, nici nu se gândesc s-o protejeze în vreun fel, darmite s-o răsplătească. Îi poluează apele, aruncând gunoaie sau deversând deșeuri în albie, practică pescuitul industrial sau braconajul, distrug malurile amenajate prin producerea de valuri dincolo de limita admisă prin regulamentul de navigație etc. Aș putea enumera, în continuare, și alte „deservicii” pe care unii dintre noi înțeleg să le aducă acestui minunat fluviu. Dar subiectul chiar mă irită și prefer să mă opresc aici.

Una dintre „faptele” copilăriei a fost și aceea escapadă peste Dunăre, interpretată de părinți drept o fugă de acasă, pentru care tata v-a administrat o dojană cu mesaj educativ. Era un semn pentru spiritul iscoditor, aventurier de mai târziu?

S-ar putea spune și așa. La vârsta adolescenței mulți au visat cu ochii deschiși. Dar puțini au transformat visele în realitate.

Rămânând în sfera amintirilor, v-aș ruga să evocați pentru locuitorii urbei noastre de astăzi o zi de sărbătoare din viața gălățenilor de acum 50-60 de ani și să vă referiți la câteva dintre atracțiile gălățenilor din aceeași perioadă. În context, vă rog să descrieți și o zi obișnuită din „viața” Pieței Vechi a orașului de acum o jumătate de veac.

Acum 50-60 de ani sărbătorile vizibile erau festive. De 1 mai, 23 august și chiar, pe la începutul anilor '50, de 7 noiembrie, toată lumea ieșea la defilare. Știți doar cum a fost. Adevăratele sărbători erau însă nunțile, botezurile și onomasticile. Cele religioase, ca Paștele și Crăciunul, erau sărbătorite în sânul familiei, după ce se mergea dimineața la biserică. Elevii, studenții și cei care lucrau în instituțiile militarizate ale statului, cum era și tatăl meu, mergeau mai cu fereală la slujbele religioase dar, ca să fim drepți, nimeni nu stătea la ușa bisericii ca să-ți interzică să intri. Mai existau teatrele și cinematografele. Amintiți-vă numai ce actori am avut – Gina Patrichi, Mihail Pălădescu, Eugen Popescu-Cosmin, Carmen Maria-Strujac, Mitică Iancu, Mihai Mihail și atâția alții care ne-au încântat cu arta lor actoricească. Aveam chiar și o filarmonică. Rețin că am fost și eu o dată să ascult nu știu ce simfonie, tras de mână de o prietenă melomană.

În cartea mea am asemuit forfota obișnuită a unei zile din „viața” Pieței Vechi cu aceea descrisă de celebrii Ilf și Petrov într-unul din romanele lor. Scriitorii ruși localizau acțiunea în perioada economică, relativ înfloritoare, din vremea NEP-ului, de după revoluția bolșevică și terminarea războiului civil. În Piața Veche a orașului Galați, ca de altfel în toată România de acum peste șaiszeci de ani, economia socialistă incipientă și economia capitalistă în „agonie”, reprezentată încă de micii comercianți, încă mai coexistau. Piețele erau un furnicar de oameni foarte diferiți, unde se vindea aproape orice. Erau, totodată, talcioc și iarmaroc. În capitolul II al romanului meu, intitulat „Biserica înlănțuită”, există descrisă, în detaliu, o zi obișnuită a Pieței Vechi gălățene de la începutul deceniului șase al secolului trecut. Nu aș vrea să mă repet.

Schimbând registrul tematic al discuției - de la sfera amintirilor despre Galați la „fierbințeala” prezentului din cultura urbei noastre - vă întreb cum apreciați fenomenul cultural gălățean, valoarea creației literare/culturale din acest spațiu geografic în context național?

La Galați există o puternică activitate culturală. Referindu-mă la ceea ce mă interesează pe mine în mod deosebit, respectiv creația literară, pot spune că în oraș, cât și în județ, există scriitori care au scos cărți de incontestabilă valoare literară. Nu vreau să dau nume pentru că s-ar putea să omit pe cineva. Dar d-voastră îi știți mai bine decât mine. Din nefericire dicționarele literare scoase de criticii importanți ignoră literatura de provincie. De pildă, în „Istoria literaturii române contemporane 1941-2000” publicată de Alex Ștefănescu, este pomenit numai scriitorul gălățean Valeriu Gorunescu, cu titlul unui roman. Undeva, între

pagini, mai descoperim fotografia prozatorului Eugen Teodoru, în compania lui Eugen Barbu. Nici un cuvânt însă despre opera scriitorului gălățean. E nedrept. Prozatorul Apostol Gurău definește această marginalizare, prin gura personajului Constantin Ucuta (un alter-ego al autorului) din romanul „E-Anonimii”, drept *Paranteza Tragică*. Definiția este inspirată de un articol scris de un eseist lituanian, Ivar Ivask, apărut într-un ziar din New-York, care se referă la neșansa micilor culturi europene de a se afirma în afara granițelor. Extinde această concluzie amară la plan național, remarcând că sunt admise doar trei focare de cultură – București, Cluj și Iași. Dar și ultimele două sunt umbrite de capitală. Dar poate că personajul din romanul domnului Apostol Gurău este prea pesimist. Am remarcat că scriitori consacrați din aceste trei orașe s-au perindat pe la Salonul Literar organizat la Biblioteca V.A. Urechia, prezentându-și cărțile și culegând aplauze. M-am întrebat, ca și alții, dacă ei fac ceva pentru promovarea scriitorilor gălățeni. Poate că da și nu știu eu. În rest, ce pot să spun? Pe plan local scriitorii sunt sprijiniți de Biblioteca „V.A. Urechia”, Centrul Cultural Dunărea de Jos, Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România, Societatea Scriitorilor „Costache Negri” și Casa de Cultură. Sunt publicați frecvent în revistele literare ale acestor instituții și societăți culturale, ca de altfel și în alte reviste. Există cenacluri remarcabile, ca *Noduri și Semne*, unde și-au făcut ucenicia mulți scriitori importanți dar și un efervescent *Salon literar*, la

Biblioteca „V.A. Urechia” care tinde să devină, dacă nu este deja, o *nouă mișcare literară* despre care a început să se vorbească în toată țara. În concluzie? Se fac eforturi considerabile pentru promovarea scriitorilor locali valoroși. Să sperăm că vom ieși din acea nefastă *Paranteză Tragică* despre care am pomenit mai sus.

Prin ce se definește Galațiul în patrimoniul cultural național. Ce reperi culturale naționale își au sorgintea la Galați?

Mă puneți în dificultate. Nu cred că am pregătirea necesară ca să mă pronunț în această privință. Cândva orașul nostru era cunoscut drept „Galați, cumplit oraș de negustori” datorită exprimării nefericite a unui poet local, Barbu Nemțeanu, pe nedrept ignorat astăzi. Violeta Ionescu, autoarea superbului roman istoric „Diolețian, fiul lui Jupiter”, a încercat recent, în revista C.C.D.J., „Dunărea de Jos”, în câteva articole, să-l readucă pe acest poet în atenția gălățenilor, ca pe un scriitor foarte valoros care

face cinste urbei noastre. După revoluție ne-am pricopsit cu altă „faimă”. Am devenit „orașul roșu”. Nu cred că atunci, la început de secol XX, nici la sfârșitul aceluiași secol, situația era atât de proastă în ceea ce privește cultura. E destul să răsfoim presa locală sau revistele acelor vremuri, mai mult sau mai puțin vechi, ca să contrazicem aceste „judecăți”, adevărate stigmate pentru noi, gălățenii.

Tânărul și vigurosul scriitor a.g.secară - ca să păstrăm ortografierea autorului-, în finalul „Cuvânt (ului) înainte la un manuscris”, cartea dumneavoastră, își exprima încrederea în continuarea demersului. Chiar așa, la ce lucrați, când să ne așteptăm la o nouă apariție editorială sub semnătura lui Ioan Gh. Tofan?

În sfârșit, o întrebare pe care o așteptam. Lucrez la un al doilea roman, intitulat provizoriu „Pe malul de lut al fluviului”. Dacă o să am liniște, timp și sănătate, sper ca până în toamna anului viitor să-l termin. Voi urmări, în aceeași manieră, destinul personajului meu principal, Ionel Corban. Planul, pe termen lung, este unul periculos de ambițios și ar urma să cuprindă patru volume. Încerc să „construiesc” un altfel de *bildungsroman*, cu alte cuvinte. Mă mai gândesc și la un volum de povestiri marinărești.

Vă mulțumesc!

Frontul din bostănărie

(Avanpremieră editorială; fragment de roman)

Urmară discuții aprinse cum să-i marcăm pe sovietici. Daniel propuse pepenii mici, necopți, eu am propus bolovanii cei uscați, rămași în urma prășitului, iar Costi se împotrivi, bazându-se pe mărimea armatei sovietice, cea mai numeroasă, mai dornică de victorie și de sacrificiu.

Atunci bunicul Ilici țâșni în față și ceru să se facă liniște, fiindcă el este singurul în măsură să rezolve toate problemele, explicând de-a fir-a păr cum a fost și ce s-a întâmplat. Desigur eu m-am aliat cu Daniel, (ce vreți, minte de copii,) și am început să-l susținem pe bunicul Ilici. Costi văzându-se singur și încolțit, privi îngrijorat în jur după ajutor, se apropie de Toma, Maria și băiatul lor, care dormeau duși, răpuși de oboseală și de căldura plăcută de sup pături, ceea ce-l făcu să se întoarcă mormâind și să se așeze pe bancă îmbufnat. Era întuneric deja, vâlvățiile însângerate deveniseră vineții peste geana de lumină blândă care încă mai venea dinspre orizont.

- Uite care-i treaba și cum o să facem. Nemții sunt pepenii galbeni, destul de mulți pe toată tarlaua. Americanii sunt cei verzi... Nu la Kursk, cum ați învățat voi la școală, ci la Stalingrad s-a pierdut războiul, în fața casei Popov, în morții mă-sii, unde bolșevicii erau obligați să iasă din adăposturi ca să dea cadavrele nemților la o parte pentru a putea trage asupra atacatorilor, care veneau în valuri. I la movila Mamaiev, Mamaiev Kurgan i-a rămas numele. A fost la fel și la Silozul cu lifturi unde patruzeci de ruși au ucis mii de nemți, de croați. Am uitat să recunosc faptul că ostașii croați aveau o reputație mai bună decât românii... Ce-i a lor e al lor...

- Păi s-a pierdut războiul în bătălia de la Kursk sau de la Stalingrad? Hotărâți-vă, îmi arătați eu nedumerirea.

- Nici la Kursk, nici la Stalingrad, turnă gaz pe foc Daniel, ci la Moscova.

- Ba la Stalingrad, în morții mă-sii, se înverșuna, bunicul Ilici, unde comandamentul sovietic aducea noaptea peste Volga sânge proaspăt mereu... de unde? Dracul știe de unde tot scoteau atâta carne de tun. Astfel rușii și nemții se tocău reciproc de trei luni de zile... asta vroiau de fapt englezii și verișorii lor americani. Noi românii, ne apropiam de Volga prin stepa calmucă, bunicul tău David, Delu, cum îi spuneți voi, era comandant de pluton. Eu tindeam să fiu din ce în ce mai precaut, un precaut sceptic, ca să spun așa, și preziceam în gura mare o capcană. Don căpitan Crihană David, bunicul acestei biete copile distrofice, ne tot zorea înainte, ca ofițer și șef ce era... Să-i dăm bătăi, băieți, pe ei, pe mama lor, ca să nu aibă timp gigantul american să intervină... și ne-a făcut semn să ne căutăm adăposturi și să fim gata de întâlnirea cu bolșevicii disperăți, mai îndârjiți ca o fiară rănită de moarte. În decurs de câteva săptămâni Armata Roșie a crescut dublu ca voinicul din poveste. Inima nehotărâților ruși s-a nters din drum, nu mai vroiau libertatea, nu mai erau atât de siguri că tătucul Stalin era pe copcă. Americanii le-au întors inima din drum și n-au mai avut încotro decât să lupte pentru gloria veșnică a Patriei Sovietice în frunte

cu licuriciul fumegos suprem.

Pe drum, pe măsură ce ne apropiam de Volga simțeam tot mai mult în nări aerul rece și tare al Asiei, care începea să se aștearnă la picioarele noastre tacută, amenințătoare și misterioasă. La un moment dat am mai văzut două conserve de carne de vită, de șase și de trei kilograme, apoi altele și soldați sovietici morți încălțați în ghete sport americane și în vestoane groase de la cele mai bune fabrici din America. Parcă văd fotografia cu vacile pascănd o pășune cu iarba grasă și lucioasă. Pentru noi românii poza era plină de mister și înfiorare transcendentă. Iar deasupra vacilor scria cu litere de-o schioapă *Spam*. Ne-am tras suflul în adăposturi și am întins și noi câteva coji de pâine prin uleiul rămas pe fundul cutiilor Spam.

Atunci l-am văzut pe bunicul tău Delu lovind cu furie în cutii și țipând. Trebuie să-i dăm bătăi, băieți, până nu-i prea târziu. Să facem totul cât nu ne prinde iarna cea grea... Pe ei, pe mama lor. Trebuie să-i punem pe toți în fața unui fapt împlinit. Anglo-americanii să stea naibii în banca lor, nu-i deranjează nimeni în partea cealaltă a Atlanticului, așa că tot înainte, băieți.

Bunicul Ilici își lansă mâna spre înainte prin întuneric și dispăru câteva minute după paravanul de trestii al colibeii.

- Recunoștință bunicului, își înalță vocea nesigură Daniel, bravo lui că ne-a deschis ochii, este un as al dezbaterii euristice, care prin simplificare adecvată și demonstrație măiestrită, pe înțelesul tuturor, a pus în evidență esențialul cum nu se poate mai bine. Cât de neașteptate sunt unele lucruri și pline de taină! Cum freamătă imaginația noastră când auzim de pășunea învăluită în mister și înfiorare transcendentă? O imagine care pe mine cel puțin mă va urmări până în mormânt.

Costi susținea contrariul și era gata să demonstreze că bunicul Ilici avea dreptate în legătura cu pășunea și cu vacile, dar din cauza copacilor nu mai vedea pădurea și pierdea din vedere tocmai esențialul.

- S-o crezi tu, nepoate, sări de după trestii bunicul Ilici. Mai curge multă apă pe Dunăre până când oul o să dea lecții găinii, nepoate. (Pufnii în răs pentru că mi se părea că bunicul Ilici nu spunea nepoate ci netoate, dar nu eram de loc sigură.) Uite cum vom face, nepoților, își frecă bunicul Ilici palmele mulțumit, după ce se întoarse din spatele locuinței de vară. Nemții sunt cantalupii, iar pepenii galbeni făinoși românii, italienii, croații, până și ungerii să fie marcați prin pepenii galbeni făinoși... De, ce să-i faci, erau și ungeri, cu toate că noi și ei nu ne înghițeam în continuare, dădeam de ei ca un făcut când ne mergea mai prost. Iar dacă se întâmpla să ni se intersecteze drumurile se făcea o tăcere apăsătoare, ne cercetăm unii pe alții pe furii după care în cea mai mare tăcere, și românii și ungerii își vedeau de drum... Deci toți aliații germanilor sunt pepenii galbeni făinoși, presărați printre cei cantalupi, uite aici nemții la Moscova, cum ați învățat la școală, nemți până aici, aici armata italiană, doi metri de pepenii făinoși, apoi iar nemți

cantalupii, apoi armata ungară făinoșii ăștia și a treia română tot la fel. Aici este Stalingradul unde pun pătura asta plină de sudoare, aici mulți cantalupi lucioși, armata a șasea, cuceritoarea Europei, cum ați învățat la școală, iar la sud de Stalingrad alți făinoși, armata a patra română. De ce îi înșir pe acești făinoși galbeni... d-aia, ca să vedeți și voi ce răsfirată era armata română.

Îl priveam cu coada ochiului pe Costi, dar el, din păcate nu mai avea timp de mine, trăia la maximum evenimentele în derulare la lumina gălbuie a becului atârnat într-un ciot al stâlpului ce susținea peretele lateral al locuinței de vară.

- Armata a treia în nord 170 000 de suflete acoperea un front de 80 de kilometri, vreo șapte făinoși pe vreo opt pași măsurăți în grabă, iar în sud situația era cu adevărat dezastroasă, vreo cinci făinoși pe nouă pași, reprezentând 150 de mii de ostași pe 90 de kilometri. Adică noi, plutonul nostru aveam de apărât doi kilometri, aproape o sută de metri pentru fiecare soldat. Iarba, vedeți grămezile de iarbă scoase de Pavel, și muiera lui la margine, pe bucată, acestea sunt armatele sovietice care adoptau acum o altă tactică în Stalingrad și anume tactica îmbrățișării dușmanului.

Deci aducem câteva grămăjoare mici prin Stalingrad care să reziste, cum ați învățat voi la școală, să moară de gât cu ei și să maseze tot mai mulți nemți în Stalingrad... așa aducem nemți cu nemiluita, care se calcă aproape pe bățături, masăm și diviziile de tancuri, bolovani ăștia sunt tancurile nemțești, care mai mult încurcă lumea și trag la întâmplare... pe românii făinoși îi respirăm tot mai tare pentru a umple spațiile goale lăsate de nemții chemați să atace și să termine odată cu Stalingradul în morții mă-sii... Odată ce ne-am trezit atacați din față am băgat capul la cutie și am ripostat cu toată forța de care eram în stare, cum ați învățat voi la școală. Dar când pe la miezul zilei ne-am trezit atacați din spate, din față, din flancuri nu știam încotro să fugim mai repede în morții mă-sii... a fost prăpădul de pe lume... măcel cumplit... În câteva ore, trei sferturi din armata română au fost uciși s-au au fost capturați. Tot tineretul, floarea țării s-a prăpădit atunci încât astăzi nu mai vezi decât copii distrofici... În România eram aproape douăzeci de milioane în 1940 și după cizeci și ceva de ani mai suntem tot vreo douăzeci de milioane, din care majoritatea sunt distrofici... Am înțeles că de exemplu Egiptul avea în 1940 vreo douăzeci de milioane, dar acum egiptenii au trecut de optzeci... și începu să se foiască de colo colo, înjurând pentru sine de morții mă-sii, apoi nemairăbdând zbuciumul inimii dispăru după paravanul de trestii, de unde se auziră încă multe minute murmurul suspinelor sale.

- De ce nu i-am luat noi pe sovietici prin încercuire? m-am arătat eu cât se poate de mirată.

- De fraieri, Dumnezeu când vrea să piardă pe cineva îi ia mai întâi mințile, interveni Daniel.

Aici Costi, care până atunci se plimbase ca pe ghimpi, abia așteptând să intervină, sări ca electrocutat și ne întrerupse, cerând liniște și toată luarea noastră aminte. Se trezise între timp și Toma și gema pe limba lui împingându-ne Biblia sub nas și arătând cu degete noduroase o anumită ilustrație.

- Pierdeți din vedere faptul cel mai important aspect și anume... dar vă rog un pic de liniște ca să ne înțelegem. Bunicul Ilici povestește din perspectiva proprie, și anume din perspectiva de soldat român prost echipat, cu moralul la pământ și cu gândul la glia străbună cu pășunea și vacile învăluite în taină transcendențială, unde soldatul român de bine de rău dispunea de mămăliga strămoșească. E-adevărat că americanii aduseseră milioane de vestoane, cizme și

bocanci, vagoane de alimente... ca să nu mai vorbim de camioane, tunuri și muniția aferentă. Dar totul ar fi rămas calabalac de paradă dacă japonezii și-ar fi făcut treaba impusă de logica războiului și nu s-ar fi năpustit ca loviți de streche peste americani la Pearl Harbour. Războiul nu s-a pierdut la Stalingrad, nici la Moscova, nici la Kursk, cum am învățat noi la școală, ci în atacul de la Pearl Harbour. Nemții ar fi dorit ca japonezii să atace în Extremul Orient și să îngenuncheze bolșevismul, odată pentru totdeauna. Dar japonezii condiționau atacarea Uniunii Sovietice de îndeplinirea unei singure condiții din următoarele patru: unu, germanii să cucerească Moscova; sau doi, să izbucnească o revoltă generală în spatele frontului sovietic; sau trei, armata japoneză să ajungă într-un raport de trei la unu cu armata sovietică din Extremul Orient; sau patru, germanii să ocupe un oraș pe Volga spre a întrerupe aprovizionarea Uniunii Sovietice cu petrol și în primul rând pentru a tăia ajutorul american trimis prin Golful Persic, prin Iran și pe Volga. Războiul s-a pierdut în decembrie și nu în lupta pe front, ci în momentul când japonezii, în loc să atace Uniunea Sovietică din est și sud au ales să atragă America în război. Astfel în loc să lupte Uniunea Sovietică pe două fronturi, au adus un dușman de moarte pe capul Germaniei, obligând-o ca tocmai ea, care spera la o atitudine conciliatoare din partea anglo-americanilor, să fie silită să lupte pe două fronturi. Acela a fost momentul de cumpănă, atunci a pierdut Europa războiul, nu la Stalingrad cum ați învățat voi la școală.

Ah, cât de drag îmi era Costi, care se agita printre pepeni, bolovani și grămezi de iarbă, chiar dacă pretindea că nu mă vede și nu pentru mine vorbește. La un moment dat își trase tricoul, se șterse cu un prosop, îmbracă un maiou iar trupul lui armonios și plin de mușchi deveni și mai cărămiziu.

Toma iar se agita și ne arăta o anumită pagină din Biblie și creă zarvă și confuzie, ceea ce îmi dădu mie posibilitatea să mă gândesc la ale mele.

Costi era tot mai prins de discuție, și-a mutat gândul de la biata de mine. Acum parcă-mi pare rău că nu mă mai privește ca înainte.

N-ar fi mai bine să-mi văd de treabă, să mă strecor pe după colibă spre sat și să nu-mi mai fac atâtea probleme? Nu mai bine stau și am să-i explic totul cu binișorul și eventual am să mă lupt cu el ca să știe că-i pot rezista, în cazul în care o ia razna. I la o adică sunt amețită până peste cap, tremur toată numai la gândul că-l voi strânge în brațe și, fie ce-o fi, o dată trăiește omul.

- Toma, un moment, ai răbdare două minute, se zbătea Costi înfierbântat, o să mai spun câteva cuvinte după care te las să torocănești despre tot ce scrie în Biblie. Așadar, să ne imaginăm situația... Nemții la porțile Moscovei, suntem în pragul iernii la început de noiembrie... Nemții subțirei ca pentru vară, sărmanii, dar dormici de izbândă, îndură frigul ca niște eroi, cum necum sunt în grafic, armata rusă în cea mai mare degradingoladă de la începutul războiului, americanii îi ajută și nu prea, se tem să nu fie material și valoare aruncată pe fereastră, colosul german odată urnit putea să încheie războiul înainte de venirea iernii... și Uniunea Sovietică ștearsă de pe harta Europei, se puteau trezi cu submarinele nemțești în port la New York... Was machen see, sprache die Deutsch...?

Nemții se uitau cu binoclu și vedeau cetățenii sovietici prin Piața Roșie făcând demonstrații de paradă în fața Kremlinului... Tătuțul Stalin era terminat, în pană de idei, ascuns prin cele mai întunecate colțuri de birouri. Acum

vă rog să vi-l imaginați răsfoind paginile scrise de marele Lenin pentru a găsi soluții... și bătăliile de ani de zile duse de roșii împotriva albilor îi apar înaintea ochilor, retrăia luptele lui Alexandr Nevski, bătăliile duse cu mongolii, cu suedezii, apoi flăcările Moscovei în perioada ocupației napoleoniene, intervenția armatelor albe în Extremul Orient și lungul șir de războaie dus până la sleirea dușmanului. Pe înserat marele Stalin dă câteva comenzi scurte. Se grăbește, unde, habar n-are, urlă prin sălile goale, ba se așează, ba se apucă de păr ca să termine odată cu acest vis urât, acest coșmar mai aprig decât toate coșmarurile imaginate vreodată de vreo ființă umană: coșmarul de-a lăsa să se aleagă praful de mărețul vis al construirii unei lumi noi. Și totul din cauza lui, fiindcă nu s-a ridicat la înălțimea cerințelor ca un nevolnic de rând, fiind dus de nas de un rechin bandit ca Hitler. Să riște totul ca un adevărat erou tragic, angajând trupele într-o bătălie decisivă în fața Moscovei? Sau să profite de imensitatea spațiului și să procedeze ca vulpoiul Kutuzov, care a lăsat cumplita iarnă rusească să macine dușmanul?

O bătălie decisivă în fața Moscovei nu este dinainte câștigată, lucrurile ar putea scăpa complet de sub control. Doamne ferește de ruperi de front, de penetrări și încercuiri ca la Kiev și Harkov în august, când ținuse morțiș să nu cedeze orașele... iar învăluiri și pătrunderi de neoprit, iar pierderi imense de soldați, în ciuda ordinelor și amenințărilor cu moartea. Milioane și milioane de prizonieri prezentate pe toate canalele de știri și vizionate în toate cinematografele din Europa. Cât vor mai sta japonezii la cutie și când vor alege să atace în Extremul Orient?

În fine, după ore și ore de zbućium se hotărăște să facă singurul lucru ce i-a mai rămas de făcut, să pregătească o cuvântare despre rezistența și lupta îndelungată care urmează, despre războiul întregului popor împotriva cruzilor invadatori, ca pe vremea tătarilor, suedezilor, hoardelor de călăi francezi aduse de nesățiosul și nechibzuitul Napoleon. Va fi care pe care pe mulți ani de acum înainte, fără pauză, fără oprire. Murim noi dar nici ei nu vor putea să trăiască, asta-i șpilul, asta-i ideea care i-a mai rămas dintre toate. Rusul devine lainic pe vreme de pace, tânjește după cai verzi pe pereți și-și bea mințile prin crâșme, rusul trebuie biciuit, chinuit și frecat la gâlcă, el simte nevoia să sufere, să ucidă și să fie ucis cu încetul și să se arunce cu capul înainte și să mai tragă vreo doi, trei după el. Așa că liniștea și pacea nu-i priește, nici democrația, ci cnutul îi priește și suferința, care-l fac să urle și să spumege de furie până îi pufnește capul de tensiunea sângelui acumulat și atunci vede tot, are tot felul de revelații și stă de vorbă și cu Domnul sau cu Diavolul, după cum îi vine la îndemână.

Își face bagajele și întreabă dacă trenul este pregătit ca guvernul și Comitetul Central să se retragă la Nijni-Novgorod cum hotărâse în prealabil. Totul era gata, toți așteptau semnalul de la el și așteptau cu bagajele făcute. Moscova urma să fie lăsată să se descurce singură, rezistența, adevărata linie de rezistență trebuia organizată la două, trei sute de kilometri în spatele frontului. Acolo trebuia să se coaguleze cele mai energice forțe ale națiunii, acolo trebuia să se concentreze cei mai credincioși fii ai partidului și totul să pornească de la capăt. În acel moment un secretar intră și-i pune pe masă o telegramă. Pe ea scria. **Moscova foarte importantă. Japonezii nu vor ataca atâta timp cât germanii nu cuceresc Moscova.**

Judecați singuri, dragii mei, ce s-ar fi întâmplat dacă telegrama aceea întârzia câteva ore, ce ore, câteva minute. Încă o taină ce se cere dezlegată, vorba bunicului Ilici.

Dar să ne întoarcem la oile noastre... știți de cine era trimisă telegrama? Hai spuneți-mi... ajuta-mă, Lia, tu poți să ne spui, sunt sigur că știți ce gândesc și ce-i în inima mea, doar ești o fată isteată.

- Sorge? Richard Sorge? am răspuns eu cu jumătate de gură

- Exact, încheie el plecând capul și rămânând nemișcat câteva clipe, ca un avocat american care tocmai și-a încheiat pledoaria și tocmai a evidențiat argumentul cel mai teribil și prin tăcerea lui amplifică efectul stupefiant asupra asistenței. Apoi se îndreaptă fără grabă spre banca pe care stăteam eu și Daniel și se așează obosit și emoționat.

- De unde știa el că telegrama lui Sorge era conformă cu realitatea?, îl contrazise Daniel. E de neînțeles cum a putut Stalin să-și asume riscul enorm de-a aduce trupele din Extremul Orient în fața Moscovei.

- Și mai greu de înțeles e de ce n-au intervenit japonezii, îmi arătai eu mirarea.

Atunci țâșni ca un trepăduș Ilici, nomenclaturistul reacționar din umbră, și lansă cu voce de trâmbiță răsunătoare și cu o lumină ciudată și ireală în ochi.

- Știu, știu, ce s-a întâmplat, știu adevărul în morții mării, știu, mi-am dat seama de marea taină ce se va revela chiar în această seară. Tăcere vă rog și fiți cu luare aminte să nu pierdeți ceva important din ceea ce am să vă spun. Stați să-mi frec un pic ochelarii că au prins pâclă și vă explic pe dată misterul care pornește de la o simplă discuție cu un ofițer german. Vuia frontul și câmpia calmucă era măturată de un vifor rece, nemilos. La statul major, la telefoane, la popotă, toți nemții păreau loviți de streche în timp ce eu mă zvârcoleam în chinuri, rănit fiind în pustietățile nesfârșite ale Rusiei.

Pe urmă am fost curățat, pansat la mână și m-am așezat în pat să-mi trag sufletul, să-mi adun gândurile și să văd ce era de făcut în iadul de acolo. Atunci a intrat ofițerul german rănit la cap, care se agita ca un alarmist de doi lei, mai deabusol ca o muscă fără cap, încât nici el nu știa cum de ajunsese într-un spital de campanie românesc. S-a apropiat de mine, s-a uitat ca un nebun în ochii mei resemnați, nespuse de blânzi. Apoi a privit lung la mâna mea. Săracul părea tot mai îngrozit de rana mea, de parcă fusesem atacat cu o armă biologică nemaiauzită ce urma să molipsească toate armatele aliate. Apoi rosti rar și resemnat. **Es ist etwa sehr schwer in die Rumanische Sector passiert.** Sau cam așa ceva. Adică *se petrece ceva grav în sectorul românesc.*

Eu m-am făcut că plouă și după ce l-am văzut că se întoarce către icoane și începe să se roage, le-am făcut discret celorlalți răniți să-l ignore, fiindcă exagerează și are probleme cu capuțelul. Bine, o să-mi spună unii mai cărcotași până la urmă s-a văzut cât de colo că alarmistul ofițer neamț nu exagera deloc și că de fapt avea dreptate, cum ați învățat și voi la școală. Era chiar pe 19 noiembrie seara, iar Armata a treia română la nord de Stalingrad fusese deja distrusă în morții mării, ori capturată și la fel se va întâmpla și cu armata a patra peste două zile, floarea demografică a țării, după cum ați învățat la școală. De ce așa și nu altfel? Dragii moșului, nimeni nu știe. Iată, o altă mare taină ce se cere dezlegată chiar în această seară...

Frontul din bostănărie

Între timpuri

„Ani de zile, simfonia compromisului și dezmățului s-au tot cântat, cu savoare, și în instituțiile culturale”

În 2010, Catia Maxim publica un nou roman, intitulat „Între timpuri”, Editura Tracus Arte. „Romanul Catiei Maxim cuprinde două secvențe

temporale: trecut și prezent. Autoarea reușește printr-o tehnică a planurilor paralele, de trecere de la o stare afectivă la alta, de la un cadru imagistic la altul, de la o etapă istorică evoluată la o alta, cu caracter involutiv, să alunece ușor, adaptându-se oricărei situații ce implică schimbarea.”, a scris Claudia Minela în revista Singur. Cartea surprinde multiple fațete ale unei epoci în schimbare, ale unor mentalități și situații politice tranzitorii care modelează personajele. Ce se întâmplă cu instinctele și năravurile vechi ale personajelor, cum se împacă ele cu noile provocări?

Mi-a fost teamă să scriu *Între timpuri*, deși simțeam că venise momentul să încerc și altceva: primele romane trataseră relații de cuplu, cu piscuri și prăpăstii inerente. Am avut însă șansa să am niște bunici și părinți a căror viață s-a derulat, în mare parte, înainte de venirea comuniștilor. Bunicii și părinții mei s-au născut și au trăit în București: prin urmare, în casa și familia mea, atmosfera micului Paris s-a hrănit la lumina unei candelă. Străbunicii și bunicii dinspre tată, negustori din tată în fiu, oameni gospodari și aprigi au respectat munca și banul. *Între timpuri* desenează - atât cât m-am priceput - trecerea de la un capitalism rudimentar la un comunism barbar și inuman. Tranziția a fost dureroasă, mai ales că România a mai cunoscut și alte experiențe istorice nefericite. Nu neapărat însă, componenta istorică m-a preocupat, ci mai degrabă dimensiunea umană și psihologică a personajelor. Migrarea de la sat la ora, transformarea dureroasă și incompletă a țărânului în orăean, lipsa lui de instrucție și disperarea obsesivă de a câtiga mulți bani au constituit premisele unui personaj verosimil și, mi-ar plăcea să cred, nedatat. Tudor, adolescentul de la Glodeni, își păstrează instinctul de țaran și, prin

urmare viclenia de a-i prosti pe orășeni. Provocările sau aventurile pe care personajele le caută sau sunt silite să le facă față, fie le fac puternice, fie slabe. Chiar dacă mi-am impus să nu emit judecăți prin intermediul scrisului și, cu atât mai puțin, să ofer soluții, există în roman convingerea că, indiferent de conjuncturi economice, politice sau istorice, un om rămâne ce e prin naștere și educație... Rareori, năravul are leac.

Cum a decurs documentarea pentru recrearea perioadelor cuprinse în roman (1930-1990)?

De când am început să scriu, am identificat, în viața reală, cele mai sugestive exemple și provocări iar, la finalul fiecărui roman, aveam deja pregătită o nouă poveste oferită de viață. L-am cunoscut pe Tudor, i-am vizitat cartierul, casa și am stat de vorbă cu el, în mai multe rânduri. M-a impresionat povestea lui și i-am promis că voi scrie o carte ... Regret că nu a apucat să-și citească romanul vieții. Din când în când, aprind însă o lumânare pentru odihna lui, mulțumită că am avut prilejul să-i cunosc povestea. Restul au fost amintiri, povești ale familiei mele, completate de experiența personală din anii 1970-1990.

„Trecerea timpului luminează mai clar amintirile”

Așa cred... Romanul sugerează că oricare eveniment are o anume proiecție la cald, însă peste un timp, amintirea lui capătă altă configurație. Trecerea timpului face posibil ca îngrâncenarea sau excesele de moment să dispară, iar amintirea să se configureze limpede, obiectiv și lucid. Povestea lui Tudor se completează de la o pagină la alta cu un prezent anemic, redat grafic în times new roman și amintiri consistente, redată în *italice*. Tonalitatea epică evidențiază o asumare a greșelii, dar și speranța - mai ales la final - că eroarea nu ar trebui să se repete. E mai degrabă un îndemn prietenesc adresat cititorului...

Marius CHIRU

Stalingrad

Norii negri și văile țin satul ca într-o carapace. Stăm ciotcă în jurul lui, parcă ascultându-ne bunicul. Departe de lume.

Astăzi vă duceți încolo, mâine o să vă întoarceți înapoi. Așa stau lucrurile. Eu sunt bătrân și am văzut multe. Nu vă vorbesc ca alți proști, din cărți. Ei au fugit, dar se vor întoarce. Peste zece, douăzeci sau o sută de ani poate va fi altfel. Dar eu vă zic, nimic nu se schimbă.

Moșul se oprește din sporovăială și își mai sucește o țigară. Fata lui mai aduce o carafă de vin răcoros. Mai vorbim vreo jumătate de oră, mai mult eu decât ceilalți, pentru că pe ei nu prea îi ajută limba, oricât vin ar bea. Omul o ține în continuare pe-a lui, cum că umblăm ca proștii pe-aici, că nu schimbăm noi nimic în istoria asta. Nu-i îndrăgește nici pe partizani, nici pe noi, cu atât mai puțin pe nemți. Îi las două țigări cu filtru și îi spun că plecăm. Ne urează să mergem sănătoși și să ne întoarcem cât mai mulți dintre noi.

Plecați de vineri din Merefa, trupele noastre sunt acum foarte necesare între râul Chir și Cotul Donului. Gariboldi, Dumitrescu și Paulus nu mai fac față. Înaintăm. Coloanele noastre se înșiră pe o distanță de patru kilometri și sunt conduse de un lent-colonel ce nu se mai spălase pe mâini, timp de trei zile, după ce dăduse mâna cu Antonescu. Soldații sunt oboșiți, dar măcar vremea ține cu noi, astfel că și poșta ne-a ajuns din urmă, undeva pe lângă Milerovo. Noaptea, când mă duc să verific santinelele, mai aud câte un soldat plângând cu sughițuri. Cei care nu știu să scrie află vești de la câte un plutonier de la ei din sat. Grigore nu-și văzuse pruncul abia născut, lui Vasile îi murise vaca, Jan avea dubii în privința neveste-sii care cică o pusese de mămăligă cu morarul.

Bubuiturile tunurilor se aud cu intermitențe din est, când, într-o marți după-amiază, începe o ploaie pișăcioasă care i-a udat rău pe băieți până au apucat să-și scoată mantalele. De-acum, caii trag greu la tunuri, camioane avem doar trei, înjurăturile oltenesti băltesc între sudălmile moldovenești, grele ca o piatră de mormânt. Noaptea, șuieratul Catiușei face să vibreze aerul, dar noi ne jucăm whist-ul în voie, la lumina unei lămpi, că doar mai avem până să ajungem în linia întâi, ca vitele la tăiere.

Dimineața, după raport, sunt aduși doi partizani de care se ocupă un căpitan din Drobeta. Se ocupă ce se ocupă de ei, până le trage câte un glonț în cap, după care se duce să își bea cafeaua liniștit. O scenă care mă indispuce, deși mai luptasem la Odessa. Justiția făcută pe brânci îmi va repugna întotdeauna. Chipurile acelea blonde, pline de sânge și de noroi, mă urmăresc înainte de căderea somnului. Acel căpitan se ocupă de partizani, eu am în subordine doar compania mea. Nu știu cât de periculoși erau acei oameni, dar știu că propaganda adversă ne-a făcut să ne temem de orice se putea ascunde sub numele de *partizani*. Suntem totuși pe teritoriul lor, vor veni și ei pe al nostru, peste un an, doi, zece? Ce se ascundea în vorbele moșului?

Pământul nu mai este așa mângos. În aceste condiții, plec în recunoaștere cu un grup de șapte oameni.

- Domnule locotenent, dacă ne întâlnim cu partizanii?
- Ți-e frică?
- Nu știu.

Trecem de satul negru. I se spune așa pentru că fusese ars atunci când s-au retras rușii. Civili fugiseră demult din el, iar rușii au avut, aici, clopotnița bisericii ca punct de rezistență. Era acum doar o grămadă de moloz.

Pădurea de fag deasă, în fața noastră. Liniștea lasă să se audă doar pașii oamenilor și fâlfâitul aripilor de pasăre. Înaintăm încă vreo oră jumătate, nu fumează nimeni, comenzile le dau prin semne. Ocolim un mănunchi de izvoare de unde au fugit speriate câteva ciute. Norii joși par că strivesc vârfulurile copacilor. Merg înaintea grupului cu un soldat din Brașov. Este trecut de ora unsprezece. Când, o lumină mare se cascadează în spatele nostru. Duc mâna instantaneu la ochi. La fel face și soldatul. Nu s-a auzit niciun zgomot, nu am văzut nicio mișcare. Nu am apucat să ne aruncăm la pământ. În spatele nostru nu mai era niciun soldat. Dispăruseră. Cum?

Am scăpat din abatorul de la Stalingrad, deși o parte din mine ar fi vrut să rămână acolo. Fericiți cei șase dispăruți, care nu au mai apucat să vadă ploaia de foc dezlănțuită de sovietici. Dar întrebarea aceea vine mereu, mereu ca un sfredel. Unde au dispărut oamenii mei?

S.F.? S.F., tovarăși?!

Fragment din romanul „Das Mioritza REich, recent lansat, manuscrisul fiind premiat la un concurs național

Tovarășu' de Istorie explica și tot explica, cam îmbârligat, excitat de ideea că ar putea fi cumva turnat de vreun mocofan de elev, sau că indiscreția sa istorică s-ar putea afla pur și simplu din întâmplare, însă curajul său subversiv, de șoarece fricos de bibliotecă, îl încânta acum, chiar dacă în lecție avea de predat doar șase rânduri pentru anii de război și vreo două rânduri, cât mai ambigui, ca să nu fie reținute cu amănuntele, nu-i așa, „compromițătoare”, despre Unirea de după. Ocolişul îl făcea după convenita descriere a luptelor din Moldova, întotdeauna mai atractive la ore pentru băieți, cu soldații aceia mioritici numai în cămașă, contraatacând la baionetă dușmanul înarmat până-n dinți și strigând: „Pe aici nu se trece!” El tocmai le explica cum se produsese *totuși* minunea Unirii, fără să-și imagineze pe atunci cineva că acest lucru va fi și posibil vreodată, deși toată lumea spera, se născuse cu speranța din părinți și bunici care și ei se născuseră aici cu speranța aceasta „absurdă” (cancelariile occidentale nici n-o credeau posibilă cândva!), adică România Mare, un vis întregitor, cuprinzând, firesc, și pământul furat de țar în „semn de prețuire” că l-am ajutat să-i bată pe turci - „un Imperiu, dragă, un mare imperiu încă!” - la 1877, pământ iubitor la modul prea abstract, revenit la Patria Mumă parcă doar pentru a fi umilit de politicienii interbelici nepricepuți sau chiar veroși de la București și furat din nou de sovietici... Chestia asta cu raptul sovietic nu trebuia spusă, nu era voie, căci România, R.S.R. făcea parte din „lagărul comunist” (ce tâmpiți ideologiiăștia comuniști, să folosească tocmai expresia „lagăr”! Ori poate era... vreun apropo?). Dar era și de dorit pe undeva să-i sfidezi pe ruși, pe care naționalismul comunist românesc îi marginaliza acum, ținând cont de o ură ancestrală împotriva „muscalilor” pomeniți cu

ură chiar și în „Doina” lui Eminescu!

La un moment dat, Eugen ridică puțin capul și-i spuse colegului de bancă: „Dacă aş avea așa, o mașinărie a timpului, aş schimba io lucrurile: să nu mai fie război deloc! Sau să fac războiul invers.” Nu se știe ce înțelegea puștiul prin „invers”...

Sigur, acum, din 1988 toate lucrurile păreau clare, NU INVERSE, în privința Istoriei, chiar și pentru profesorii de Istorie care aveau voie să predea: chiar așa trebuise procedat în războiul acela, unii fuseseră români buni, alții, români răi, băieții buni fuseseră decorați...

Proful era transpus, iar Eugen scria, scria de zor în carnetul de notițe. Nu în cel de Istorie, maculator cu foaie proastă, în care se rupea vârful creionului chimic, ci în cel de Fizică, de dictando, cu liniatură comodă scrisului îndelung... Taică-su nu-i luase un caiet de matematică, cum se cerea la Fizică...

Ce copil patriot, nu-i așa?! Eugen Surupăcean, „Eugeniu”, cu accent pe GENIU, după cum îi spuneau, la mișto, colegii, scrisese DEJA așa în caietul său de dictando, adică în „cartea” lui în care nu prinsese,

cum ai putea crede, datele predate despre Primul Război Mondial, nu, ci exact ASTA: „Iliuță, băiețelu’ ceta care cerea parcă să-i tragi pumni, așa de urîțel era, știa că ezact acuma chiar că merită să mănânce cafteală: când pierzi adică caprele, nu se poate să nu ți-o iei! Tăticu îl mai pocnea el, drept ca Partidu’, chiar și fără de motive, așa, mai ales luna, când avea adică el liber de la slujbă, că adică el, tatăsu’ (Eugen se întrebă cum naiba se scrie corect și rectifică: „tatisu”) era ospătar, și ce naiba să mai faci și altceva pe lângă casă, doar n-o să duci tava prin casă?”

Dar oare un elev atât de mare putea să scrie cu adevărat atât de infect?! Dacă îl întrebai, Eugen ți-ar fi răspuns, scurt, că nu el, ci Iliuță, personajul inventat de el, Iliuță, un copil de la țară, era cel care vorbea în halul ăla, deci așa trebuia și scris! În realitate, cunosc destui scriitori chiar de veac XXI, cu niscai premii și vizibili mediatic, bogați în imaginație creatoare, însă cel puțin neglijenți în materie de gramatică a limbii române. Dând chiar vina pe Nichita, scriind numele proprii cu literă mică și profitând că în „poezia modernă” (oare ce mai înseamnă „modern” în ultimele veacuri?) nu se folosesc semne de punctuație. Indiferent că... le cunoaștem sau că nu le cunoaștem... Dar să continuăm lectura din caietul secret al lui Eugen:

„Că tații își mai caftesc copiii și anume din dragoste, ca să nu-i lase adică să facă boroboațe groaznice, de exemplu să nu se joace ca proștii cu focu’ ăla deschis, cu chibrituri, cu gaz, cu tendoane pline de clorat de potasiu și așa să dea naibii foc la casă și să se ardă toată mobila și hainele și făina și uleiul și cărnații care nu știu de unde mai face rost tata acu pe vremea asta și să aprindă poate și veranda vecinilor și vecinul milițianu să-i spargă atuncea de năduf capu lu tata și să-l spargă și tata la nas pe milițian, da’ noaptea, să nu-l vază, iară vecina să o ea pe mama de păr și chiar bunica vecinilor aia din partea mamei lui Rică, colegul meu de școală, ăl de poate fi văzut duminica închis de babaci pe verandă, departe de sobă, dar e bine să te păzești că dacă le arde ăstora ceva să nu ne ia mamaia, baba aia, în caz de dupe incendiu, și oalele care nu ne-au ars de tot în foc, drept despăgubire pentru covoarele lor care chipurile s-au aprins din cauza lui Iliuță, dacă ăsta s-ar fi jucat, așa cum am spus în exemplul de mai sus, cu focu... Oricuma, chiar și fără de incendiu, cu toate-toate liniștite pe-acas, tata lui

Iliuță tot se întrista când nu-l vedea anume pe Iliuță ca să-l pocească adică iar pe iubitul băiet, să-i dea măcar îmbelșugat peste ceafă, ori măcar barim una subțire, de vară, la moacă. Dar acușica, să fim drepti, chiar avea tata lu Iliuță motivele lui (aici tăie și puse elegant, ca un scriitor sadea, „sale”, în loc de „lui”, pentru că își amintea că așa citise undeva și la „Sadovieanu”, care era scriitor garantat - ați auzit de „Sadovianu”! Și oare de ce vorbe băiatul, într-un oraș cu vorba pe jumătate muntenească, mai mult moldovenește?! ca să-l stâlcească nițel în bătaie pe Iliuță pentru că Iliuță perduse betele caprele. Și nu că era ele multe, era numa patru, da băiețelul tot se pricepuse el să le piarză - pac! peste deal. Acum erau și acuma, ceac-pac!, nu mai erau, de parcă intrasiră în Pământ sau sburaseră cumva pe undeva ca obiecte sburătăcitoare neidentificati. Și doar putea jura că nici nu ațipisă, nici nu se jucasi d-unu singur „Nouă petre”, nici măcar nu cetise, doamn firești, vro carte, nu făcuse nimic-nimicuța: pei când chiar se uita la ele, hait, nu le mai văzuse! Și mama doar îi spusese și iar îi spusese, iar și iar: „Mă, nu te duce mă cumva bă pe la Dealu Turbat, nu ti duci cumvaș cu caprele alea la Dealu Turbat, cî nimene de p-aice nu merge colo, p-acoloșă nu crești nimic-nimicuța, n-au nice ce paște dobitoacele, câni urlă dacă îi lepezi colo cu sila, iară bătrânili zăc cî să nu fie cumva cazate prin pustiu șela niscai duhuri d-ălea năcurate dă morți ne-ngropaș și blestemați dă vii!” Că tot p-acoloșă plecase într-o zi și Pintilică, prostu satului, făcuse unu mișto dă el și-l trimisese pe zi chipurile să-i cumpere, auzi, d-acoloșă, țâgări Carpați, și ăla nu se mai înturnase niciodat da nici banii nu se recuperase și ăla cu poanta a căzut de prost, și fără bani și fără țigări! Da Iliuță tocmai de aia se și ducea p-acolo, că p-acolo nu mergea nimeni, nici tatăl lui Iliuță adică, acolo nu-i mai trăgea nimeni dupaci și scatoalce, nu-i făcea „șurub” cu deștele-n păr, nu-i învinețea nimeni coastele. Acolo era și Iliuță bărbat, bătea și el în voie caprele, doar ca să se răzbune și el pe careva, iar caprele nici nu avea deci pretențe la iarbă, erau mulțămite că când barim nu mâncau batae. Știa, parcă, că dacă merg pe Dealu Turbat nici nu mănâncă iarbă, da nici nu mănâncă batae și uite că acușica totuș plecasără, dar-ar boala-n ele! Iliuță se gândi și se gândi el că ar fi fost deci mai comod să nu se întoarcă nici el acasă, așa că urcă după nește maluri petroase, unde creștea o iarbă atâta de neagră, încât n-o vedeai noaptea dă niagră și n-o pășteau, cred, nici

dracii, deși ei, dacă-s vegetareni cum ne-nvață Partidu, că carnea-i adică kancergerină, c-așa zice la aparat, ar trebui drăcșori ăia să găsească o asemenea culoare exact ca oarece de bun gust, harașo și frumos. Iliuță se sprijini și el de o peatră caldă de la seară și se apucă și el să mestece, ce să facă, că doar avea acu toată viața lui la dispoziție înainte că tot nu se putea întoarce acas fără dă regrete și dă capre. Mestică el ce mestică doar un fir negru din planta aia, mestecă el două - amare, dar parcă și dulci, de-ți și umplea gura, te sătura ele dă ceva, parfuma și împutea în același timp buzele dă zmeură, ba și dă brânză frământată și dă ceapă cu icre maro și mișto și cu nuci și pepene rușu, da nu prea copt... Și, ce se vez, adată totu se turbură împrejur ca atuncia când cazi în apă și vezi în alte culori iară atuncia când lumina fu din nou cam la fel, împrejur găsi cu totu și cu totu altceva: în locul dâmbului pustiu, un drum asfaltat exact ca dă șes, în locu petrelor, nește case mari, nalte, dă sticlă elastică, blokuri cam ca ale noastre adică, numa că moderne rău, cu apă și electrică tot timpu-n ele și nimica spart sau detereorat sau furgăsit, și caprele păscând colo fără griji pe peluzea - că așa se spunea locului peste trei zeci dă ani, peluzea, sau pelusă, la nici o sută de metri distanță în față dar ăhăhăt, cam depărțișor colo, hăăăt nu în zare, ci în viitor adecă. Ori, înainte cu zece min. văzuse el cu ochișori lui doi chiar în fața lui perfect la vreun km. și mai bine, dară nu era frate pă atunce colo nici capri, nici blocuri. Îndesă restul de iarbă în buzunar că nu servise complect micu dăjun și păși spre caprile lui vezi bine”.

Ca să vezi, băiatul acesta nici măcar nu nota pe scurt, cum poate credeai, lucrurile alea noi, atât de riscant spuse de profesor, care se așeză, sfârșit, însă fericit că iar nu-l arestase nimeni. Lecția de Istorie se terminase parcă prea repede, până să pierdem noi / voi / ei, de fapt din nou Basarabia abia reunită și până să se lupte cu nemții, numai în cămașă, patrioții ăia țărani și cu alte origini sănătoase la Mărășești, că, dacă erai atent, te întrebai dacă și burghezimea poate și dumneaei o pauză și să fie și ea adică patrioată, să nu mai exploateze adică (din nou „adică”, dar merge la clasa a VII-a!), să nu „împileze” explicit și din nou, după vechiul obicei, clasa muncitoare, imediat ce se termină cu luptele (chiar, nu era deloc clar dacă burghezia asta luptase ori nu luptase și de partea cui). Eugen nu-și terminase capitolul, așa că se gândi să riște o continuare, nu în pauză, care-i sfântă precum Sfântul Orion, dar măcar la ora următoare, cea de

Fizică, când chiar trebuia să ai caiet de Fizică pe bancă, deci se admitea și caiet tip dictando, dacă nu cu pătrățele.

- Da' ce-avem noi aci, jivină mică?! -se stropși la un moment dat Tovarășa, de parcă s-ar fi adresat unor artileriști nemți odioși, cu accent, care veniseră să ne atace, auzi, tocmai la Mărășești, acum o localitate cu mausoleu, dar și marcă de țigări fără filtru cunoscută, ieftină, tare și bună, taaare bună, care-i făcea de răs numai pe nemții din RFG, nu și pe ăia din RDG., „de-ai noștri” care va să zică... Tovarășa tocmai îl prinsese pe criminalul mic scriind în „ora” sa cuvinte în locul cifrelor! Și dacă evanghelistul avusese cândva tupeul să afirme într-o carte că „La început a fost Cuvântul”, profesoara aceasta modernă putea demonstra, cu arătătorul ei lung în mână (lung și la palma copiilor, căci bătaia e ruptă exact din Rai, chiar dacă Raiul n-o fi existând), dânsa putea, avea voie, avea chiar obligația morală de a demonstra că La început a fost Cifra! Cifra de plan, de plan cincinal și de plan depășit, cifrele de statistică, care arătau și cu cât s-a depășit (sau cu cât s-a... raportat că s-a depășit). Cifrele care însemnaseră „numele” deținuților politici nu apăreau în ziare, apăreau cifrele de plan cincinal comunist, mereu „depășite”! Cifrele însemnau și cele două clase ale trenului, nu trei ca pe vremea burghezo-moșierilor, cifrele însemnau STAS-uri exacte, care arătau cum să construiești blocuri mai ieftine și toate triste cam la fel, la fel de mici precum investiția, cu apa uneori caldă, chiar și rece, întreruptă după program... Cifrele sunt totul! Cifrele nu pot fi interpretate, scoase din context ca o povestire sau poezie unde totul este luat cu boldul Partidului, cercetat și măsurat. Că până și inocentul vers popular „*Ce-a fost verde s-a uscat/ Ce-am iubit s-a scuturat*”, nostalgic, dar după dragoste și tinerețe, nu după țărăniști, liberali ori takiști, cum ar putea crede cineva prea neîncrezător, până și versul ăsta fusese cenzurat dintr-o proză a lui Eugen, de altfel una despre ilegaliști, publicată la „Scânteia tineretului” corectată bine de proful de Română, care îi depistase talentul pentru ficțiune, dar, lucru nu foarte rar la scriitorii noștri, ura pentru gramatică... „Păi, ce-a fost verde?!” -se întrebese retoric un redactor precaut de la București (mare lider de dreapta stângii, după revoluție), suflând astfel în iaurtul „autocenzurii”, inventate de politrucii anilor '80. Căci verdele, se știa, era culoarea uniformelor legionare!

Deci, Cifra e totul.

REZERVAȚIA GRI

Vasile GHICA

Se pare că scopul suprem al viitorului va fi confortul.

Nu-ți fă prea multe iluzii! Mulțimea votează, de regulă, cu Baraba!

Primele cuvinte pe care i le-a scris mamei sale au fost cele de pe cruce.

De obicei, oamenii au voluptatea să scuipe un om, înainte de a-i ridica o statuie.

Grăbește-te Sisif! Te așteaptă sus Prometeu.

Oedip țipa la zei. Noi, unii la alții.

Moartea vine, probabil, tot pe hornul pe care, în copilărie, se strecura Moș Crăciun.

Și după ce coborâm în mormânt, cei apropiați aruncă în noi cu bulgări de pământ.

Relative sunt toate. În cuie sunt bătute doar sicriile.

Muzica poate face dintr-un suflet răvășit o catedrală.

Ultimul meu cuvânt va fi: Pământ!

Nefericiților nu le rămâne decât să mizeze pe tandrețea posterității.

Doar două lucruri mă apasă: cerul și pământul.

Clubul VERVA 2013

Destăinuirea uneia

În miez de noapte-adesiori
Mi-s toată plină de sudori
Dar mă mai răcoresc oleacă
Spre ziuă...când sudorii pleacă!

Vasile Bârzu

Femeia ca o carte

Prin diferite procedee,
Încerc să te citesc de-o viață,
Să-ți aflu tainele, femeie,
Dar am rămas tot la...prefață!

Iulian Bostan

La ordinea zilei

Râd îndată mai cu viață
Și mai tare vine cheful
Când, cu tenebroasa-i față,
Gluma a făcut-o...șeful!

Ștefan Băiatu

Paradoxul crizei economice

La cei săraci le pare straniu,
De criza asta năuciți,
Noi chiar și fără de uraniu
Avem IONI...îmbogățiți!

Constanța Apostol

George LATEȘ

Războiul ca act de cultură

Istoria de tip tradițional a reținut, cu predilecție, evenimentele violente ca repere ale devenirii umanității, de aceea războaiele ocupă în paginile cronicilor și ale tratatelor recente un loc de prim rang. Istoriile moderne mută accentul de pe factologic pe ceea ce este devenirea mentalităților și a identităților etnice pentru care războaiele sunt detalii ce pot fi luate în calcul ca argumente, nu însă și ca factor decisiv. E indubitabil că există o cultură a războiului pe care au articulat-o și promovat-o națiunile cu vocație războinică, al căror apetit pentru cuceriri teritoriale n-a fost niciodată domolit de factori interni, ci numai și numai de apariția unor rivali mai puternici. Dincolo de violența inerentă unor înfruntări armate, e de reținut contextul în care acestea au avut loc, inclusiv componenta artistică prin care nevoia de-a pedepsi și efectele bătăliilor erau celebrate de artiști prin texte și monumente ce-au înfruntat veacurile. E suficient să amintim rolul culturii războiului în civilizația greacă: tragediile și epopeile homerice sunt proba elocventă în acest sens. Și cum cultura europeană s-a construit pe moștenirea vechii Hellade era inerentă o astfel de inserție a războiului printre temele majore ale artisticului cu tentă socială.

Ca pretext cultural trebuie distins între războaiele Antichității și cele ale Evului Mediu în care orgoliul unor conducători sau alte motive obscure au stat la baza înfruntărilor armate și cele de după Secolul Luminilor, a căror anvergură a depășit cu mult caracterul local și aspectul asociat acestora de „serbări galante”, căci tehnologia subordonată artei militare a adus cu sine performanțe distructive uluitoare. Momentul de cotitură în această cultură a războiului l-a reprezentat Napoleon Bonaparte ale cărui expediții armate au vizat

înstăpinirea peste mai multe continente și impunerea unui model cultural de altă factură decât cel al națiunilor cucerite. Și chiar dacă „generalul iarnă” i-a decimat oștirile în stepa rusească, în împărăția țarilor modelul cultural francez a prins rădăcini și a marcat apoi devenirea elitei intelectuale din armata și societatea rusească. Fascinația Occidentului a devenit apoi marfă de export în Țările Române în epoca Regulamentului Organic, influența determinantă venind din partea ofițerilor armatei ruse, staționate în târgurile românești ale vremii respective. Dacă ar fi să amintim numai *Courrier de la Moldavie*, ziar al trupelor de ocupație rusești, și ar fi suficient pentru a proba aportul de cultură al prezenței unor ofițeri intelectuali, formați în spiritul occidentului în saloanele aristocrației ruse.

Acum, când se împlinesc o sută de ani de la izbucnirea Primului Război Mondial, poate că ar fi cazul ca umanitatea să rememoreze nu numai efectele dezastruoase ale acestor conflagrații, ci și impactul cultural al acestora. E o ipoteză de lucru demnă de luat în seamă, căci vremea războaielor mondiale a apus, lumea își rezolvă conflictele în alte moduri, forța militară a națiunilor fiind, preponderent, una tehnologică. S-a dus vremea descălecatului, adică a cuceririi unor teritorii sau țări întregi, soldatul cu arma în mână, tanchistul, aviatorul fiind mai degrabă ipostaze simbolice, succedanee festive sau mediatice pentru un public ce trăiește cu nostalgia altor timpuri când oștirea era o Instituție respectată și temută. Fie în ipostaza de „oaste de străini” în epoca medievală, fie în cea de „armată a întregului popor”, instituția militară de la noi și de aiurea și-a pierdut din importanța faptică și a rămas să fie o referință culturală, prilej de rememorări nostalgice ale marilor bătălii conduse de generali curajoși, ce nu ezitau să-și sacrifice chiar viața pentru triumful cauzei naționale.

Ca temă culturală, războiul mondial e o provocare ce suscită câteva întrebări, dacă o raportăm la realitățile românești. Prima dintre ele ar fi cea referitoare la numărul de războaie mondiale: istoria a reținut două, pe care lingviștii

le-au decretat ca fiind evenimente de prim rang, în consecință scrierea lor cu majusculă a devenit o normă ortografică imperativă. În ce ne privește, considerăm că a existat și e încă în desfășurare și Al Treilea Război Mondial, pe care politicienii și cetățenii de rând îl confundă cu o criză mondială. În fapt e un război în toată legea purtat cu arme economice, mult mai eficiente decât cele de distrugere în masă și cu efecte pe termen lung, mult mai semnificative decât o cucerire vremelnică, o pedepsire a dușmanului sau tranșarea unei dispute de diferite facturi. Așa se face că s-a vorbit, în termeni jurnalistici, de un război rece, de altul al puilor, al cărnii de vită, al cărnii de cal, al religiilor, informatic, tehnologic, industrial ș.a.m.d.

Toate aceste războaie moderne aruncă în desuet idee a unei înfruntări armate sub faldurile unui steag, emblemă simbolică a unei națiuni și a unei culturi.

O altă întrebare ce merită pusă, mai ales în cazul culturii române, e cea referitoare la modul total diferit în care s-a reflectat în actul artistic cele două conflagrații de anvergură mondială. Dacă primul Război a avut, pentru români, parte de un parcurs aventuros, dar favorabil în cele din urmă (Marea Unire), cel de-al doilea ne-a costat enorm: sute de mii de victime, pierdere de teritorii, o capitulare ciudată, o ocupație militară de durată,

datorii de război uriașe, comunizare forțată etc. Mai mult decât atât, o cenzură ideologică severă a împiedicat devoalarea unor realități petrecute în prima fază a războiului (campania antisovietică) și a obligat artisticul să-și asume un rol fals de elogiator al campaniei antihitleriste, deși condițiile de subordonare față de Armata Roșie n-au fost dintre cele mai onorante. Pe bună dreptate Primul Război a fost celebrat prin actul artistic: mausolee și statui, opere literare de excepție, cântece ostășești mobilizatoare, tablouri și fresce ce au împodobit spații publice și n-am epuizat formele prin care artistul și-a făcut datoria de onoare din a marca emotivitatea oamenilor ce și-au pus speranțe în război și au fost răsplătiți apoi prin împlinirea unor idealuri naționale. Despre cel de-al Doilea Război s-a scris extrem de puțin, iar celelalte arte nu prea s-au hazardat să-l evoce în forme specifice artisticului.

Un singur text literar semnificativ ne vine în minte („Delirul” de Marin Preda), roman gândit de autor ca parte din Saga românească a civilizației țărănești. Era menit să continue istoria Moromeților (Ștefan a lui Parizianu e nepotul lui Moromete) pentru intervalul de timp dintre „Moromeții I” și „Moromeții II”. Nu numai că acest curaj de a aborda o istorie tabuizată a stârnit o reacție exacerbată a criticii literare sovietice, încât autorul a fost „sfătuit” să abandoneze proiectul de a reveni cu volumul al doilea. Unii biografi ai lui Preda au lansat ipostaza că moartea sa intempestivă s-ar fi datorat acestei detabuizări fără aprobare de la Moscova. După decembrie 89 s-a sperat că se vor găsi bruioane ale acestui al doilea volum printre hârtiile lăsate de scriitor, dar a fost doar o speranță iluzorie. Al Doilea Război, în varianta lui românească, a rămas pe mai departe un teritoriu minat, pe care creatorii de frumos nu-l frecventează; poate că astfel de întoarceri în timp nici n-ar avea prea mult ecou.

O a treia întrebare, care ne frământă, este aceea ce vizează războiul nostru de fiecare zi cu ceea ce numim impropriu prin cuvântul „criză”. Îclinăm să credem că și acest al Treilea Război Mondial va avea, în plan artistic soarta celui de-al doilea dacă nu una și mai rea.

FRĂNTURI DINTR-UN VEAC ȘI CEVA (3)

Constantin TĂNASE

„Înainte Judecății de Apoi este judecata oamenilor.”

(Anonim)

„Daaa..., domnule,” ar fi spus unii și alții, privitori la acel spectacol gratuit caruia chiar ei se încumetau a-l denumi *viață*. Da, maiorul Daia avea, într-un fel, dreptate. Pe lângă tovarășul Deda de la C.C. mișunau nenumărați prieteni. Numai că Anghel Hristache, inginer la „Secția corp nave,” habar n-avea de ei, nu știa cine erau, ce meserii aveau (aspect foarte important pe vremea aceea), cu ce se ocupau și ce voiau. În privința lui, lucrurile erau clare, sau clarificate (i se părea totuna) de corifeii săi, Radu Bacșin, directorul șantierului și Matei Elian, șeful secției.

„Ținta noastră,” repeta Bacșin în clipele de respiro la berăria lui Dache Georgescu, fost băiat de prăvălie, fost mandatar, șef de restaurant de lux, ospătar la Ambasada României de la Paris, decăzut la condiția de birtaș de cartier, „a fost atinsă, prieteni! Am vândut grecilor treizeci de vapoare. Ne-am umplut de dolari. I-am depășit pe mulți... ce mai...” și sorbea zgomotos din halbă până ce o golea. „În mod normal,” observa Elian anume pentru Anghel, „e de neînțeles că se manifestă astfel, având în vedere ascendența lui nobilă. Se trage dintr-o familie veche de sute de ani. A crescut cu guvernantă și profesori particulari. Să-l vezi pe la întâlnirile cu partenerii străini... Nici cei de la protocolul diplomatic nu-l egalează... E un maestru al manierelor elegante. Nu-mi vine să cred că aici poate să-și dea în petic în asemenea hal. Nu pot să-mi explic.” Și ca să-l confirme, Bacșin striga la nea Dache, fost prieten al tatălui său, ambasadorul României la Paris și martor al copilăriei tuturor celor de față, să le aducă fleici în sânge și vin de *Dealul Mare*, sau măcar de *Murfatlar*, n-ar fi rău nici de *Niculitel* ori *Nicorești*, ce s-o găsi acolo. Nea Dache se înființa la masa lor cu o mâhnire vadită, ascunzându-și inabil

reproșul în spatele culpei colective: „Domnul ambasador n-ar fi întrebuințat niciodată o asemenea exprimare..., domnilor! Ce păcat că nu v-am lungit urechile când încă se mai putea. Acum sunteți mari: directori, șefi, ingineri...” Afară frunzele castanilor denunțau o toamnă prea lungă, dacă cineva ar fi ținut socoteala că anul era pe sfârșite și iarna nu dădea nici un semn. Dar cine să se gândească la o asemenea aiureală cum era trecerea timpului, cel puțin atunci când treburile mergeau strună, oamenii munceau cu râvnă, vapoarele se vindeau ca pâinea caldă și nu doar grecilor, ci și libanezilor, sirienilor, egiptenilor, israelienilor și cine mai știe cui în acele timpuri avântate ale tinereții.

N-au băgat de seamă, ori poate n-au aflat nici că tovarășul Deda de la C.C., susținătorul lor, fusese mazilit și trimis la munca de jos pentru că le-a ținut partea la o ședință a secției de cadre unde s-a discutat, la modul cel mai serios, originea socială a celor trei *recalcitranți* de la șantierul naval. Unii proveneau din vechea burghezie (Bacșin), alții – din intelectualitatea obedientă (Elian), ori aveau o sorginte incertă (Anghel) și asta era mai îngrijorător decât orice. Tovarășul Deda (și el suspectat a fi descendent al clasei exploatare, de vreme ce studiasse filozofia la universitate) a rostit o pledoarie îmbibată cu citate din clasicii socialismului științific, fapt considerat o eroare de cei câțiva tovarăși care încă îl mai apreciau pentru contribuția lui la izbânda cauzei proletariatului. Îl știa cumpătat, calculat, orientat și chiar abil, așa încât ieșirea lui cu trimiteri la *Paul Lafargue*, *Karl Liebknecht* și *Antonio Gramsci* i-a surprins făcându-i să se întrebe dacă nu cumva s-a scrântit citind „*Însemnări despre Machiavelli, despre politică și despre statul modern.*” Oricum, cei prezenți au votat în unanimitate *blamarea recalcitranților* și destituirea tovarășului Deda.

Însă cum neajunsul de căpetenie al vremurilor, oricare ar fi ele, îl constituie provizoratul, adică efemerul, pe neobservate acelea (vremurile) au trecut luând cu ele oameni și lucruri de-a valma. În consecință, s-ar putea spune că așa s-au petrecut de pe astă lume alde Caleap și Daia, dar și Bacșin și

Elian, rămânând în urma lor Anghel Hristache, martor al unei anume măreții, alții apărând ca din senin, neașteptați de nimeni, fără a se ști ce gânduri aveau în legătură cu ei și cu tot ce-i înconjură în afara poftelor irepresibile de a se îmbogăți cu orice preț și cât mai curând.

Poate că asemenea întâmplări și circumstanțe ar fi trebuit să-l preocupe cât de cât pe inginerul Anghel Hristache pentru a fi în măsură ca la timpul potrivit să ia anumite decizii întrucât, între timp, devenise matur, acumulasese experiență, oamenii se bazau pe el, ce mai – avea responsabilități. Dar se pare că atenția lui a fost captată mai mult de Evelina, o economisă de la departamentul de marketing care în nenumărate rânduri a încercat să-l pună în gardă în legătură cu noile evoluții ale pieței, mutațiile în desfășurare pe segmentele tehnologice și geografice, explicându-i influențele (în realitate - presiunile) politicii de globalizare, elemente pe care el, în calitatea lui de director general, le ignora cu premeditare. „Nu-mi pasă,” erau reacțiile la stăruințele Evelinei, „noi facem cele mai bune vapoare și asta e destul.” „Nu va mai fi... și asta cât de curând,” erau avertismentele ei, rostite cu un soi de severitate asociată cu părerea de rău că refuza să admită ceea ce, pentru toți, era mai mult decât evident: lumea în care unii ca ei (Bacșin, Elian, Anghel și etc.) s-au acoperit de glorie, într-un fel a apus.

Cu toate astea, discuțiile lor continuau, întrezărindu-se perspectiva de a deveni interminabile, până când ea, mai înzestrată cu simțul realității decât el, i-a luat-o înainte întrebându-l direct: „În fond ce gânduri ai?” „Să mă însor și să fac un copil.” „Dumnezeule Mare, pentru ce mi-am răcit eu gura, m-am străduit să te conving și am consumat atâta timp din viața mea?” „M-ai convins pe deplin...și tocmai de aceea...”

Peste ani când fiul lor, Emilian Hristache, a fost arestat pentru accesarea unor sisteme informatice și interceptarea de transmisii electronice (se înțelege că fără vreo abilitare legală) și-a zis că acest băiat, aidoma tatălui său, era lipsit total de instinctul de conservare. Altfel nu-și explica dezinvoltura afișată când a rostit în fața judecătorilor că de aici înainte nu-l vor mai prinde nicicând. Și ca orice *desperados* care își știe precis locul în aceasta lume întocmită de-a-ndoaselea, după ce i-au dat drumul de la închisoare, a tulit-o direct în America, țara tuturor posibilităților, inclusiv aceea de a-i trece fruntariile fără pașaport sau alte marafeturi. A hălăduit pe acolo când cu *bunii*, când cu *răii*, după cum se potriveau lucrurile și când i-a venit bine s-a întors acasă cu buzunarele doldora, însă prea târziu ca s-o mai vadă în viață pe

Evelina Hristache. Murise dezamăgită de Anghel, de Emilian și chiar de ea însăși. Bărbatu-său n-a mai putut să crească alți ingineri navaliști, cum făcuseră Bacșin și Elian cu el, unicul lor fiu înfundase pușcăriia prea de tânăr, iar efectele globalizării, așteptate precum așteptaseră bunicii ei americanii, i-au spulberat toate iluziile.

De altfel, nimic nu mai era cum fusese, „*ceva firesc*,” își spunea Emilian spre a nu se lăsa copleșit de remușcări și întristare, mai ales când întâlnea fantomele lumii defuncte, „*Lumea copilăriei...*” lui. Însă după aceea convalescență sui-generis, Emilian s-a înhămat la lucru, folosindu-și din plin *talentul lăsat de la Dumnezeu*, experiența și priceperea de a se mișca nestingerit într-o societate cum era aceea de tip informațional. A pus pe picioare câteva firme capitalizate cu banii aduși din America și în cinci ani s-a impus în industria TIME. Softurile, programele și serviciile lui au împânzit piața spre mirarea și invidia competitorilor, unii dintre ei abandonând cursa ori vânzându-i afacerile spre a nu ajunge la sapă de lemn. Și-a făcut un renume și era căutat de pretutindeni: clienți, furnizori, parteneri, creditorii, politicieni, poliție, servicii, adversari și tot felul de găinari știindu-l amator de cancanuri și ponturi. L-a căutat și o doamnă, prezentându-se „*Elvira Popescu*.” N-a putut rezista tentației și a răspuns prompt: „*Radu Beligan*”. „Inginer Elvira Popescu,” a repetat femeia ca pentru ultima dată și el a admis că tocmai făcuse o gafă. „Mai sunteți pe recepție, domnule?” „Da, doamnă și vă prezint scuze.” „În regulă. Se admit.”

Elvira Popescu era managerul Șantierului Naval și găsisese prin adâncul unor sertare străvechi lucruri de-ale fostului director (cândva) Anghel Hristache. După toate regulile, ele trebuiau predate familiei. Prin urmare, le-a primit într-o zi de la începutul primăverii, limpede, răspândind miresme nedefinite cum Emilian nu mai simțise de mult. Erau acolo: un caiet cu însemnări, niște cărți despre cum se construiau vapoarele în secolul al XX-lea, un album cu fotografii alb-negru, un stilou Kaweco și carnetul de membru al P.C.R. „Au fost ale tatălui dumneavoastră.” „Și... acum sunt ale mele. Îmi asum toate responsabilitățile ce ar putea decurge de aici.” Femeia l-a privit cu un fel de neîncredere, apoi, sesizându-i interesul copilăresc față de acele obiecte neînsemnate, a lăsat în urmă un zâmbet ce se putea tălmăci ca generozitate, înțelegere... sau mai știi? Se ivea un anotimp nou și totul părea posibil.

(Sfârșit)

Nicolae BACALBAȘA

Prostul și nebunul

Prostul a ajuns în Marele Spital după ce a omorât o femeie. De omorât a omorât-o de prost căci nu știa ce face.

I-a spus șeful să bage un ac în spinare și să îi injecteze ceva pe lângă măduva spinării. A făcut-o cu inconștiența unuia care se suie la volan după ce află unde e accelerația dar nu știe ce-i cu frâna.

Discutabila dreptate cerească deși nu l-a scăpat de condamnarea cu suspendare a justiției oamenilor l-a proptit din unicul orașel cu iz de sat în Marele Spital. Acolo a căutat să învețe chit că învățătura se rostolgolea ca stropii de apă de pe penele găștii de la Nebun.

Nebunul era mârlan, incult și aceste două culori de camuflaj disimulau lipsa de măsură a celui pe care Dumnezeu îl părăsise de minți.

Nu era prost, era doar o prostituată a banului (dus cu pioșenie acasă sau mai exact la case căci își întregea ego-ul prin achiziții imobiliare) și era cu neclintire incredințat că dacă n-ai rușine poți îngropa pe oricine sub excrementele tale. În orice societate un nebun este un element necesar, rupe entropia. Dar dacă ești prea nebun începi să plătești. Nebunul ura cel mai mult în viață să bage mâna în buzunar. Pentru el buzunarul nu era decât locul de băgat, nu de scos.

Pentru învățătura ce nu se lipea Prostul plătea Nebunul cu umilință. Umilitul nu se complăcea în bufon, înalt, prezentabil, cu ochii rătăciți roțiți fără înțelegere era mai degrabă tragic decât comic.

Dar putem oare vorbi despre o meduză că este tragică?

Nebunul își ura colegii doar pentru că el era prost și ăia nu chiar în așa măsură.

Și iată că în Marele Spital moare o femeie. În orice spital se moare. Nu orice moarte este o vină sau o greșeală. Dar orice moarte este o tragedie. Nu și pentru Prost. Că doar murise la concurență!

Pe holuri, aflând că „obiectul” concurenței trage să moară Prostul (asasin cu acte dar iertat și promovat) se repede cu ochii strălucind de entuziasm combatant la Nebunul care tocmai ieșise din vizuină să amușineze.

- Maestre!

Ce dacă femeia e tânără, dacă are copii mici, ce dacă moartea ei ar trebui să-i amintească de tânăra femeie fără de suflare ce o avea (oare o avea pe conștiință sau doar pe cazier?) de plătit în fața lui Dumnezeu?

- Maestre, ne-am ajuns!

Violeta IONESCU

Misiunea universitară franceză la Galați

Conferințele Societății „V.A. Urechia” adunau un public elevat

Imediat după primul război mondial, setea de cultură a unui public din ce în ce mai interesat de informație a generat noi forme de inițiere în cultură și artă. Comitetul Societății Culturale V.A. Urechia”, înființată la Galați în anul 1919, a organizat o serie de conferințe, începând cu anul 1922, în scopul culturalizării populației gălățene, dar și pentru strângerea de fonduri în vederea ridicării la Galați a unui Palat al Culturii care să găzduiască și biblioteca oferită gălățenilor de V.A. Urechia (cca 5000 volume).

În acest scop, în anii 1924-1925, comitetul a convenit să colaboreze cu misiunea universitară franceză existentă în România la acea vreme și să alterneze conferințele române cu cele franceze, în așa fel încât publicul să fie informat cât mai temeinic și la un nivel cât mai înalt. Printre personalitățile române invitate să conferențeze la Galați s-au numărat: George Trancu-Iași (17.02.1922 - „Societatea Națiunilor”), avocat. Ioan Timu (4.01.1923 - „Aspecte din Japonia”), I. C. Robescu, membru al Societății „Ateneul Român” (23.02.1924 - „Momente din viața lui C. Negri”), ing. Alex Perieeanu, inspector general, fost director general al C.F.R. (6.04.1924 - „Problema monetară”), prof. dr. Ioan Cantacuzino (6.04.1924 - „Generația spontană și originea vieții”), dr. Roeder, egiptolog (22.04.1924 - „Egiptul și mormântul lui Tut-Ankh-Amon”), prof. dr. Grigore Marinescu, membru al Academiei Române (28.04.1924 - „Rolul intelectualilor în viața și civilizația națiunilor și gândirea biologică”; 19.10.1924 - „Hipnotism, sugestie, gândire” și 4.01.1925 - „Despre spiritism”), prof. Țițeica, vicepreședinte al Academiei Române (7.12.1924 - „De la românii din America”), prof. Tzingara Samurcas - 14.12.1924 - „Rolul artei în România”), Jean Bart - Citiri literare, pr. misionar Gala Galaction „Reeducarea noastră națională”; prof. dr. Th. Mironescu (18.01.1925 - „Alimentație, dietă, regim”).

Membrii misiunii universitare franceze care au conferențiat la Galați în această perioadă, sunt, potrivit documentelor din arhiva Bibliotecii „V.A. Urechia”, Galați: **Thauby** (2.03.1924 - „L’evolution de la societate Francaise” și 9.09.1924 - „La Renaissance”), **Auger** („Alfred de Vigny”), **Thevenin** (13.04.1924 - „Mistral et le mouvement regionaliste en Provence”), **Charles** (4.05.1924 - „Victor Hugo” și 30.11.1924 - „La literature francaise de la Renaissance”), **Lebrun** (18.05.1924 - „La peinture Francaise de l’ecole de Barbizon”; 16.11.1924 - „L’ Art Francaise de la Renaissance” și 21.12.1924 - „La revolution dans l’art dramatique du 17 Siecle”), **Henry** (25.01.1925 - „Le Theatre au 18 Siecle”).

Romeo Aurelian Ilie

Femeia cu sertare

*după o pictură de Salvador Dali,
reinterpretată ulterior de
Georgiana Coteș*

mi-a bătut la ușă o femeie cu sertare.

fără niciun cuvânt și-a tras toate
sertarele dinaintea mea
ca și cum ar fi vrut să mă conving de
goliciunea lor.
și tot fără niciun cuvânt m-a invitat
să le umplu pe fiecare cu ce voi vrea.

în primul sertar, cel din dreptul inimii
mi-am pus inima, pe care oricum vream
să o scot
și să o duc la reparat
ca să nu-mi mai tune în cap.

mi-aș fi pus și o parte din gânduri, pe cele mai rele,
dar când au văzut că ar trebui să împartă sertarul cu
inima,
s-au agățat de mine ca o pisică speriată
când vrei să o bagi la apă.

le-am mai păstrat, cu toate că m-au zgâriat cam rău.

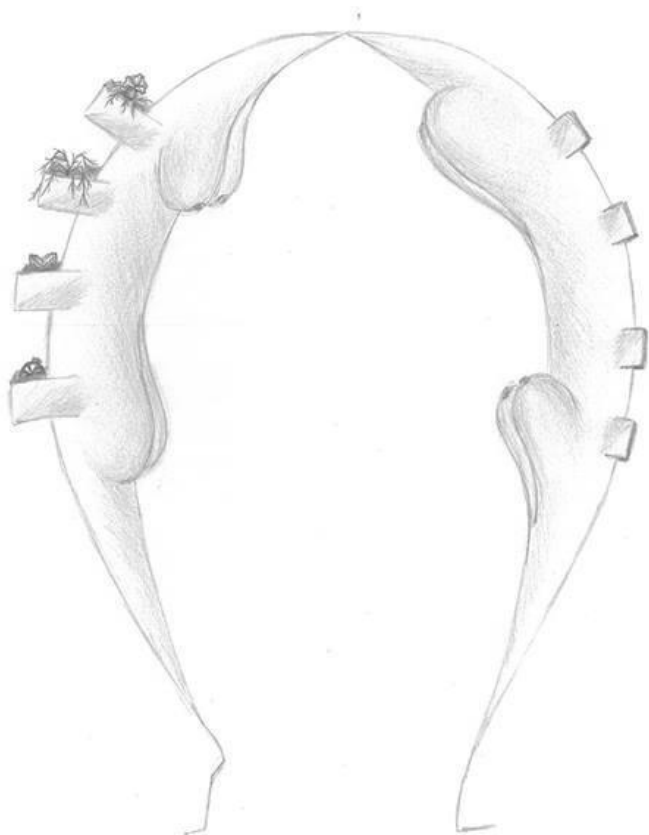
în al doilea sertar, cel din dreptul diafragmei
am așezat cu grijă, să nu se trezească,
toate dorințele mele deșarte.
cele ce m-au condamnat să fiu un visător inutil.
le-am și învelit, grijuliu, cu o pătură din pene de scatiu
ca să învețe zborul când s-or trezi.

în al treilea sertar, cel din dreptul stomacului
am grămădit din belșug vorbele de prisos:
înjurături, promisiuni la sfinți, neîmplinite
și academismele pe care nu mai aveam unde
și cu cine
să le uzez.

mai rămăsese un sertar mai mic,
în dreptul uterului.
mi-am zis că n-am ce pune acolo
decât ceva foarte mic și delicat
așa că am așezat acolo, ca-ntr-un sicriu
sau ca-ntr-un cuptor,
inelul gravat cu o iubire eternă.

să moară sau să se coacă,
doar să trăiască cumva.

apoi i-am închis femeii sertarele la loc
și fără niciun cuvânt i-am spus să se întoarcă de
unde a venit.

nu înainte de a-i lega în plete
un bumerang.

Desene de Georgiana Coteș

Poemul corbului născut din femeie

după un desen de Georgiana Coteș

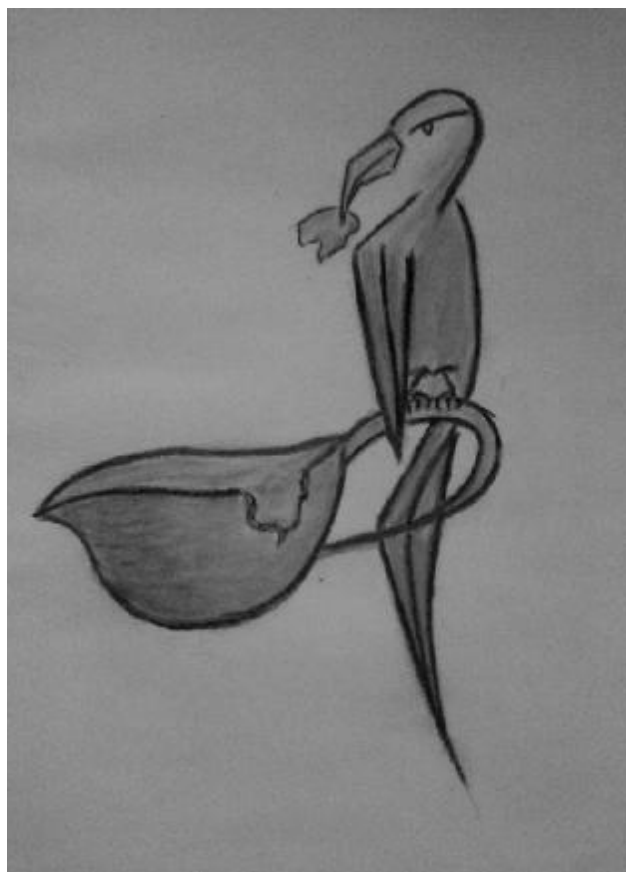
mi se micșorează ochii, femeie,
cu fiecare bucată ce mi-o smulge
corbul ce l-ai trimis
să mă sărute.

mi-s tot mai mici ochii, corbule,
de când femeia care te-a născut
îmi soarbe privirea
și-o picură-n lut.

*

când corbul și femeia
lăsa-mă-vor singur,
din ochi vor rămâne găvane;

din lut, ecoul unui sărut...

Luca Cipolla

Italianul Luca Cipolla și marea sa dragoste pentru poezia danubiană

Deși nu este lingvist de profesie, doar un împătimit al Poemului, Luca Cipolla trăiește cu o parte a spiritului său rarisim în și prin Limba Română.

Cetățean, prin naștere și trăire, al cetății industriale din Milano, Italia, Luca Cipolla este prezent într-o pleiadă de reviste literare, electronice și clasice, care apar în România sau (și) în diaspora românească.

Poet și traducător de poezie din română în italiană, și viceversa, Luca Cipolla și-a câștigat pe merit notorietatea în galaxia poezilor din țara noastră. Colaborator permanent al revistei „Boema” din Galați, dar și publicând cu ritmicitate spectaculoasă în alte reviste. Este redactor al revistei „Sfera Eonică” din Craiova și colaborator de bază la revista „Boema”, „Climate Literare” și la revista internațională online „Starpress”.

Numele lui apare și în alte reviste serioase din România, dintre care amintim: Oglinda Literară, Nord Literar, Luceafărul, Ecouri Literare, România Literară, Apostrof, Vatra Veche, Climate literare, Luceafărul etc.

*Prezentare de Melania Cuc,
scriitoare și jurnalistă bistrițeană*

La noce

Om così l'ha raccolta e ammirata,
con una mano ne ha dischiuso la drupa,
il suo rivestimento esterno,
poi con un martello ne ha forzato
e frantumato il guscio
per ricavarne il frutto...
così noi siamo il suo seme
e quante ghiande di Giove
han vita breve in materia..

Nuca

Om astfel a cules-o și admirat,
cu o mână i-a deschis drupa,
acoperirea ei externă,
apoi cu un ciocan i-a forat
și sfărâmat coaja
ca să scoată rodul...
Astfel noi suntem sămânța lui
și câte ghinde ale lui Jupiter
au o viață scurtă în materie..

Bianco

Ed oggi l'apparenza
non assorbe le distanze,
sei un intercalare,
croce su un prato,
bimbo tra gli uomini,
il silenzio statico dell'illusione,
stupore.
E ti dicevan bravo
ma la tempesta non si placa
e il tuo bracciale a pois
oggi
ha macchie che nessuno monda,
senza igiene un mondo
ti riduce a schermo,
acqua di ristagno d'una vedovella.

Alb

Și azi aparența
nu absoarbe distanțele,
ești o intercalare,
cruce pe o pajiște,
copil printre bărbați,
tăcerea statică a iluziei,
uluire.
Și-ți spuneau bravo
și furtuna nu se potolește
și brățara ta cu buline
azi
are pete pe care nimeni nu le curăță,
fără igienă o lume
te reduce la ecran,
la apa stătătoare de o vedovella.

Nea Persepolis

Dal punto vernale
fiero lo scorrer del tempo,
giace la legione nella torre del silenzio,
tace lo sciame,
chino alle sue frequenze.
L'ultimo miglio,
terra e radici,
bramando la costa
da sale assetata..
e sulle maioliche in lontananza
lessi la pellicola
di sole riarsa,
l'uomo alla fine dell'uomo..
Lo specchio non riflette
campo di battaglia,
tampoco un ciglio
che tratteggi l' Ahura Mazd
qual fiore di damasco.

Nea Persepolis

Din punctul vernal
mândru decursul timpului,
zace legiunea în turnul tăcerii,
tace roiul,
aplecat la frecvențele lui.
Ultima milă,
pământ și rădăcini,
râvnind coasta
de sare însetată..

și peste majolicii în depărtare
eu citii pelicula
a soarelui uscată,
omul la sfârșitul omului..
Oglinda nu reflectă
câmp de bătaie,
nici chiar o geană
care să schieze Ahuramazda
precum floare de damasc.

L'albero di Zaccheo

Inciampai sulle radici
e lo vidi
tra caligine-fumo da panchine e tombini,
mi sorrideva ed invitava,
avrei voluto un fico, forse parlare,
ma rosso in volto,
come ammettere
di non saper distinguere un albero
in mezzo alla foresta?
Oh Zaccheo, quale dio ricorda?
Qui non ci sono bestie feroci
ch'io possa salir con te sulla pianta
e giocare insieme a nasconderci?
Due volti
e intorno quante voci..
Andiamo a casa che il maestro ci aspetta
e l'incenso sta finendo di bruciare.

Pomul lui Zaheu

Mă împiedicai de rădăcini
și-l văzui pe el
prin negură-fum din bănci și guri de canal,
îmi zâmbea și mă invita,
aș fi vrut o smochină, oare să vorbesc,
dar roșu la față,
cum să admit
că nu știu să recunosc un copac
în mijlocul pădurii?
O Zaheu, ce fel de zeu își amintește?
Aici nu există fiare sălbatice
ca să mă pot urca cu tine în copac
și să ne jucăm împreună de-a v-ați ascunselea?
Două chipuri
și în jur ce de voci..
Să mergem acasă că maestrul ne ateaptă
și tămâia se termină de ars.

Octavian
MIHALCEA

Rugă și poezie

Noul și atât de specialul volum al lui Ion Bogdan Ștefănescu, *LUI* (*Tracus Arte, București, 2013*), însoțit fiind de aleasa grafică marca Mircia Dumitrescu, ne introduce pe sublimul teritoriu al viziunilor paradisiace, incomensurabile căi ale elevării spirituale. În deschiderea cărții, un fragment athonit explicitează virtuțile mortificării într-o veșnicie împlinită : „*de vei muri înainte de a muri/ nu vei mai muri când vei muri*”. Tot acest elan purificator se axează pe dobândirea curăției. *Ticăloșia zborului negru* se dorește a fi contracarată cu ajutorul simbolului absolut al crucii, ceea ce conduce la ample metamorfoze, luminoase *lacrimi de bucurie*. Poetul invocă valorile isihaste, fluidizând esențe sacre: *Întoarce-ți gândul spe inimă/ Găsi-vei atâtea vitralii roșii/ Prin care*

*ochiul Dumnezeirii te veghează/ Ascultă liniștea curgătoare a sângelui/ Și cuvântul Lui va trece la tine/ Luminându-te/ Iar când vei ridica privirea/ O pădure de frunze albastre/ Se va deschide sub pasul tău. Din icoane și rugăciuni se desprind, pentru cei aflați în fața porților împărătești, acorduri muzicale inefabile. Ritualul se îndreaptă spre vestirea hristicea inimii incandescente, împărțită tuturor credincioșilor. Profund transcendent, un vâl cromatic acoperă tot ceea ce contează și va conta: *Doamne, cât verde ai dăruit ochiului/ Numai roșul inimilor îl poate uda/ Doamne, cât albastru ai lăsat nărilor/ Numai albul gândului îl poate respira/ Doamne, cât galben ai întins viselor/ Numai curcubeul sufletelor îl poate privi/ Slavă îți aducem, Doamne/ prin orga rugăciunilor colorate. Aleșii stau smeriți sub privirea Maicii Domnului înrouată. În accepțiunea lirică a lui Ion Bogdan Ștefănescu, vorbim despre slava inimii din inimi, alături de un neasemuit “catharsis”, deschizătorul căilor alese. Aici, durerea are rol inițiativ. Chipul hristic nu se poate revela decât în circumstanțe privilegiate. Obișnuita limită dintre viață și moarte va fi abolită atunci când ne raportăm la sfânta ființare veșnică.**

Autorul se gândește și la nefericitele suflete ce n-au cunoscut încă febra căutării lui Dumnezeu. Lacrima veghează lungul drum spre mântuire, taină a tainelor, hieratic situată la baza Arborelui Vieții. Cu sensibilitate poetică sunt (re)amintiți pașii către lumină și pace. *Privirea de neprivit a Maicii Domnului, fără asprimea aceluia „mysterium tremendum” teoretizat de Rudolf Otto în influentul „Das Heilige”, ocrotește itinerariile sacramentale, adeseori labirintice. Transcendentul coboară peste toate cele ce sunt, într-o edificări excepționale. Duhul smereniei aparține amplei paradigme a lacrimii. O reverie sfântă ne va învălui, tămăduitoare, interiorul. Ion Bogdan Ștefănescu evocă aproape extatic angelica esență caracteristică devoțiunii: *Doamne, acoperă-mi trupul cu mila Ta/ Și fă din speranțele mele cuib de ciocârlii/ Păzește-mi pașii nevolnici/ Până când genunchii se vor fi udat/ Cu lacrimi de pocăință/ Curăță-mi sufletul de ploile vieții/ Pentru ca prin vocea de seară a inimii mele/ S-aduc prinos inimii Tale / Atotcuprinzătoare/ Prin care zboară îngerii cu aripi de lumină/ Înmiresmând cununa trecerii ce va să vină. Înaltele taine au funcție ziditoare, orientată maximal spre transcendență. Ne este revelată suprema transformare, identificare pură ce escamotează sfâșierile sublinare. *Ceasul/***

*imnul/ fumul/ pasul, iată o cadență neabătută, imnică. Prin nesfârșită rugăciune e căutată revelarea tainelor euharistice. Artistul lasă la poalele Spiritului Absolut propria-i esență, trecută prin filtrul diafan al flautului. Transcendenței îi sunt adresate mulțumiri mistuitoare, tot ceea ce i se întâmplă făpturii umane având adeseori nebănuite cauze, adâncimi înfloritoare care nu pot decât să fortifice credința. Ion Bogdan Ștefănescu zugrăvește cu deosebită claritate un peisaj idilic desprins din cea mai profundă trăire religioasă. Impresionează vibranta intensitate, însuflețire din zone atemporale: *Doamne Dumnezeul meu/ Cel fără început și fără de sfârșit/ Caută spre mine, cel împleticit/ Prin cuvântul Tău de cremene/ Aprinde făclia sufletului/ Să pot înainta curățit de ispite/ ie, Mângâietorul de viață/ Îți închin inima/ Întru săvârșirea făgăduințelor/ Pe tine te preamăresc/ Împărat fără de moarte/ Cel ce te-ai răstignit de voie/ Miluindu-ne prin sânge ceresc.**

Pive de sumane și torcătorie

Eugen Holban

Încă nu știm când au fost instalate primele mori în spațiul cercetat de noi, dar unul dintre cele mai vechi documente care ne-a parvenit, din fericire foarte bogat în informații și care atestă prezența mai multor tipuri de instalații tehnice, este datat 15 iulie 1448, document prin care, Petru v.v. Moldovei, întărind uric slugilor sale Cernat Ploscarul și fratelui său Șteful pentru slujbă dreaptă, menționează, printre altele: „(...) *iezărul Covurlui cu gârla unde-i Cudrea, Fărești și Gârla Flămânzilor cu jumătate din morile domnești de la Covurlui pe Prut, jumătate din pădure și din pivele de suman, din pești și din a cărui venit să-și facă torcătorie de lână și siliștile Folteștilor a lui Berevoi la Ialan, Balin la Sohurlui și fântâna Cucului cu mori (...)*” (C.D.M., vol. I, 15 iulie 1448).

Mențiunea referitoare la pivele de suman este deosebit de valoroasă, fiind una dintre foarte puținele atestări a acestei instalații tehnice în zona noastră. Faptul că erau mai multe ni se demonstrează prin pluralul folosit la ambele jumătăți. De asemenea, deși apare sub formă de proiect, ca o recomandare, menționarea torcătoriei de lână este de-a dreptul surprinzătoare, demonstrând existența ei în zonă.

Menționând că doar jumătate din morile de la Prut aparțin celor doi slujbași, ni se sugerează de fapt că în zona respectivă erau mai multe și, bineînțeles, că erau mori de apă. Să reținem deci că este folosit de două ori pluralul.

În ceea ce privește morile de la „Fântâna Cucului”, și aici, fiind menționate mai multe, credem că este vorba de mori de vânt, deși nu se precizează acest lucru. În cazul în care toponimul „fântâna” s-ar fi aflat în imediata vecinătate a unei ape curgătoare - condiție fundamentală pentru amplasarea morilor de apă - credem că acest lucru ar fi fost menționat neapărat, fiind vorba de un reper ce nu putea fi ignorat în niciun caz.

Documentul citat mai sus relevă o viață economică prosperă, exprimată tocmai prin acest număr neașteptat de mare de instalații tehnice, instalații profilate pe câteva funcții fundamentale necesare satisfacerii nevoilor vitale ale comunităților sătești din secolul al XV-lea. Este vorba de măcinatul cu mori de apă și de vânt și de bătutul sumanelor cu ajutorul pivelor acționate de forța apei și care au fost surprinse cu totul întâmplător de acest document, într-un spațiu oarecare, spațiu nu

prea întins și care nu trebuie considerat, neapărat, o excepție. Credem, dimpotrivă, că asemenea ansambluri se mai găseau – nu neapărat la tot pasul, dar într-o frecvență semnificativă.

Imaginea pe care o creează ansamblul din actul respectiv se întâlnea frecvent în secolul al XIX, în foarte multe zone din țară. Este posibil ca în multe alte locuri din zona noastră să se fi mai aflat încă la vremea respectivă, astfel de adevărate complexe tehnice și care, din păcate, n-au fost obiectul unor dispute spre a fi menționat. Sau, menționate fiind, actul respectiv să se fi pierdut.

Revenind la problema situației economice a zonei, reflectată și prin aceste obiective, trebuie să avem în vedere că ne aflăm cu nouă ani înaintea urcării pe tronul Moldovei a lui Ștefan cel Mare și Sfânt, domnitorul care a dat țării, pe lângă stabilitate social-politică, și bunăstare economică.

În ceea ce privește afirmația referitoare la „numărul mare de mori”, reiese din pluralul folosit de obicei în documente, deși nu se indică nici-o cifră. Folosind însă metoda comparativă, vom vedea că în alte zone ale țării, acolo unde instalațiile tehnice s-au mai menținut intacte chiar și după cel de-al Doilea Război Mondial, obiectivele apăreau de obicei grupate, uneori câte 5-6, iar alteori chiar 7, într-un mic segment al albiei unei ape.

Tot în secolul al XV-lea, mai sunt atestate mori de apă în satul Piscu – 11 ianuarie 1495 (C.D.M., vol. I, nr. 22).

În secolele următoare, adică în al XVI-lea și al XVIII-lea, mențiunile referitoare la mori de apă precum și la **vaduri pentru mori de apă** sunt frecvente. Mai sunt menționate mori, de

asemenea, și pe iezere, gârle etc. În satul Mojaști, sat dispărut – cel puțin ca nume –, aflat cândva în apropierea sau chiar în vatra actuală a comunei Piscu, mai sunt menționate la 24 aprilie 1546 „(...) *cu iezere, heleșteu și mori, cu două infundături, Peneul și Lupeni (...)*”. (C.D.M., vol. I, 24 aprilie 1546).

Apoi, la 1546, mai 13, satul „(...) *Siliștea Șerbănești cu mori pe Siret, cumpărate de la (...)*” (C.D.M., vol. I).

Deși ceva mai confuz, actul din 1636, aprilie 5, referitor la moștenirea primită de Lupul Prăjescul clucer, cu cumnatul său Dumitrașco Ghenghea logofăt, ne oferă elemente relevante în ceea ce privește extinderea morilor și folosirea lor de către locuitori.

Tocmindu-se pentru satul Oancea, de pe Prut, cu mori în Prut, s-au învoit „*să fie morile frățeste, iar la alt venit al satului, zeciuală pâinii, la vî și*

grădini, Lupul Prăjescul să nu aibă treabă, numai sătenii din Oancea să lucreze ce va fi nevoie de mori, iar când va trebui mai mult la mori, să scoată la lucru și pe sătenii din satele ce au în Țara de Jos ca să nu pizmuiască unul pe altul”.

Față de toate celelalte lucruri pe care și le-au împărțit frățește – unele menționate de noi – dacă morile ar fi constituit valori oarecare ar fi fost trecute, doar acelaia căruia îi revenea satul Oancea, în speță Dumitrașco Ghenghea. Se vede însă foarte clar că morile constituiau un punct forte al moștenirii, atât prin numărul cât și prin capacitatea lor. Ca urmare a conflictului ivit, legiuitorii au găsit, probabil, această soluție de compromis, acceptată până la urmă de ambele părți. Că satul îi revenea lui Dumitrașco, se înțelege prin context. Referitor la numărul morilor, din păcate nespecificat, ni se pare interesantă și formularea: „(...) sătenii din Oancea să lucreze ce va fi nevoie la mori, iar când va trebui lucru mai mult la mori, să scoată la lucru și pe sătenii din satele ce au în Țara de Jos, ca să nu pizmuiască unul pe altul” (C.D.M., supliment, 1636, aprilie 5, Iași). Apare aici, logic, o întrebare: dacă erau mai multe mori – și erau categoric – de ce nu le-au împărțit frățește? Unul dintre răspunsuri, este, că, fiind vorba de o cifră fără soț, 5-7, împărțitul lor pe din două era imposibil. O altă ipoteză, pune în calcul și calitatea precum și capacitatea instalațiilor, ce putea fi diferită de la una la alta. Unele puteau fi mai mari, altele mai mici, unele mai bine conservate, altele mai dărăpănate.

Un alt aspect ce mai trebuie analizat - și elucidat cât de cât - este și nevoia de brațe de muncă necesară la morile respective, cităm: „(...) numai sătenii din Oancea să lucreze ce va fi nevoie la mori, iar când va lucru mai mult la mori, să scoată la lucru și pe sătenii din satele ce au în Țara de Jos, ca să nu pizmuiască unul pe altul (...)”. Este vorba aici de unele lucrări de amenajare și întreținere a iezăturilor, unde era nevoie într-adevăr – periodic – de forțe sporite.

Revista Dunărea de Jos în... Elveția

Unul dintre cei mai harnici și mai pasionați colaboratori ai noștri este domnul inginer Radu Moțoc, patriot autentic și îndrăgostit de istorie mai ceva decât un profesor de istorie. Mulțumită domniei sale revista noastră, în format tipărit, ajunge nu numai în Republica Moldova și Ucraina, ci și în Vest.

De la o publicație care apare în Elveția, fiind editată de Comunitatea Românilor de acolo, „Căminul Românesc”, publicație ajunsă la numărul 127, am aflat că revista „Dunărea de Jos” călătorește și călătorește chiar bine. La pagina 13 ne este prezentată în cuvinte elogioase, subliniindu-se caracterul interesant al articolelor, dar și „lansarea noilor talente, tineri poeți, scriitori, artiști plastici și nu numai, fiind deschisă întregii culturi, atât românești cât și de peste hotare”. Prezentarea aparține unuia dintre redactorii responsabili, Ștefan Racovitza, coleg de redacție cu Radu Eftimie și Anca Cehan-Racoviță.

Noi nu putem decât să mulțumim pentru cuvintele frumoase și, glumind, să le spunem că avem mai mult de 100 de ani, prima serie a revistei apărând la 7 septembrie 1908, mulțumită avocatului, poetului și publicistului C.Z.Buzdugan. De fapt,

seria nouă a a apărut din 2002, iar faptul că părem „vechi” de peste 30 de ani este datorită apariției lunare...

Revenind la „Căminul Românesc”, fondat de Ion Broșteanu, este o publicație mai mult decât necesară pentru românii care trăiesc în Țara Ciocolatei, Ceesurilor și Instituțiilor Bancare, din sumar reținând pagina realizată de Părintele Damian Ionescu din Geneva, preaințeleapta cuvântarea a Părintelui Valentin Bassarabescu din Baden, reportaje din viața comunității, „O ectenie” semnată Ilie Berindei, un portret al sculptorului Ilie Berindei (semnat de poeta Constanța Apetroaie), recenzii (una consistentă „Viitorul libertății. Publicistică din țară și din exil – 1944 -1963), cronici de vernisaj („La Paris o expoziție Alexandre Makarovitsch) și un interesant articol despre „Avatarurile culte ale muzicii populare (de Ion Varlam), din care aflăm că muzica imnului național al Israelului este adaptată după o melodie populară românească din Moldova, dar și o confuzie amuzantă făcută în ceea ce privește „hora”, dans considerat de către un critic muzical francez-evreu (culmea, din România!) ca fiind „dans popular israelian”...

Completări la „dosarul” bisericii domnești „Sf. Dimitrie” din Galați

Pr. Eugen DĂGOI

În urmă cu doi ani publicam un studiu¹ referitor la finalul evanescent al bisericii unei mănăstiri gălățene, înălțate de domnitorul Vasile Lupu (1634-1653) și demolată dramatic la începutul anului 1898, anume biserica Sf. Dimitrie, care se afla pe malul Dunării, între biserica Mănăstirii Precista (la vest), ridicată tot în secolul al XVII-lea de negustori gălățeni și brăileni, singura care a

rezistat timpului până în ziua de astăzi și biserica Mănăstirii Sf. Gheorghe (la est), ctitoria unui negustor gălățean, din același veac XVII, dărâmată și ea în octombrie 1962.

Ctitorie a unuia dintre cei mai importanți voievozi moldoveni din prima jumătate a secolului al XVII-lea, biserica Mănăstirii Sf. Dimitrie a fost un reper important al spiritualității de la Dunăre; în această biserică au fost așezate moaștele Cuvioasei Parascheva, aduse de la Constantinopol, în drumul lor către Iași (iunie 1641, în prezența voievodului și a ierarhilor Moldovei)²; tot aici a slujit și în casele mănăstirii a găzduit marele patriarh al Antiohiei, Macarie al III-lea Zaim (în zilele de 17-19 ianuarie 1653 și între 17 septembrie -13 octombrie 1658, la întoarcere din călătoria sa în țările române și Rusia)³.

Spre finalul considerațiilor din studiul amintit, privind demolarea bisericii Sf. Dimitrie, arătăm că Primăria din Galați, posesoare – din februarie 1901 – a terenului pe care fusese construită biserica respectivă, trebuia să facă o grădină pe acel loc și să ridice „un monument cu cruce pe locul unde a fost Sf. Pristol”⁴. După mărturia protopopului de Covurlui, economul Gheorghe Popescu, înscrisă în lucrarea sa publicată în 1906, „locul unde a fost această biserică astăzi este împrejmuț, iar în locul Sf. Mese s-a ridicat de către Primăria locală un mic monument”⁵. Informațiile referitoare la această ctitorie domnească din Galați se opreau, așadar, la anul 1906.

Descoperirea recentă a trei documente ulterioare acestui an, ne furnizează date suplimentare, pe care le considerăm demne de

luat în seamă la reconstituirea dosarului istoric al importantului monument medieval.

Primul dintre acestea este o adresă a Episcopiei Dunării de Jos (nr. 1264) din 3 august 1925 către Ministerul Cultelor și Artelor⁶, al cărei conținut îl reproducem parțial:

„În parohia «Precista» din Galați sunt 4 biserici în funcțiune, afară de fosta biserică Sf. Dumitru, desființată din cauza vechimei. Curtea acestei biserici, nefiind împrejmuțată, a devenit maidan pentru depunerea gunoaielor, iar locul Sfintei Mese, obiect de profanare a celor de alt neam, spre scandalizarea și legitima indignare a creștinilor.

Între aceste 4 biserici din numita parohie este și monumentală biserică Sf. Gheorghe, clasată între monumentele istorice. Curtea acestei biserici a fost închiriată de parohul bisericii Precista, fără autorizarea Sfintei Episcopii, la un antreprinor de lucrări, care acumulând în curte mari cantități de lemnărie și benzină și asigurându-le pentru sumă mare, lemnăria a fost distrusă de incendiu, cauzând mari stricăciuni bisericești, care a rezistat distrugerii numai datorită zidurilor ei, de grosime și soliditate remarcabilă.

Noi, nemaiputând îngădui abuzul și vinovata neglijență a epitropiei față de Sfintele locașuri Dumnezeiești, și având concursul material al unor buni creștini, am dispus facerea unui monument pe locul Sfintei Mese a desființatei biserici Sf. Dumitru, precum și împrejmuțarea curței... ”⁷.

Cele înscrise în documentul de mai sus se pretează la câteva comentarii. Mai întâi precizăm că bisericile care se aflau în grija parohiei Precista, în 1925, erau⁸: biserica parohială Precista⁹ și bisericile filiale Sf. Gheorghe¹⁰, Sf. Ilie¹¹ și Sf. Arhangheli Mantu¹².

În privința situației terenului pe care s-a aflat biserica Sf. Dimitrie presupunem că împrejmuțarea făcută de Primărie în 1906 s-a deteriorat în decursul celor aproape două decenii, ca și „micul monument” ridicat pe locul prestolului bisericii mănăstirești a lui Vasile Lupu. De aceea este nevoie de intervenția fermă a ierarhului locului pentru reprotectarea acestui spațiu care, cum am văzut, era supus profanării de către eterodocși. De apreciat evlavia și grija pentru cele sfinte a episcopului Cosma Petrovici al Dunării de Jos (1924-1948).

Cel de-al doilea document este un raport al economului Teodor Popescu, directorul Școlii de Cântăreți din Galați, înaintat Episcopiei Dunării de Jos cu nr. 123 din 20 decembrie 1927. Precizăm că

școala funcționa în fostele chilii ale Mănăstirii Sf. Gheorghe. Directorul comunica episcopului Cosma Petrovici următoarele:

„Școala de cântăreți mai avea un internat în casele locuite de defunctul preot Alexandru Baisan, proprietatea bisericii Sf. Dumitru, care în timpul războiului a fost dărâmată (sic!) de o bombă venită de la bulgari de peste Dunăre. Materialul ce rămăsese a fost furat, așa că a rămas locul gol. Acum văd că acel loc este îngrădit cu sârmă de un domn Alexandrescu, din str. Sf. Gheorghe, nr. 9“¹³.

Casele fostei biserici Sf. Dimitrie sunt - în afară de iconostasul acesteia care se păstrează la biserica Sf. Gheorghe din orașul Isaccea, jud. Tulcea - ultimul bun patrimonial al ctitoriei lui Vasile Lupu, care a rezistat până la Primul Război Mondial. Aflăm că în aceste case a locuit preotul Al. Baisan, slujitor la biserica Sf. Nicolae din Galați, fostă Catedrală a Episcopiei Dunării de Jos, anterior diacon la altarul aceluiași sfânt locaș, dăruit de Dumnezeu cu o voce excepțională¹⁴.

Îngrădirea cu sârmă a terenului care aparținuse bisericii era un abuz și o încercare de a-și însuși un bun la care, evident, respectiva persoană nu era îndreptățită.

Pe temeiul acestui raport, episcopul Cosma, la 22 decembrie 1927, adresează protoiereului de Galați¹⁵ următoarea scrisoare:

„Fiind sesizați de către direcțiunea Școalei de Cântăreți din Galați că de către un anumit domn s-ar fi îngrădit cu sârmă terenul pe care a fost clădită o casă proprietatea bisericii Sf. Dumitru din Galați, biserică fostă mănăstirească și întreținută de stat și care biserică s-a desființat, iar terenul ei s-a luat de sub administrațiunea Epitropiei Precista și a trecut sub îngrijirea Sfintei Episcopii, împreună cu biserica Sf. Gheorghe, clasată între monumentele istorice, și deoarece până în prezent n-ați dispus ca tot avutul bisericii Sf. Gheorghe și toate actele referitoare la ambele biserici să le predați după inventar în primirea delegatului nostru, p.c. econ(om) St. Ionescu, îngrijitorul bisericii Sf. Gheorghe, conform ordinului nr. 1375/1926, vi se scrie ca neîntârziat să procedați la această predare, spre a se putea constata din acte dreptul fostei biserici Sf. Dumitru asupra terenului în chestiune.

Un exemplar din procesul-verbal încheet pentru această operațiune se va înainta și Sf. Episcopii, împreună cu inventarul de predare“¹⁶.

Din analiza documentului respectiv constatăm grija ierarhului de a nu se înstrăina un bun al Bisericii, lăsat

până atunci, din păcate, datorită indiferenței epitropiei de la Parohia Precista, la voia întâmplării. Administrația eparhială își făcuse datoria, trimițând în anul 1926 un ordin privind formalitățile de predare-primire a bisericii Sf. Gheorghe și a terenurilor care aparținuseră Mănăstirii Sf. Dimitrie și de care acum se îngrijea Episcopia Dunării de Jos; din păcate, protoiereul locului, nu știm din ce motive nu a dat curs atunci acestei îndatoriri. Predarea inventarului cu bunurile bisericii Sf. Gheorghe se va face la 11 ianuarie 1928, procesul-verbal fiind semnat de pr. I. C. Beldie de la biserica Precista și pr. Ștefan Ionescu de la biserica Sf. Gheorghe¹⁷.

„Îngrijitorul“, adică parohul bisericii Sf. Gheorghe, *preotul*

Ștefan Ionescu (1851-1935) era un cleric de frunte al orașului. A slujit la mai multe biserici din oraș (Sf. Arhangheli Mantu, Sf. Ioan Botezătorul, Vovidenia) și, o scurtă perioadă de timp, a fost director al Mitropoliei Moldovei și Sucevei. La Galați a fost conducător al Societății „Solidaritatea“ a clerului, precum și consilier referent al Episcopiei Dunării de Jos. Și-a donat biblioteca proprie Eparhiei de la Galați¹⁸.

Mărturiile de mai sus se adaugă celorlalte contribuții destinate cunoașterii cât mai bine cu putință a istoriei unei mănăstiri gălățene ctitorită de marele și evlaviosul voievod Vasile Lupu.

Note:

¹ Cine și când a dărâmat biserica domnească „Sf. Dimitrie“ din Galați? *Mărturii inedite*, în vol. omagial „File de istorie. Prețuire și recunoștință părintelui profesor Mircea Păcurariu“, Editura Andreiana, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, p. 560-590, republicat cu mici îndreptări, în „Danubius“, XXX, Editura Muzeului de Istorie Galați, Galați, 2012, p. 247-276.

² *Călători străini despre țările române*, vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1973, p. 227, 235; Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în vol. „Monumente istorice și izvoare creștine“, Galați, 1987, p. 212; Idem, *Istoria orașului Galați de la origini până în anul 1918*, I, ed. a II-a (ediție coordonată de pr. Eugen Drăgoi), I, Galați, 2008, p. 113.

³ *Călători străini despre țările române*, vol. VI (volum îngrijit de M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru și Nicolae Stoicescu), București, 1976, p. 24-26, 277, 282.

⁴ *Societatea Județeană a Arhivelor Naționale Galați*, Fond Primăria orașului Galați, dosar nr. 98/1895-1901, f. 58.

5 Econom stavrofor Gheorghe Popescu, *Protopopia județului Covurlui. Dare de seamă despre afacerile bisericesti*, București, 1906, p. 79.

6 Ministru era istoricul Alexandru Lapedatu, membru al Academiei Române, în guvernul liberal condus de Ion I. C. Brătianu.

7 Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Dosare parohiale, dosar nr. 2/1916-1927, f. 135r.

8 Pr. I. C. Beldie, *Schițe istorice asupra județului Covurlui. Contribuțiuni*, Galați, 1925, p. 5.

9 Precista a fost mănăstire de călugări, cu biserica fortificată *Adormirea Maicii Domnului*, situată în orașul Galați, pe malul fluviului Dunărea, zidită de negustorii brăileni Dia, Șerbu și de gălățeanul Constantin Teodor, pe locul unei biserici mai vechi și sfințită în septembrie 1647. A fost închinată de la întemeiere Mănăstirii Vatoped din Muntele Athos. Avariata în mai multe rânduri, de fiecare dată s-a refăcut. Din 1860 devine biserică de mir. După cutremurul din 1940, care a afectat locașul, a fost consolidată și restaurată între anii 1954-1957. Biserica a fost transformată de autoritățile comuniste în muzeu de istorie și artă feudală în anul 1970, situație în care s-a aflat până în 1990, după care redevine biserică parohială. S-a reparat între 1991-1993 (când s-a pictat în interior), și s-a resfințit la 30 noiembrie 1994 de ÎPS Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos. Referințe bibliografice la: Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în vol. „Monumente istorice și izvoare creștine”, Galați, 1987, p. 203-208; Cristian Dragoș Căldăraru, *Biserica fortificată Precista, monument de cultură românească*, Galați, 1989 (ediția a doua, Editura Partener, Galați, 2010); Corneliu Stoica, *Monumente religioase din municipiul Galați*, Ed. Alma, Galați, 2001, p. 21-34; arhim. Daniil Oltean, „Biserica Adormirea Maicii Domnului – Mavromol, Galați”, în *Domnitorii și ierarhii Țării Românești, ctitoriile și mormintele lor*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2009, p. 946-947.

10 Mănăstire de călugări, Sf. Gheorghe (situată aproximativ unde astăzi se află blocul P 12, pe faleza Dunării, la răsărit de biserica Precista) a fost ctitorită în orașul Galați de Hagi Mihalachii în 1664, în vremea domniei lui Eustratie Dabija (1661-1665), fiind închinat de la început ca metoh al Sfântului Mormânt de la Ierusalim. La 18 martie 1710 în biserica mănăstirii au fost reînhumate osemintele hatmanului ucrainean Ivan Mazepa (1644-1709); un an mai târziu tătării profanează biserica și mormântul hatmanului, aruncându-i osemintele în Dunăre. Biserica este afectată grav de cutremurul din 14 octombrie 1802. A fost refăcută după ianuarie 1803, dar în 1821 este incendiată. Biserica este restaurată în anul 1828 de comunitatea Sf. Mormânt, ocazie cu care i se modifică arhitectura inițială. Este transformată în biserică de mir, în anul 1864, fiind întreținută de stat până la 1894. În perioada anilor 1902-1926 este filială a bisericii Precista din Galați, după care trece în administrarea directă a Episcopiei Dunării de Jos. Reparații mai însemnate s-au făcut în anii 1943 și 1951, biserica fiind resfințită de episcopul Chesarie Păunescu la 5 iunie 1952. În noaptea de 28-29 octombrie 1962 edilii locali au dărâmat și apoi au demolat biserica fostei mănăstiri. În chiliile mănăstirii a funcționat între 1864-1894 prima Școală Comercială din Galați; între 1903-1931 în aceleași chilii și-a desfășurat activitatea Școala de cântăreți a eparhiei. Vezi date la: Econom stavrofor Gheorghe Popescu, *op. cit.*, p. 76-78; Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească*

în sudul Moldovei până în anul 1864, în „Monumente istorice și izvoare creștine”, Galați, 1987, p. 214-216; Constantin Rezachevici, *Precizări privind mormântul hatmanului Mazepa*, în „Revista istorică”, tom. V, nr. 1-2, 1994; Mihaela-Denisia Liușnea, *Un monument dispărut – Mănăstirea Sf. M. M. Gheorghe din Galați*, în „Mousaios”, vol. VI, Buzău, 2001, p. 161-168; Idem, *Mănăstirea «Sfântul Mare Mucenic Gheorghe» din Galați – monument*, în „Teologie și educație la Dunărea de Jos”, fasc. 2, Galați, 2003, p. 280-286; Idem, *Pagini de istorie românească în documente de la Sfântul Munte Athos. Mănăstiri din Galați în izvoare athonite*, în „Tabor”, an II, nr. 4, iulie 2008; ierom. Marcu-Marian Petcu, *Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute (sec. XIV-XIX)*, Ed. Biblioteca Națională a României, București, 2010, p. 265-266; Cristian Dragoș Căldăraru, *Un proiect îndrăzneț de translare a bisericii „Sf. Gheorghe” din Galați*, în rev. „Axis libri”, an IV, nr. 10, Galați, martie 2011, p. 32-33.

11 Zidită în anul 1857, biserica Sf. Ilie (se afla pe str. Brăilei, colț cu str. Traian, vizavi de fostul cinematograf „Dunărea”, demolat și acesta între timp), după cutremurul din 1940, preia funcția de Catedrală Episcopală (între 13 noiembrie 1940-1 octombrie 1952). În toamna anului 1952 este distrusă de incendiu și nu s-a mai refăcut, fiind demolată în anul 1960. Referințe privind acest locaș în: Primăria comunei Galați, *Starea bisericilor comunale și a clerului lor în 1887*, Galați, 1887, p. 5-6; Econom stavrofor Gheorghe Popescu, *op. cit.*, p. 84; Econ. I. C. Beldie, *Schițe istorice asupra județului Covurlui. Contribuțiuni*, Galați, 1925, p. 11-12.

12 Anul zidirii primei biserici în Galați cu hramul Sf. Arhangheli nu se cunoaște. O biserică având hramul Sf. Mihail, este menționată de arhidiaconul Paul de Alep, în 1653. În 1821 această biserică a fost distrusă de eteriști. Este refăcută în 1827. Între anii 1864-1876 se ridică o nouă biserică din zid. Se afla situată în Piața veche, aproape de Dunăre, aproximativ în partea de răsărit a Școlii generale nr. 26 de astăzi (Școala „Ion Creangă”). La cutremurul din 1940 s-a prăbușit și n-a mai fost refăcută. În 1963, ca urmare a unor lucrări de sistematizare, a fost demolată. În legătură cu biserica Sf. Arhangheli Mantu vezi studiul nostru *Contribuții la istoria bisericii Sf. Voievozi Vechi (zisă Mantu) din Galați*, în „Buletinul Fundației Urechia”, an. 8, nr. 11, noiembrie 2010, p. 92-105 (cu bibliografia aferentă).

13 Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Dosare parohiale, dosar nr. 2/1916-1927, f. 269.

14 Sebastian-Barbu Bucur, *Tezaur muzical românesc de tradiție bizantină, sec. XVIII-XXI (1713-2013)*, Editura SemnE, București, 2013, p. 340 (în text greșit, Raisan!).

15 La acea dată, protopop la Galați era preotul Teodor Stoica, aflat în fruntea protopopiatului între 1 septembrie 1921- 1 ianuarie 1943.

16 Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Dosare parohiale, dosar nr. 2/1916-1927, f. 268r.

17 Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, fond dosare generale, dosar nr. 2310/1928-1930, f. 2.

18 Vezi câteva repere biografice în: *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Dosare parohiale, Parohia Vovidenia-Galați, dosar nr. 165/1931-1935, f. 228-230; *Vestitorul*, anul XI, nr. 9-10, 1935, p. 151-152. Pentru publicațiile preotului Șt. Ionescu a se vedea *Bibliografia Românească Modernă, 1831-1918*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică (coordonare generală Gabriel Ștrempel), București, 1986, p. 727, nr. 28292-28294.

De la Galați la Iași - de la Iași la Galați

Din activitatea consulilor francezi de la Galați în prima jumătate a secolului al XIX-lea

Ana Maria CHEȘCU

Acea lume de negustori, care a întreținut, încă din perioada medievală, o vie activitate comercială, a determinat apariția primilor consuli în Levant. Desemnând funcționari aleși dintre membrii comunității de negustori, consuli au reprezentat interesele comerciale ale statului francez în această zonă (**P. Fauchille, *Traité de droit internațional public, t. I, partea a III-a, Paris, 1929, p. 112***). Prin bunele relații diplomatice stabilite cu ambasadorul de la Constantinopol, prin imunitățile și privilegiile, de care beneficiau prin intermediul regimului de capitulații, prin prestigiul și renumele de care se bucurau în rândul comunității pe care o conduceau, consuli francezi au reușit să creeze în Levant o adevărată colonie de negustori. Această diasporă mercantilă a contribuit la apariția primelor consulate franceze în Levant. Astfel, observa istoricul N. Iorga, prin 1550-1560, apăreau primele consulate franceze la Alexandria, Alep și Barbaria (**N. Iorga, *Istoria comerțului cu Orientul, Editura Cartea Românească, București, 1939, p. 107***). Treptat-treptat, acest regim s-a generalizat, iar Franța a fost nevoită să-și împartă supremația cu alte state europene. În această perioadă, nici Galațiul, nici Principatele Române, nu au reprezentat o atracție pentru cercurile politice din Hexagon. Depărtarea de Marsilia, principalul port al Franței, dar și includerea Principatelor Române în cadrul Imperiului Otoman, au întârziat momentul înființării unei reprezentanțe consulare franceze în aceste zone (**P. Păltănea, *Comerțul Moldovei cu apusul Europei prin Galați, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, nr. 4, Galați, 1970, p. 201***). Însă, această problemă a revenit în atenția cercurilor diplomatice franceze, la începutul secolului XVIII. Modificarea statutului juridic al Principatelor Române, în urma Tratatului de la Kuciuk-Kainargi, a creat premisele apariției puterilor străine în aceste zone (**C. Bușe, *Intérêts économiques français au Bas-Danube. Le commerce de Galați dans sa première décennie en tant que port-libre (1837-1847), în „Revue Roumaine d’Histoire, XL-XLI, București, 2001-2002, p. 181***). Mai mult, izbucnirea revoluției franceze, în urma căreia reprezentanțele consulare franceze de la Viena, Varșovia, Sankt-Petersburg, au fost retrase, apoi anexarea Insulelor Ionice, în urma Tratatului de la Campofornio, au făcut ca problema înființării unor reprezentanțe străine să revină, tot mai des, în atenția diplomației franceze (**V. Ciobanu, *Înființarea consulatelor străine în Principatele Dunărene, în „Istoria românilor”, vol. VI, Editura Enciclopedică, București, p. 650***). După ce Rusia și Austria au făcut primii pași în stabilirea unor reprezentanțe consulare în aceste zone, alte puteri europene au încercat să obțină drepturi similare. Primele consulate au aparținut Rusiei (1782), Austriei (1783), Prusiei (1786) Franței (1796), Angliei (1802) (**C. Bușe, p. 182**). Instalarea consulilor francezi, la București și Iași, nu a determinat și numirea unui reprezentant la Galați. Accidental, un raport consular rus, din aprilie 1794, semnaleză prezența, la Galați, a câtorva vase franceze venite să încarce mărfuri aici. (**Hurmuzaki, I, p. 540. P. Păltănea, I, p. 175**).

Mai mult, prezența primului consul francez la București nu a fost de lungă durată, deoarece, la nici doi ani de la înființare, cu prilejul expediției napoleoniene în Egipt, reprezentanța Franței din capitala valahă a fost închisă (**V.**

Ciobanu, p. 652. C. Bue, *Comerțul exterior...*, p. 25).

Deci, putem spune că, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Franța nu a reușit să își asigure preponderența în aceste zone. Restabilirea raporturilor diplomatice dintre Franța și Imperiul Otoman s-a făcut prin semnarea tratatului franco-turc din 26 iunie 1802. La un an după semnarea acestui tratat, la Iași, a fost numit Méchain, în postul de comisar general provizoriu (**Hurmuzaki, IV, pp. 533 și p. 547**) la București, Saint-Luce, în postul de comisar provizoriu (**Hurmuzaki, supl. I, vol. III (1709-1812, Ed. Al. I. Odobescu, București, 1989, p. XI**) iar la Galai, același Méchain, în postul de sub-comisar pentru relații comerciale (**Hurmuzaki, IV, pp. 533 și 547**).

Astfel, a început prima etapă a consulatului francez în Principatele Române. Aceasta s-a caracterizat printr-o instabilitate accentuată a funcțiilor și titlurilor consulare, cel puțin până la jumătatea secolului XIX. Înainte de a vorbi despre activitatea consulilor francezi de la Galați, din prima jumătate a secolului al XIX-lea, o să vedem cum a apărut jurisdicția consulară în orașele din jurul Mediteranei, cum au evoluat trăsăturile acesteia, de la partea europeană, către partea orientală, cu invariabilele capitulații, cum au aplicat consuli francezi jurisdicția consulară, la Galați și Iași.

Limitele, pe care tocmai le-am descris, sunt necesare pentru a elimina orice iluzii referitoare la posibilitatea întocmirii unei monografii complete a consulatului francez de la Galați, prin extensie la Iași, iar extinderile, pentru a elabora un tablou, cât mai concret, al evoluției instituției consulare franceze, de-a lungul timpului.

1. La origini. De la jurisdicția europeană la jurisdicția orientală

Nu se poate analiza statutul juridic al străinilor din cadrul consulatelor de la Galați, fără a realiza o scurtă prezentare a statutului juridic al străinilor din statele europene și din Imperiul Otoman, Principatele Române făcând parte din cadrul acestuia, dar beneficiind de autonomie internă. Datorită acestei contradicții, regimul juridic al străinilor de la Galați a avut o traiectorie paradoxală: pe de o parte, a acceptat prezența acestora, sub protecția unei autorități consulare, pe de altă parte le-a negat drepturile înscrise în capitulații, punându-i sub autoritatea legilor Moldovei.

La origini, apariția consulatelor a fost strâns legată de evoluția drepturilor conferite străinilor dintr-un stat, de necesitățile socio-economice ale timpului, de contextul istoric, etc.

Deși în literatura de specialitate este vehiculată ipoteza că Franța a fost primul stat european, care a primit o capitulație de la Imperiul Otoman, originile jurisdicției consulare nu sunt plasate în anul 1535, ci mai devreme (**Nu vrem prin aceasta, să intrăm în complicatul proces al statutului juridic al supușilor străini din orașele din jurul Mediteranei, sau al statutului juridic al străinilor din Principatele Române, ci doar să vedem cum și unde a apărut acest sistem**).

Primele drepturi au fost acordate comercianților străini care seoseau la Roma, cetatea-eternă, în anul 241 î.e.n.. Atunci a apărut funcția de praetor peregrinus, funcție acordată unui înalt funcționar de stat. Acesta avea rolul a organiza procesele

dintre peregrini și romani și de a aplica *ius gentium*, legea particulară a străinilor din Imperiul Roman (**Aurel Bonciog, Drept Consular, Editura Fundației „România de Măine”, București, 1996, p. 16**). Coloniile grecești își alegeau, încă din secolul VI î.e.n., un conducător numit *prostates*, care le reprezenta în fața autorităților metropolei și le administra dreptul propriu. Având atribuții de arbitru în disputele comerciale, acest consul putea să aplice, în litigiile dintre membrii coloniilor care îl alegeau, propriile reguli cutumiare de drept comercial și maritim Instituția care a consfințit această practică a fost *consules mercatorum* (**Aurel Bonciog, op. cit., p. 16. Vezi i D. Mazilu, Diplomația. Drept diplomatic și consular, Editura Lumina Lex, București, 2006, p. 289**). Acest sistem, care a făcut posibilă existența a două tipuri de legi în cadrul unei entități statale, s-a numit sistemul personalității legii. Potrivit acestuia, străinilor nu li se aplica legea statului primitor, ci li se recunoștea dreptul de a trăi în conformitate cu propriile legi, în funcție de originea, etnia, religia lor, etc.. (**I. Filipescu, M. Jacotă, Drept internațional privat, Editura Didactică și Pedagogică București, 1968, p. 44**).

Aplicat încă din zorii epocii medievale, atunci când au apărut primele state barbare, formate, din punct de vedere etnic, din mai multe nații, acest sistem a fost valabil până în secolele XIII-XV. În aceste state, populația autohtonă era cărmuită după legile dreptului roman, iar imigranții, după cutumele proprii. Paul Fauchille plasa începuturile regimului de privilegii comerciale, încă din perioada medievală, atunci când, comercianții, veniți din toate colțurile lumii și stabiliți în porturile Mediteranei, nu puteau cunoaște legile și obiceiurile zonei, deci trebuiau judecați după legile statului de unde proveneau, nu după legile statului unde se stabileau (**P. Fauchille, I, 3, p. 101**). Cunoscutul om de stat, B. Boerescu, plasa originea acestor practici la începutul secolului XIII, atunci când statele suverane ale Europei au început să-i acorde reciproc dreptul de a numi consuli, cu scopul de a proteja comerțul și marina conaționalilor (**B. Boerescu, Memoire sur la juridiction consulaire, E. Dentu Libraire-Éditeur, Paris, 1865, p. 6**). Istoricul considera că au existat două direcții ale jurisdicției consulare, care s-au dezvoltat odată cu trecerea timpului: o jurisdicție naturală și generală, aplicabilă în toate țările creștine și o jurisdicție excepțională, aplicabilă numai în țările musulmane. După căderea Imperiului Roman de Apus, în anul 476, a urmat rândul Imperiului Bizantin. Astfel, în anul 992, Veneția a primit de la Împăratul Imperiului Bizantin, Vasile al II-lea, un privilegiu comercial, prin care a obținut drept de jurisdicție specială pentru comercianții venețieni în porturile Imperiului. Privilegii asemănătoare au primit Genova (1204), Montpellier (1243), Narbonne (1340) (**Aurel Bonciog, op. cit., p. 19**). Bulele acordate de Împărații bizantini negustorilor venețieni, în anii 1060 și 1204, reprezentau tot un regim de excepție. Prin acesta, negustorii primeau dreptul de a-și judeca proprii supuși (**P. Fauchille, I, 3, p. 112**). Următoarele privilegii au fost obținute în timpul cruciadelor. Orașele comerciale precum Veneția, Pisa, Genova, care au sprijinit logistic cruciadele, au primit importante privilegii de la statele cruciate, Regatul Ierusalimului, Principatul Ierusalimului, Comitatul Antiohiei, mai ales acela de a-și organiza servicii consulare. Astfel, coloniștii din statele italiene, Antiohia și Tripoli, erau grupați în cartiere care se bucurau de autonomie administrativă și juridică. În fruntea acestora, se afla un reprezentant, care purta titlul de vice comites. Basilus-ul tuturor coloniilor veneiene îi avea capitala la Acra, capitala Regatului Ierusalim, fiind numit de către guvernul venețian (**Aurel Bonciog, op. cit., p. 19**). Pe baza acestora, putem spune că, privilegiile acordate negustorilor europeni nu au fost elemente specifice dreptului otoman, ci au fost o realitate juridică, aplicată pe coastele mediteraneene, încă din perioada medievală.

Următoarea etapă, a fost cea a regimului de capitulații. Acestea

erau acte împărțite în capitole, emise de către sultan, cu scopul de a reglementa situația străinilor din Imperiul Otoman.

Primele acte de acest gen au fost acordate Veneției, stat care și-a păstrat privilegiile, chiar și după ce Imperiul Bizantin a fost cucerit. Halil Inalcik considera că, în anul 1352, otomanii ar fi acordat genevezilor o capitulație. Gheorghe Brătianu amintea de un document, datat la 26 aprilie 1368, care cuprindea o înțelegere între Orio Pasqualigo, reprezentantul Veneției la Constantinopol și Murad Orchan, reprezentantul turc (**Vezi Gh. Brătianu, Studii bizantine de istorie economică și socială, Editura Polirom, București, 2003, nota 6, p. 151**). Primul privilegiu, tradus și publicat la noi, în anul 1913, de către Nicolae Iorga, a fost acordat de către sultanul Mahomed al II-lea, negustorilor peroi, în anul 1387. Acesta se prezintă sub forma unor liste de privilegii comerciale, unilaterale, acordate de către sultan pe baza plăii haraciului (**N. Iorga, Privilegiul lui Mahomed al II-lea pentru Pera, în „Analele Academiei Române”, Secțiunea II, Tom XXXVI, Librăria Socec & Co. și C. Sfetea, București, 1913**). Prin aceasta, negustorii genevezi aveau dreptul „să aibă legile și datinile lor, ale fiecărui loc al Domniei Mele, să strice cetatea lor, dar ei să-și aibă lucrurile lor, și dar ei să-și aibă lucrurile lor, și magaziile lor, și viile lor, și morile lor, și corăbiile lor, și bărcile lor, și lucrurile lor”. Totodată, aceștia puteau „să-și vândă mărfurile liber în tot locul Domniei Mele, să se ducă să vie liberi pe uscat și pe Mare și vamă să nu dea, dar să se dea haraciu, cum e în tot locul Domniei Mele” (**N. Iorga, p. 7**). Nu este ciudat să întâlnim în acest privilegiu termenul de haraci, termen care presupunea o relație de subordonare?

Deci, putem spune că practica de a acorda privilegii comerciale nu a fost o creație a Imperiului Otoman, iar Franța nu a fost prima putere care a beneficiat de acestea.

Bazele relațiilor comerciale dintre Franța și Imperiul Otoman au fost puse, mult mai târziu, în anul 1535, atunci când Împăratul Francisc I a obținut prima capitulație directă de la Soliman Magnificul. Proiectul de capitulație, discutat între Jean de la Fort, ambasadorul Franței la Constantinopol și Ibrahim Pașa, nu avea caracterul unui privilegiu unilateral, ci avea caracterul unui tratat, încheiat între două părți egale (**Stela Mărieș, Supușii străini din Moldova în perioada 1781-1862, „Universitatea Al. I. Cuza”, Iași, 1985, p. 17**). Deși nu a fost ratificată, aceasta a reprezentat piatra de temelie a următoarelor capitulații. Acestea au păstrat caracteristicile celei dintâi. Demn de remarcat este faptul că, până în anul 1580, atunci când Anglia a obținut prima capitulație, Franța a deținut dreptul de protectorat asupra statelor care nu aveau încheiate capitulații cu Poarta.

După acest an, a început o lungă rivalitate anglo-franceză pentru supremație în Levant. Mai mult, un an mai târziu, regina Angliei, Elisabeta, a înființat celebra Companie a Levantului (**Datorită abilității ambasadorului Angliei la Poartă, Sir Thomas Glover, negustorii Companiei Levantului au căpătat satisfacție parțială o dată cu acordarea capitulației din anul 1606 prin care li se îngăduia să facă comerț cu orice port al Mării Negre, cu condiția de a închiria pentru transportul mărfurilor numai vase tucești, iar schimbul produselor să se facă numai la Constantinopol. Vezi P. Cernovodeanu, Relații comerciale româno-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803-1878), Editura Dacia, Cluj, 1986, p. 17**).

Treptat-treptat acest regim s-a generalizat astfel încât Franța a fost nevoită să împartă supremația și cu alte state europene. Mai mult acest regim a fost valabil și în provinciile Imperiului Otoman dar forma de aplicare nu a fost similară celei din Imperiul Otoman iar acest lucru se poate observa din exemplele documentare din paginile ce urmează.

(*va urma*)

LIVIA CIUPERCĂ

O bijuterie naratologică „Braconierul”

Vânătoarea și pescuitul sunt plăcute îndeletniciri, neuitând că pușca și undița se cer mănuite cu ales meșteșug și-ndelungată școlire. Când se ajunge la depănarea întâmplărilor însă, la care devii martor sau personaj, atunci avem de-a face cu un alt meșteșug, care nu prea se învață, ci este un

dar sau har divin. Cei care au scris, scriu sau vor scrie despre întâmplări vânătoarești, firesc, vor trece prin vizorul comparației cu maestrul măștrilor, Mihail Sadoveanu, așezându-l alături, la nu prea mare distanță și pe Ioan Alexandru Brătescu-Voinești. Și-n acest context, avem plăcerea de a prezenta cititorilor noștri, un volum de povestiri, **Braconierul** (2007), autor fiind Mircea Ionescu (1938-2013). Frumusețea naratologică, experiențele povestite cu mult farmec de către autor, ne amintesc de un alt (posibil) împătimit vânător, Grigore Patriciu, scriitor din perioada interbelică și ale căror **Vânătoarești**, avem certitudinea, nu i-au fost străine nici scriitorului trăitor în spațiul de poveste al Dunării de Jos, inspirându-l.

La Mircea Ionescu, descrierea îmbrățișează naratologicul doar atât cât să explice emoția și bucuria pregătirii primei vânători, a unui experimentat pescar. Nu vorbim de o artă a cinegeticului, dar termenii de specialitate abundă. Deși se declară un „*tânăr lipsit de experiență*” (**Conacul de seară**), diverse notații surprind contrariul. Un personaj căruia i se acordă prețuirea trebuincioasă este Bic, câinele de vânătoare, care devine (cum s-ar putea altfel?!), subiect de ironii, „*material biologic*”, prețios, tovarăș nelipsit în aventuroasele drumeții. Pățania cu Bic și vânătoarea de prepelițe par surori cu imaginarii lui I. Al. Brătescu-Voinești – **Bietul Tric**. Portretul său ar părea unul comic, dar nu și pentru stăpânul acestuia. Bic, cel din poveste, este un „*baset cu păr scămos, <bun la toate>, numai la aportat vânatul din baltă, nu...*”, iubit peste poate, *in aeternum*.

Povestirea care dă titlul volumului este duios de tristă prin noblețea caracterologicului. Ni se relevă două situații aflate în flagrantă antonimie: un braconaj inițiat din nevoia de supraviețuire. Însotirea cu un braconaj, gest caritabil. Dacă-l ascultăm pe Mircea Ionescu, importantă nu este vânătoarea în sine, cât faptul de a-ți „*face ucenicia alături de niște mari seniori ai vânătorii*”. (**Bursucul**)

Ce frumoase sunt amintirile copilăriei! S-ar putea uita vreodată prima „*pândă de noapte*” alături de un „*moș*” Mitriță?! (**O vânătoare de noapte**) Prin ochii unui copil de 12 ani, așteptarea vânatului, în pădure, într-un loc special amenajat – o groapă, devine o adevărată aventură. Dar o aventură nu lipsită de pericole. Copilul și bătrânul Mitriță sunt însoțiți în pădure, la locul de pândă, de câte un măgar – importantă informație: „*măgarii nu se sperie de bubuitura armei*”. Pentru a-i atrage, noaptea, pe iepuri, în fața puștii, țineau felinarul

aprinș. Altă informație utilă: „*Jepurii vin noaptea să se joace la lumină*”. Băiatul este fascinat de primul rol din viața sa de vânător (cu o pușcă încărcată, cu o singură țevă, calibrul 20), dar și înfiorat de frică.

Multe, diverse și extrem de interesante sunt notațiile scriitorului. Sunt notațiile unui pasionat:

– pentru neinițiați, e bine să le amintim că vânătoarea de: turturele, prepelițe, becaține, rațe, găște etc. e o plăcere care devine, în același timp, și o raritate;

– vânătoarea „*nu înseamnă să ridici arma la umăr și să tragi în tot ce-ți iese în cale*”, înseamnă în primul rând „*liniște, încântare, odihnă și speranță*”. Și... „*nu este neapărat nevoie ca tolba să-ți fie plină la întoarcerea acasă, ci sufletul, cu neprețuitele frumuseți ale câmpului*”. Și-n acest context, merită a aminti, și nu-i o poveste, mulți vânători practică acest sport doar din plăcere, ei neatingându-se de prada lor;

– La o vânătoare poți avea nenumărate surprize... și-anume... în loc să alergi tu după vânat (după un pui de bursuc), ca să-l împuști, e posibil ca bursucul să alerge după tine și... să-ți sfășie hainele, precum a pățit moș Vasile...

Mircea Ionescu ne încântă redând spații care nu sunt de poveste: puțină istorie, puțină geografie: „*După un drum de aproape o sută de km., zorii ne-au aflat într-un colț al pădurii Buciumenilor, rămășiță stingheră din vechii codri ai Moldovei de jos. Pădurea de stejar se întindea dinspre lunca Siretului spre dealurile Nicoreștilor și ale Poenei, care păstrau încă zidurile de piatră ale fostei cetăți dacice și mai apoi romane, Piroboridava...*” (**Bursucul**) Asemenea, gândind la o altă imagine dispărută din peisajul Dunării de Jos: „*Într-un început de decembrie umblasem o zi întregă prin locuri unde altă dată se întindeau apele fostului lac Brateș în căutarea găștelor, găgâlițelor și rațelor...*” (**Taina spovedaniei**)

Pe scriitor nu-l încântă doar metaforicul. Surprindem trimiteri interesante, mai ales de ornitologie. Aceasta dovedind un plus de pasiune, în planul documentației amintitoare de Gaston III Conte de Foix, supranumit Phoebus – autorul unei cărți despre vânătoare (**La chasse**), iar la noi – Alexandru Odobescu (ca să ne rezumăm doar la un singur exemplu, de esență clasică). În adevăr, „*din huma întrupării noastre*” nu rămâne decât amintirea... (**Într-o primăvară...**), spune scriitorul. Iar noi adăugăm: și utilele sfaturi, și poeticeștile descrieri, și termenii de specialitate, și formele arhaice (*zâbnic, prival, bulz de humă, foltan* etc.), și multitudinea de termeni familiari pescarilor și vânătorilor: „*multă lintiță și foltane de țipirig*” (**Braconierul**) ș.a.

Cumplită patimă!... vânătoarea. Dar o înțelege doar cel care trece printr-o întâmplare similară cu aceea a naratorului-personaj. Imprudența poate fi fatală, dar dacă este vorba de o poveste, putem fi liniștiți. Vom savura doar morala. Iarna, la vânătoare, pune la grea încercare chiar și pe un vânător experimentat. Plecat de unul singur, dar bine dotat, peste Dunărea înghețată. Și într-o zi foarte geroasă – o îndrăzneală soră cu moartea, „*la privalul Crapinei, pe care nu-l celțuiesc în poduri de candel nici gerurile cele mai*

amarnice, când crapă de frig oul de corb, rațele fac sobol și petrecere de nuntă...” Așa că un împătimit al vânătorii nu poate rata un astfel de spectacol. Toate bune și frumoase, dar să nu fii chiar un singur spectator, pentru că te poți chiar rătăci, te poate surprinde noaptea sau poți fi amenințat de porci mistreți și de câini sălbatici. Precum s-a și întâmplat. Dar cum orice poveste vânătoarească își are cheia ei umoristică, primejdia va fi învâluită în faldurile unei autoironii sensibile.

Ceea ce reține atenția unui lector avizat este reflecția asupra a ceea ce, uneori, suntem tentați a ne întreba dacă suntem singurele ființe inteligente pe acest Pământ?! Și avem a constata, fără nicio undă de orgoliu, că avem și surate bipede sau patrupede în juru-ne. În dicționarul de psihologie al lui Norbert Sillamy găsim confirmări numeroase, pornind chiar de la surpriza de proporții oferită de Mircea Ionescu. Plăcerea și uimirea de a privi o vulpe „*pescuind la copcă*” (fantezie umoristică, pe care o vom reîntâlni și în săptămânalul de divertisment social – „Jurnalul de Galați”, 17 iulie - 2 august 1998, p. 11, cu titlul: **Vulpea... <pescar...>**). Vorbim de o raritate, de spectaculos sau de o „*investiție indubitabilă de inteligentă*” – după cum conchide Dumitru Constantin-Dulcan, în studiul său, **Inteligenta materiei?** Nu-i basnă, nici năstrușnicie. Nu, dimpotrivă, un superb imaginar: „*La marginea ochiului de apă, întinsă pe gheață, o vulpe de toată frumusețea...*”, o vulpe „*de februarie*”, cu o minunată blană, împodobită cu „*toate culorile nunții...*” Impulsul de a immortaliza clipa pare firească... „*Cu mișcări leneșe, s-a întors și i-a cercetat pe cei patru carași care se zbăteau, lângă ea, scoși din apă de ghearele cumetrei. L-a ales pe cel mai mare și, cu el în gură a pornit în trap de buiestru spre pădurea de sălcii...*” (**Zâmbește, cumătră vulpe!**...) Același încântător spectacol, și prin ochii copilului care aude, din culcușul său de pândar – „*niște chițăituri, ca plânsul unui sugăr...*” Acestor două exemple de imaginar naratologic, le suprapunem câteva imagini (reale), filmate de un cercetător care „*a filmat o vulpe ce simula că este moartă pentru a atrage în capcană un corb din care și-a oferit apoi un prânz copios...*” Multe exemple, în sus-citata lucrare: **Inteligenta materiei**. Dar nici despre o cumătră vulpe, din imaginarul lui Ion Creangă, nu avem voie a uita!

Fascinante sunt și elementele de tehnică a vânătorii, având ca eroi (vedete), pe Chira și Bic. Un enot și un baset devin personaje cu însușiri și caracteristici umane. Atașament, prietenie, ascultare, dăruire, iubire față de stăpân. Chiar și gelozia sau ura se manifestă la gradul superlativ. Durerea înstrăinării se datorează întotdeauna unui gest necuțat: trădarea. Concluzia este dureroasă de tristă: „*În prietenia curată dintre un om și un animal, cel care trădează este întotdeauna omul!*...” Dacă în dresajul unui enot, recunoaștem plăcere și încântare, finalizată, totuși, printr-o dureroasă trădare a omului necuțat (**Chira**); dresajul unui cotoi (corcitură canină, un metis canin) care dovedește calități de campion, nu-i va aduce satisfacție stăpânului, adică dobândirea unei autorizații (de vânătoare), pentru că nu avea „*dosarul curat...*” (**Hoțul**) Secvențele umoristice sunt luminoase, de binemeritată destindere, savuroase, precum **Trădătoarea** (publicată și în „Jurnalul de Galați”, 11-16 august 1998, p. 11). Strădania de a educa un boboc de rață, în speranța de a o folosi în rol de „*chemătoare*”, firește că nu putea să aibă sorți de izbândă, vânătorul împușcând, pe baltă doar rațe „*civile*” în loc de rațe sălbatic. Asemenea și încercarea de a-l folosi pe Bic – „*basetul cu păr sărmos, roșu ca o vulpe*”, „*mai mult maimuță decât câine de vânătoare*”, la „*vizuină*”, pentru că „*fîind de talie mică*”, stăpânul se teme, „*să nu iasă vulpea cu el în gură și să strige nervoasă: <Ia-ți, domnule, crăcănatul ăsta, că-mi trezește puii din somn!...>*” (**Chira**)

Palpantă și-o posibilă întâlnire cu... mistrețul, „*namilă*

neagră ca păcatul”, cu proeminenții ei colți, pregătiți, oricând, să te sfâșie și care, „*clefăind morocănos din fălci*”, te-ai putea aștepta să-l auzi șuruind: „*Măi, omule, ce cauți tu prin pădurea mea?!...*” (**Mistrețul zburător**) Asta explică, posibil, nu de puține ori, ca un vânător să iasă din raza vânătorii... „*șifonat*” rău de tot. Fără glumă! Iată că printre vorbe de șagă, scriitorul strecoară și câte o reflecție: „*vânătoarea de mistreți*” este „*o trudă plină de riscuri, cazne și furnicăături amarnice pe spate*”. **Într-o primăvară...** este cel mai profund dintre textele acestui volum. O povestire care pare o rătăcire între celelalte, deși cu tematică vânătoarească. Sau poate de aceea, să înțelegem că viața nu este o vânătoare de himere. Viața implică inteligență în mânăuirea armei/unditei/condeului în atâtea ape, vânturi, furtuni tulburi, zăbrele. Ni se relevă două vieți: una care apune, împodobită cu multe experiențe, și o alta care-și dorește... reînflorirea... deși este încă la vârsta marilor încercări, căutări. Asemenea, și **O poveste cumplită**. Iată cum, după o vânătoare „*chinuitoare și nerodnică*”, obosit și dornic de a ajunge cât mai repede acasă, într-un compartiment de tren, atenția să se-ndrepte spre alte destine, spre alte întâmplări. Încrângăturile vânătoarești devin doar un pretext, o învăluire subtilă, pentru scriitorul care, în gena sa spirituală, pulsează acele neadormite căutări, supoziții care nu doar plâsmuiesc povestea, ci o învăluie în mister, în contorsionate mistere. Povești „*cumplite*” care îi vor alimenta câteva dintre romanele sale de investigație. Martor și reflector, naratorul transmite, în detaliu, nu doar o poveste „*cumplită*”, ci cum se poate mușamaliza o crimă și cum pot putrezi într-o ocnă niște ființe care n-au săvârșit decât o tâlhărie. Asemenea, uciderea unui boier (în timpuri de poveste, firește, cu trimitere la arhive) poate avea multe cauze, posibil: răz bunare țărănească (cu trimitere spre scheletul romanescului, din **Răscoala**, lui Liviu Rebreanu), posibil: răz bunare pasională (cu trimitere la povestirea lui Mihai Sadoveanu, **Balaurul**). Pe scriitor l-a fascinat această „*cumplită poveste*”, iar taina ei cerea și o postumă „*spovedanie*”. Așa ne explicăm abordarea de către scriitor a unei tehnici compoziționale, preferate de la baronul Montesquieu (**Les lettres persanes**) și până la Mihail Sadoveanu... și-ar fi suficient. Și ca și cum această „*poveste cumplită*” nu era suficient de explicită, scriitorul rescrie povestea, în **Taina spovedaniei**, creionând de această dată și un preambul, sub forma unei epistole. Conținutul acesteia reprezintă prologul dramaticei povești, ce s-a dorit atât de mult tănuț, dar care-și cere totuși dreptul la lumină, adică la iertare. Așa cum glăsuiește și înțelepciunea străbună, anume că nicio faptă nu rămâne nerăsplătită și nu-ți poate dăruii liniștea veșnică decât mărturisindu-o. Și-nt-o viață... câte nemărturisiri se-accumulează, câte înscrisuri... ne pot întina conștiința/conștiințele!

V-ați întrebat vreodată care poate fi cel mai frumos dar, care și s-ar putea oferi vreodată într-această viață? Sau care ar putea fi cel mai frumos dar – pe care și-l ai dori de ziua ta? Să ne amintim! Când Noica a împlinit 75 de ani, a primit „*cel mai frumos dar*” – un arbore. (Venerabilul filosof locuia atunci în Păltiniș, într-o vilă complet neîncălzită, în plină iarnă). Îi auzim vocea, și-acum, de dincolo de timp: „*Un arbore, ca un frate care mă strânge la piept și mă încălzește*”.

Ei bine, cele douăsprezece povestiri „*de vânătoare*” rămân un dar întru posteritate oferit de scriitorul Mircea Ionescu, pentru care amintirea unei frumoase îndeletniciri (vânătoarea), a unei mari pasiuni, se doresc asociate cu ritmurile Dunării albastre. Doar ea ne-aude, ne înțelege și ne iartă, îngemănându-și ritmurile învolburate în ton cu glăsurile scriitorului: „*din huma întrupării noastre*” nu rămâne decât amintirea...

„Cu grijă inima să ți-o păzești...”

Unde este casa memorială a lui Martin Heidegger?

Violeta Ionescu

Am căutat, la Freiburg, casa lui Martin Heidegger. Știam că este acolo. Dar unde? A fost destul de greu să aflui, căci gânditorul, ca și profetul, nu este iubit în patria sa...

Freiburghezii, și nu numai ei, au o reacție adversă la Heidegger. Și asta, fiindcă ei nu uită că sub nașiști, în timp ce colegul său Jaspers, fidel propriei sale gândiri, a renunțat la catedra de filozofie pe care o ocupase la Heidelberg, Heidegger a continuat să servească – e adevărat că pentru scurtă vreme - regimul, în dubla sa funcție de profesor și de rector.

„Cel ce se încumetă să pășească pe drumul care duce către sălășluirea în ce e mai vechi în vechi, se va supune necesității de a fi înțeles mai târziu, altfel decât i s-a părut lui însuși că se înțelege pe sine” – scrie oarecum justificativ în 1967, la Freiburg im Breisgau, Marin Heidegger, în prefața la „Repere pe drumul gândirii”.

El, care opta ca Eul să trăiască pe deplin experiența vieții, să nu renunțe la nici una din posibilitățile existențiale, mobilizând toate forțele și capacitățile ce sălășluiesc în el, a dorit, probabil, prin ceea ce este astăzi denigrat, să-și întregască experiența. Este o supoziție avansată de Radu Enescu, în prefața sa la „Timp și Ființă”, Ed. Jurnalul literar, 1995. Demnă de luat aminte.

În 1928, la un an după apariția lucrării sale de referință, „Timp și Ființă”, Edmund Husserl, creatorul fenomenologiei moderne, l-a propus drept succesor al său la conducerea catedrei de filozofie a Universității din Freiburg. La 39 de ani, Heidegger, care predase cinci ani filozofia la Marburg Universität, devine astfel profesor titular la Universitatea din Freiburg, unde fusese student, asistent și docent. Mai apoi a devenit și rector al acestei universități.

Pentru cine nu știe ce înseamnă Universitatea din Freiburg (în 2010 avea 11 facultăți și 26.000 de stundeți), amintim că pe băncile ei au învățat înalți funcționari imperiali, personalități notabile. A fost fondată în 1457 și deschisă solemn în 1460, de arhiducele Albrecht IV și de soția sa Mechtildis. Aici, Gregor Reisch a redactat celebra „Margarita Philosophica” - una din cele mai

importante enciclopedii de la sfârșitul Evului Mediu, o colecție de 12 cărți din domeniile: gramatică latină, dialectică, retorică, aritmetică, muzică, geometrie, astronomie, fizică, istorie naturală, fiziologie, psihologie, și etică - toate cu numeroase gravuri și un index complet.

În epoca modernă, cei mai eminenți absolvenți ai acestui for de cultură sunt, alături de Martin Heidegger: Edmund Husserl, despre care am vorbit mai sus, Hannah Arendt (teoretician politic, iubita lui Heidegger care l-a părăsit când acesta a colaborat cu nașiștii), Paul Erlich (Premiul Nobel 1908 pentru Fiziologie și Medicină; a descoperit Salvarsanul, considerat primul antibiotic din lume și primul tratament contra sifilisului), Adolf Krebs (Premiul Nobel în 1953, împărțit cu Fritz Lipmann, pentru descoperiri importante în ciclul metabolic), Hans Spemann (premiul Nobel 1935 pentru

Medicină și Fiziologie; a descoperit efectul de inducție embrionară), Ethel Dench Puffer Howes (una din primele femei psiholog, feministă) și Friedrich August von Hayek (filosof și om politic austriac, Premiul Nobel pentru economie, 1974).

Într-o astfel de atmosferă spirituală, Heidegger a experimentat mai departe „existândul” și a elaborat, la rândul său, idei epocale. Prelegerea inaugurală „Ce este metafizica?” a avut un răsunset imens. A fost imediat tradusă în franceză, japoneză, italiană, spaniolă, portugheză, engleză și turcă. Traducerea în limba română s-a făcut în 1942, cu acordul personal al autorului, de către Walter Biemel și Alexandru Dragomir, ambii doctoranzi pe atunci la Freiburg. Din păcate, exemplarul tradus și dat spre publicare în România editurii „Casa Școalelor”, a dispărut în urma cruntului bombardament din aprilie 1944. Din fericire, însă, un exemplar rămas în posesia lui Biemel a reușit să ajungă la Paris și a fost publicat în 1959.

La un an după stingerea din viață a lui Martin Heidegger (26 mai 1976), în aula Universității din Freiburg a avut loc o ședință comemorativă, în prezența celor doi fii ai filozofului și a unei alese asistențe. Au vorbit: Verner Max, succesorul lui Heidegger la catedră, H.G. Gadamer, cel mai strălucit elev al acestuia și C.F. von Weizsacker,

mare fizician și om de cultură, prieten al filozofului (cuvântările au fost publicate la München, un an mai târziu).

„Uimitoare, în aceste cuvântări - spune Constantin Noica, cel care participase de mai multe ori la seminarul de filosofie al lui Heidegger la Berlin, alături de Alexandru Dragomir – nu este rezerva față de gândirea lui Heidegger, ci lipsa, parcă deliberată, a oricărei perspective istorice, reținerea de a-i găsi lui Heidegger un loc în istoria filozofiei germane, cu atât mai mult în istoria gândirii universale... deși el a dominat de la distanță tot ce era gândire originală și pe care nu-l întrece ca ecou decât gândirea de inspirație hegeliană. O regretabilă prudență în lumea germană de astăzi...”

În anul 2001, când am ajuns eu la Freiburg, aproape nimeni nu știa unde locuise, cu numai 25 de ani în urmă, acest mare gânditor, poate cel mai mare filosof al lumii contemporane. Grație bunăvoinței gazdelor mele, familia doctorului med. Crișan V. Mușețeanu, cărora le sunt veșnic recunoscătoare, am putut afla, în sfârșit, o stradă și un număr: **Rotebuchweg 47**.

Am ajuns, cu emoție, pe străduțele înguste, până în dreptul casei pe care, ne-am uitat bine, nu se afla nicio plăcuță comemorativă.

În orașul care nu uită nimic, Heidegger nu avea niciun semn al trecerii sale prin ființă. „Ființa și Timpul” erau atunci, la Freiburg, abstracte.

Am dat la o parte portița întredeschisă a grădinii. Am privit casa îndelung. Nici o mișcare. Totuși, o casă extrem de bine îngrijită, cu grădină de flori în față, cu pereții albi și lemnul ferestrelor și al ușii bine lăcuit. La o fereastră deschisă atârna o haină, la aerisit. Am bătut, am sunat. Nimeni. În casă, peste tot, domnea o liniște deplină. Deasupra ușii mi-a atras atenția un citat (de unde oare?), cu litere negre, îngroșate:

**„Behute dein Herz mit allem Fleiss
denn daraus genet das Leben”**

Ceea ce, în traducerea lui Crișan V. Mușețeanu sună așa:

**„Cu grijă inima să ți-o păzești
Că doar dintr-înșă viața izvorăște”**

Dacă mai aveam dubii, atunci am fost sigură că acolo locuise Heidegger. Cine să-și mai înscrie la intrarea în propria casă un astfel de îndemn?

Chiar dacă nu există o casă memorială Martin Heidegger, deschisă turismului, la Freiburg, există mulți studenți la Filozofie care privesc Universitatea cu ochi heidegger-ieni, ca pe un „principiu unificator”, locul privilegiat al „legislației rațiunii”, unde funcționează destule atribute unificatoare... și pentru ei se poate face ceva.

Am plecat de acolo repetând în gând, ca un refren: „Cu grijă inima să ți-o păzești...”

Nu, casa lui Heidegger nu are o plăcuță comemorativă. Nici nu-i trebuie.

Expoziție personală Mihai Coțovanu

Mariana Tomozei
COCOȘ

Galeriile de artă “Nicolae Mantu” găzduiesc expoziția personală a lui Mihai Coțovanu, artist ieșean, din a cărui activitate spicuim câteva repere, pentru a-l face mai bine cunoscut publicului gălățean. Urmează Academia de Arte “G. Enescu”, Facultatea de Arte Plastice și Design, specialitatea Pedagogia artei, între 1990-1995, după ce între 1987- 1989 făcuse și cursurile Școlii Populare de Arte. A deschis 51 de expoziții personale, cele mai importante fiind la Galeriile de Artă Cupola și “N. Tonitza” din Iași, la Galeriile Orizont din București (2006), la Brașov, Muzeul de Artă Constanța, Bacău, Piatra Neamț, Vaslui, Castelul Bruhl- Germania, Sala Constantin Brâncuși a Parlamentului, București (2009).

Despre el s-au scris numeroase cronici plastice și i-au analizat opera critici de artă ca Valentin Ciucă și Mircea Deac.

Ansamblul de lucrări aflate pe simezele expoziției sunt reprezentative pentru creația pictorului și pun în valoare încă o dată opțiunile plastice ale autorului: o valorificare personală ale

tradițiilor realiste și impresioniste

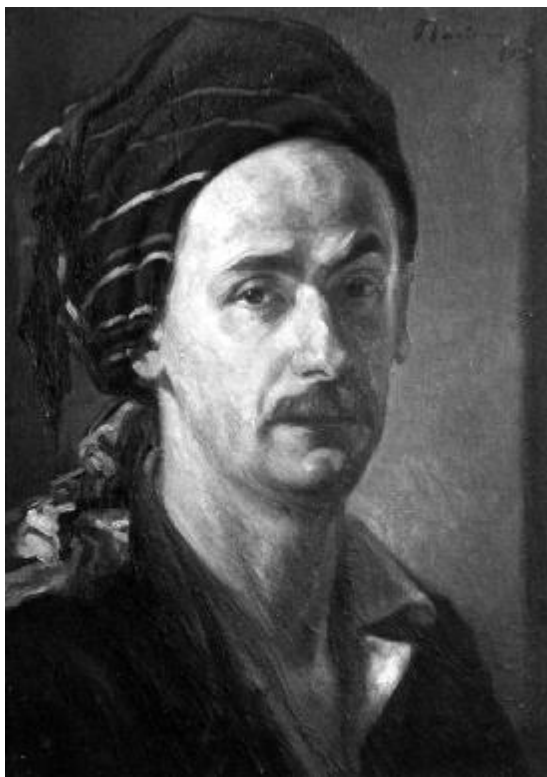
Termenul de realism sau impresionism îl folosim pentru a stabili contextul, ambianța artistică la care pare a se raporta creația sa. Corot, Monet, Pissaro, dar și Ion Andreescu sau Constantin Stahi, sunt puncte de reper pentru artistul ieșean, așa cum au constatat și alți comentatori ai operei sale. Sunt puncte de reper care îl stimulează în găsirea unei proprii viziuni artistice și nu modele care să-i îngreiească personalitatea. Fiindcă nici unul dintre peisajele, portretele sau naturile statice ale lui Mihai Coțovanu nu pot fi confundate. Ele au o certă amprentă personală ale cărei componente vom încerca să le descifrăm, fiind perfect conștienți că imaginile nu pot încăpea în întregime în cuvinte, ele scapă definirii prea exacte, făcând parte dintr-un limbaj diferit, care-și are propriile exigențe.

“A realiza un bun peisaj înseamnă, în primul rând, a prinde orele optime –primele două ceasuri ale dimineții și ultimele ale zile- atunci când lumina este mai blândă, când culorile sunt saturate și lipsite de albul neproductiv al orelor de prânz”. Această afirmație a pictorului, semnifică mai mult decât pare la o primă privire. Ea arată că o experiență câștigată în timp, de-a lungul anilor, o practică exersată și îmbogățită printr-o atentă observație a motivului stă la baza imaginilor create de el. Fiindcă dincolo de o încadrare stilistică pe care e firesc să o facem, să o stabilim, pictura lui Mihai Coțovanu îi exprimă propriile trăiri și propria sensibilitate care se materializează în configurările picturale. Acest lucru e vizibil în organizările compoziționale atent elaborate, structurate cu precizie, în cromatica ansamblului, în calitatea luminii ce învâluie formele.

O paletă reținută, dar cu tonalități sensibile, dezvoltând o bogăție a griurilor colorate configurează peisajele ieșene sau ale satului moldovenesc, margini de păduri, transfigurându-le și subliniindu-le apartenența la o lume a meditației. Naturile statice impresionează prin materialitatea formelor, prin armonioasa construcție a ansamblului.

Ca o concluzie la personalitatea lui Mihai Coțovanu aș aminti un citat din Valentin Ciucă, din albumul “Penelul și pensula”, dedicat pictorului: “Aflat în momentul deplinei și fertilei maturități, Mihai Coțovanu are statutul unui artist care a tranșat definitiv în favoarea artei. Și-a asumat destinul și calea întoarcerii este definitiv exclusă. Omul și artistul au atributele disciplinei și caracterului, voința de a fi și talentul de a face din fiecare lucrare un comentariu sensibil și inteligent asupra lumii semnelor, a aparențelor dar și a esențelor”.

DICTIONAR ARTIȘTI PLASTICI GĂLAȚENI

83. OLARIAN, Mircea – pictor, grafician (n. 19 septembrie 1898, Galați - m. 27 august 1985, București). Studii libere de pictură. Între 1908 – 1933 a trăit în Craiova. Aici a urmat Școala Comercială „Gh. Chițu”, după care a intrat funcționar la Banca Comerțului. În timpul liber desena, picta și făcea copii la Pinacoteca „Alexandru și Aristia Aman” după lucrări ale lui Nicolae Grigorescu și Artur Verona. Un timp a luat lecții de pictură de la Freda Tribalsky-Delnevo, artistă care făcuse studii între 1907-1911 la Academia de Arte Frumoase din München, iar în 1913 frecventase atelierul profesorului Ierasesk din Viena, specialist în naturi moarte, flori și peisaje. În 1925, cunoscându-l pe pictorul Eustațiu Stoenescu, acesta a fost impresionat de lucrările sale, îndemnându-l să-și continue activitatea artistică. A debutat în 1926 cu o expoziție personală, cuprinzând 59 de lucrări de pictură și 30 de desene și acuarele, deschisă în Salonul Prefecturii Dolj. Renunțând la slujba de funcționar bancar, de la 1 iunie 1927 a avut posibilitatea să lucreze la Institutul de Arte Grafice „Ramuri”, în cadrul căruia a putut să-și valorifice calitățile de desenator. Este admis cu lucrări la Salonul alb-negru și la Salonul oficial de pictură din București. În 1930 primește premiul II pentru

un „Autoportret” expus la Salonul de pictură și sculptură din București. Își mai organizează două expoziții personale la Craiova în 1929, la Casa Albă a Băncii Comerțului, și în 1932, la Sala Minerva, iar după expoziția din 1933 de la București, Sala Mozart, hotărăște să se stabilească în Capitală. Aici continuă să lucreze și să-și organizeze alte expoziții (1945, Sala Universul, București; 1957, Galeriile de Artă, București; 1969, Muzeul de Artă Craiova; 1970, Galeriile de Artă Simeza, București). A fost prezent cu lucrări la Salonul de desen și gravură între 1932-1938 și 1940-1945, la Tinerimea Artistică în 1945 și 1947, iar în perioada 1953-1959 a participat la Expoziția anuală de stat a artelor plastice și la Expoziția anuală de grafică. Lucrări ale sale au figurat între anii 1969-1978 la expoziții de artă românească deschise în Italia, U.R.S.S., Polonia, S.U.A., Filipine, China, Vietnam, Bulgaria, Germania, Venezuela. A ilustrat volumele „Oltenia” (Fundatia Culturală Regală „Regele Mihai I”, Regionala Oltenia, 1943, retipărit în 2008 la Editura Scrisul Românesc), Ilariu Dobridor – „Oameni ridicați din țărănime” (colecția „Cartea satului”, Fundatia Culturală Regală „Regele Mihai I”, Craiova, 1944), Sabina Paulian – „Salba ielelor” (Craiova, 1931) etc. În 1978, când împlinea 80 de ani, și-a organizat prima Expoziție retrospectivă la București, găzduită de Sala Dalles. În 1984, Muzeul de Artă din Craiova îi deschide expoziția de grafică „Craiova văzută de Mircea Olarian”. Va fi omagiat în 1998 cu o altă expoziție retrospectivă organizată de Muzeul de Artă craiovean la împlinirea a 100 de ani de la naștere. Distincții: Ordinul Meritul Cultural clasa a IV-a (1968).

Mircea Olarian s-a remarcat prin peisajele executate în manieră postimpresionistă, prin portrete și ilustrație de carte. Deși autodidact, a ajuns să-și formeze un stil propriu și să lase de-a lungul anilor impresia că este stăpânul unei viziuni și a unei gândiri profunde, care au ca finalitate interpretarea personala a realității la care și-a racordat creația și nu a abandonat-o niciodată. De aici menținerea sa în cadrele unui figurativ care să restituie cu claritate această realitate cu mijloacele artistice pe care le are la dispoziție. A pictat edificii importante ale Craiovei, străzi și case vechi, cu elementele lor de arhitectură, colțuri pitorești, biserici și mănăstiri, redând acel specific al locurilor, poezia și parfumul lor de altădată. Pledează în aceste sens tablouri ca „O vedere a Craiovei de altădată”, „Vedere generală a Craiovei în 1930”, „Vechea biserică Sf. Dumitru”, „Palatul

Ramuri”, „Hanul doctorului Beron”, „Casa Coțofeanu”, „Casele N. T. Popp”, „În fața bisericii”, „Casă pe Strada Târgului”, „Centrul Craiovei”, „Hanul Chintescu”, „Răscruciul Mic”, „Piața Veche Elca”, „Tren în gară”, „Vatră din Gorj”, „La fântână” ș.a. A immortalizat priveliști ale parcurilor și străzilor Bucureștiului, aspecte cu Piața Universității, Clopotnița Bisericii „Sf. Silvestru”, Pridvorul Bisericii Sf. Spiridon Vechi, Turnul Colței etc., secvențe din alte localități urbane sau rurale din țară, de pe Dunăre sau de la Marea Neagră („Peisaj dunărean”, „La nisip”, „Sighișoara”, „Cozia”, „Dimineată la Ada-Kaleh”, „Bordeeni”). Din călătoriile sale în Italia a reținut imagini care pot fi admirate în lucrările „Roma – Fântâna Medicis”, „Roma – Intrarea în For”, „Arcul de triumf al împăratului Constantin”, „Fortăreața Sant’ Angelo”, „Assisi”, „Mănăstirea Sf. Francisc din Assisi”. De

foarte multe ori peisajele sale sunt însuflețite de prezența omului, surprins în atitudini și gesturi firești, în momente de muncă sau de relaxare. Fie că sunt realizate în ulei, în desen, laviu, acuarelă, acvaforte, acvatinta, pointe-seche, aceste lucrări, pe lângă valoarea artistică, au o incontestabilă valoare documentară. Nu lipsesc din creația sa nici compunerile alegorice sau cele care fac trimitere la evenimentele ale istoriei naționale („Evocare istorică”, „Suceava”, „Civitas luminis”, „Târgoviștea voievodală”), după cum nu lipsesc nici compozițiile inspirate din realitățile epocii contemporane („Forjă la Hunedoara”, „În practică”, „La Uzinele 23 August”, „Forje la Grivița Roșie”, „Montarea locomotivelor”). Referindu-se la creația picturală și grafică a artistului, criticul de artă Virgil Mocanu nota cu prilejul retrospectivei din 1978: „Cert este că Mircea Olarian pornește de la realitate, o

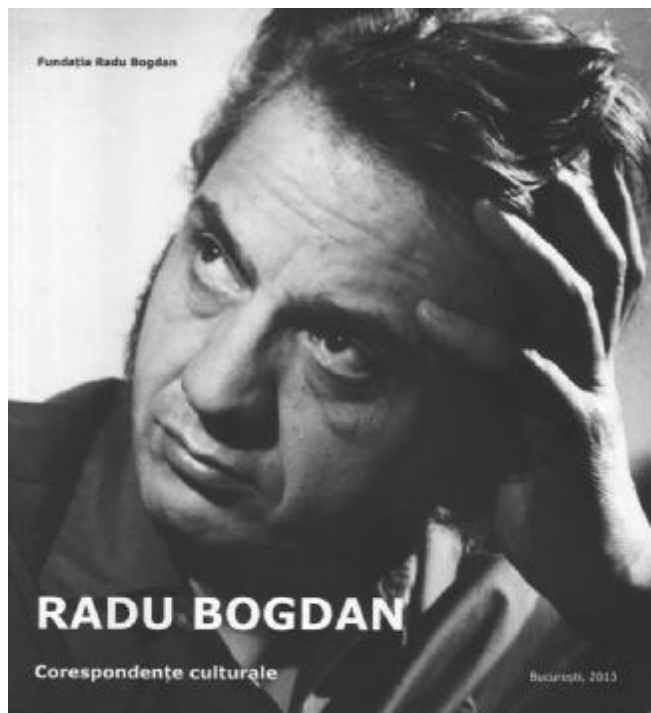
surprinde în detalii și o urmărește consecvent de-a lungul întregului proces de transpunere în imagine artistică, declarându-se satisfăcut în momentul în care racordul optic dintre model și dublul său se face cu minimum de obstacole sau derogări. Așa se întâmplă cu peisajele, artistul cultivând un stil «vedutist», apropiat nostalgic de preromantismul venețienilor Guardi, Tiepolo, Canaletto, poate pentru că «scenografiile» sale virtuale au ca subiect, de multe ori, Italia, alteori notând cu exactitate dar cu un ton epic, eroizant chiar, aspecte actuale ale peisajului autohton. Așa se întâmplă și cu portretele, restituirii recognoscibile, dar și sondaje psihologice atente, o imagine a lui George Enescu, dublată de un șir de siluete ce pot constitui fotogramele unei mișcări, reprezentând paradigma atitudinii adoptate în această situație. Acuratețea execuției urmează unei vizibile certitudini conceptuale, unei autoritare luări

în posesiune a realității, fără îndoieli și reticențe, ceea ce conferă acel aer de lucru solid, bine făcut și definitiv, ca în tradiția genului, degajat de ansamblul expunerii” („România literară”, nr. 39, 28 septembrie 1978). Desenele sale, care au înnobilit paginile revistei craiovene „Ramuri”, reprezintă, de asemenea, peisaje, dar mai ales foarte multe portrete ale unor personalități românești. În rândul acestora din urmă amintim: „Marele logofăt Ioan Bibescu”, „Vornicul Iordache Otetelișanu”, „Gheorghe Lazăr”, „Titu Maiorescu”, „Ioan Maiorescu”, „Ștefan Octavian Iosif”, „Ion I. C. Brătianu”, „Eugeniu Carada” (economist și scriitor),

„Dumitru Tomescu” (unul din întemeietorii și directorii revistei „Ramuri”), „Ștefan Braborescu” (poet și prozator). Ele pun în evidența măiestria artistului în conturarea cu economie de mijloace a chipului celor portretizați, spontaneitatea, siguranța, subtila pătrundere psihologică de care dă dovadă în individualizarea modelelor.

Bibl.: Paul Rezeanu, *Artele plastice în Oltenia (1821 – 1944)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1980; Mircea Deac și Tudor Octavian, *300 de pictori români*, Fundația Jean Louis Calderon, Noi Media Print, București, 2007; Petre Oprea, *Artiști participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice (1902-1947)*, Editura Maiko, București, 2006; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Popasuri ale privirii*, Editura „Sinteze”, Galați, 2013.

Radu Bogdan - Corespondențe culturale

Radu Bogdan (n. 14 martie 1920, Galați), unul dintre cei mai mari istorici și critici de artă ai României, membru fondator al U. A. P. R. (1950), membru al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă (1966) și membru al Uniunii Scriitorilor (1990), a decedat la 13 august 2011 la București, fiind înmormântat la Cimitirul Străulești, pe Aleea Scriitorilor. În timpul vieții, după absolvirea Facultății de Litere și Filozofie din cadrul Universității din București (1948), unde s-a bucurat de învățătura și îndrumarea lui Tudor Vianu, Mircea Florian, George Călinescu și George Oprescu, a lucrat ca ziarist (1944-1945), redactor, reporter, crainic la Radiodifuziunea Română (1945-1947), inspector general în Ministerul Artelor și Informațiilor (1948-1950), cadru științific la Muzeul de Artă al Republicii (1950-1952), conferențiar universitar la catedra de Istoria Artei, Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”(1950-1952), cercetător, cercetător principal, șeful sectorului de artă modernă și contemporană de la Institutul de Istoria Artei al Academiei Române (1951-1980). La 17 februarie 1969 și-a susținut doctoratul în istoria artei cu o teză despre pictorul Ion Andreescu (coordonator științific, George Oprescu) în fața unei comisii al cărei președinte a fost criticul și profesorul Șerban Cioculescu, iar ca membri îi avea pe dr. Theodora Voinescu, prof. dr. Mircea Mancaș și prof. dr. Edgar Papu. În timpul studenției a

Morphochroma

frecventat cenaclul „Sburătorul” condus de Eugen Lovinescu, a avut strânse legături cu Tudor Arghezi și Liviu Rebreanu, i-a cunoscut pe George Enescu (vezi fotografia de la pagina 46!), Yehudi Menuhin, Pierre Francastel, Lionello Venturi, a fost apropiat și a purtat o bogată corespondență cu importante personalități internaționale: Bernard Berenson, Albert Skira, Marc Chagal, Gisele Freund, Albert Boime, André Lothe, Jean Tinguely etc. A debutat în „Ecoul” din 16 februarie 1944, la insistențele lui Virgil Ierunca (pe atunci, Virgil Untaru), cu un articol despre Van Gogh, semnat cu pseudonimul Ștefan Sava. De-a lungul anilor, a colaborat cu articole, eseuri, studii, medalioane și cronici plastice la „Viața Românească”, „Studii și cercetări de istoria artei”, „Arta” („Arta plastică”), „Scânteia”, „Secolul 20”, „Revista de filozofie”, „România literară”, „Contemporanul”, „Almanahul literar”, „Amfiteatru”, „Tomis”, „Observator cultural”, „Magazin istoric”, „Dilema Veche” ș.a. În volum a publicat monografiile: „Theodor Aman” (E.S.P.L.A., București, 1955), „Ion Andreescu”, vol. I, „Artistul în epocă” (Editura Meridiane, București 1969), vol. II, „Posteritatea critică” (Editura Meridiane, București, 1982), „Georgeta Năpăruș” (Editura Meridiane, București, 1983). O parte din articolele, eseurile, studiile și cronicile plastice publicate în presă le-a reunit în volumul „Reverii lucide” (Editura Meridiane, București, 1972). A manifestat interes și pentru cimitirul vechi de la Săpânța și arta crucilor lui Stan Pătraș, despre care a scris o carte rămasă în manuscris. De asemenea, de la Radu Bogdan a rămas o bogată arhivă de documente, cuprinzând articole, studii, cercetări despre diverși artiști români și străini, memorii, note, fotografii, pliante, cataloage, corespondență în limbile română, germană, franceză. Soția sa, doamna Dalia Bogdan, după moartea criticului, a fondat în 1912 Fundația „Radu Bogdan”, a cărei președinte de onoare este, iar ca președinte executiv o are pe Mădălina Mirea, doctor în istoria artei, cea care timp de nouă ani a ucenicit alături de maestru și căreia acesta i-a lăsat prin testament întreaga sa moștenire culturală. Moștenire ce va fi cercetată, valorificată și pusă la dispoziția specialiștilor și a marelui public. A fost distins cu Premiul de Stat pentru monografia „Theodor Aman” (conferit în 1957 pentru anul 1955), Medalia de Aur la Concursul Internațional al Cărții de Artă, Leipzig, Germania (1971) și Ordinul Meritul Cultural în grad de Mare Ofițer, Categoria C – „Artele plastice” (2004).

Un prim pas în munca de valorificare a arhivei Radu Bogdan, Mădălina Mirea deja l-a făcut prin publicarea volumului „Corespondențe culturale”, apărut spre sfârșitul anului trecut cu sprijinul financiar al Administrației Fondului Cultural Național (AFCN). Așa cum ține să sublinieze editoarea în „Prefață”, „volumul își propune a fi în primul rând un demers de restituire a unor scrieri inedite și reprezentative, pe de-o parte pentru dezvăluirea unor aspecte mai puțin cunoscute ale istoricului și criticului Radu Bogdan, iar pe de altă parte, pentru contextul socio-cultural în care aceste scrieri s-au produs”, miza principală fiind „aceea de a demonstra că vreme de mai bine de jumătate de secol, viața intelectuală din România a continuat să palpate și regimul comunist nu a reușit să-i secătuiască resursele”, că „au existat intelectuali care au stabilit contacte profesionale cu colegi de breaslă din Occident, dezvoltând și întreținând relații pe termen lung”, și că Radu Bogdan „a fost sincron cu omologii săi europeni, cercetători și istorici de artă cu a căror operă s-a ținut tot timpul la curent”.

Cartea debutează cu două scrisori adresate, prima din Paris (25 decembrie 1957), cealaltă din Roma (2 aprilie 1958), profesorului George Oprescu, mentorul său, director al Institutului de Artă al Academiei Române, prin care îl informează pe acesta despre felul cum decurge activitatea sa de documentare în problemele privitoare la viața și opera pictorului Ion Andreescu, despre contactele stabilite cu o serie de personalități culturale din Franța, Olanda, Italia (Pierre Francastel, Christian Zervos, Marcel Aubert, Max Friedlander, Ary Bob de Vries, René Huyghe, André Lhote, Jean Cassou, Bernard Dorival, Bernard Berenson, Lionello Venturri, Matteo Marangoni, Carlo Ludovico Ragghianti etc. Urmează epistole primite

de Radu Bogdan de la Tristan Tzara, M. H. Maxy, scrisori adresate de Răzvan Theodorescu, director al Institutului de Istoria Artei, lui Ion Frunzetti, președintele Secției de teoria și istoria artei și literaturii, prin care înștiințează că Radu Bogdan a fost invitat de serviciile culturale franceze din București pentru a merge timp de 30 de zile la Paris pentru a se documenta în privința tematicii colocviului Asociației Internaționale a Criticilor de Artă (A.I.C.A.), desfășurat între 12 – 17 septembrie 1972, că tot el trebuie să onoreze invitația colecționarului Dr. Karl Deisler din Elveția pentru o cercetare de 15 zile în această țară a avangărzii românești. Răzvan Theodorescu solicită aprobarea formalităților pentru obținerea vizelor de plecare în străinătate, arătând și consecințele în cazul când participarea acestuia ar fi ratată. Foarte interesante sunt scrisorile de la și către celebra fotografă Gisèle Freund, epistola lui Radu Bogdan din 17 ianuarie 1959 către pictorul olandez Maurits van Dantzig, în care criticul român îi expune acestuia opiniile exprimate de Lionello Venturi în legătură cu arta abstractă, surprinzătoare pentru el mai ales fiindcă îl știa pe acesta un fervent comentator al impresionistilor și al pleiadei de artiști europeni care i-au precedat pe aceștia în secolul al XIX-lea. Aceste opinii, ca și altele, le întâlnim mai pe larg prezentate în articolul despre Lionello Venturi din cartea sa „Reverii lucide” (pp. 147 -155), scris cu prilejul vizitei făcută la Roma, în ziua de 27 martie 1958, în locuința sa din Corso Trieste 42, la puțin timp după ce maestrul aniversase împlinirea vârstei de 70 de ani. (va urma)

Corneliu Stoica

Meridiane literare

„Călătoria către ficțiune”

(El viaje a la ficción, 2008)

Mihaela GALU

Când am deschis această carte a lui Mario Vargas Llosa, copleșită până la prejudecată de greutatea acestui nume, am fost puțin dezamăgită să constat că lucrarea e, aproape în întregime, o exegeză la opera scriitorului uruguayan – absolut necunoscut pentru mine - Juan Carlos Onetti. Dezamăgită pentru că sunt cam sătulă de exegeze, sau hai, să nu fiu infatuată (căci totuși n-am citit chiar atât de multă critică literară la viața mea), nu atât de exegeze cât de ideea de comentariu al unei opere, care conduce apoi la un alt comentariu și apoi la comentariul comentariului etc. Adică, să fie clar: exact ceea ce eu urmez să fac acum...

Dar... cartea lui Llosa se anunță încă din titlu a fi o operă în sine și nu doar un comentariu al unei alte opere. Adică Onetti pare pe alocuri (și este, sigur) doar un pretext pentru un comentariu. Mai mult, cartea și-a atins scopul încă înainte de a o fi terminat, adică m-a făcut să vreau sa-l citesc pe Onetti. Și e cu atât mai meritoriu acest lucru cu cât Llosa nu-i face o apologie a scriiturii, ba chiar așa spune că, dimpotrivă, îi subliniază mereu stilul grosolan, incoerența, trecerea gratuită și fără sens de la un tip de narator la altul (fapt care derutează cititorul), atmosfera sumbră, decadentă și mizeră din toate cărțile lui, prezența doar a unor personaje sordide (pești, bețivi, nimfomane, drogați, sinucigași)...

Au fost traduse în română (la „Nemira”) două dintre cele mai bune romane ale sale: *Viața „scurtă”* și *Șantierul naval (Șantierul fantomă)*. Primul este cartea care-l apropie cel mai mult de Faulkner (pe care Onetti îl recunoaște ca model) și de Borges (deși influența acestuia a fost indirectă și nerecunoscută nici de el, nici de critici; se pare că cei doi s-au întâlnit o singură dată față în față și nu s-au plăcut). Al doilea ar fi o alegorie a decăderii economice și sociale a Uruguayului din anii 50, deși Onetti se detașează mereu și complet de problema socială și politică la care nu ia parte și care nu-l interesează. Sunt hotărâtă ca în viața asta să le citesc pe amândouă.

Ce pare interesant la ciudatul ăsta de scriitor este că lumea ficțiunii lui nu i-a ajuns. A creat o ficțiune într-o altă ficțiune, prin inventarea unui

oraș numit Santa Maria, care apare, alături de locuri concrete și reale, în toate cărțile sale. Mai mult, creează, ca și Balzac, un fel de saga, prin faptul că personajele sale sunt mereu aceleași, ele mutându-se practic dintr-un roman în altul, fiind alternativ fie principale, fie eroi ai unor povești paralele, în umbră față de firul epic central. Toți au trăsături

comune: sunt visători ratați, trăiesc în lumi inventate, imaginare, construite artificial. Unul conduce un șantier naval intrat de mult în faliment și rugină, altul conduce un bordel (ambția lui de-o viață) cu trei prostituate obosite pe care-l duce, de asemenea, la faliment. Și apropo de acest capitol, Llosa se folosește de romanul „Culegătorul de hoituri”, pentru a face un excurs moral pe marginea ideii de bordel, în diferite tipuri de societăți și regimuri politice.

Și mai revelatoare însă este personalitatea lui Onetti însuși. Llosa l-a întâlnit personal și l-a cunoscut destul de bine, se pare. Omul pare mult mai interesant chiar decât cărțile lui: „leneș și visător”, timid, mizantrop, cinic, sumbru, pesimist, antisocial, sceptic, trăind mai mult în lumea lui decât în realitate, citind non-stop și părăsind școala încă de foarte tânăr. Într-un fel, un om demn de toată admirația, așa spune (sic!); surprins foarte bine în capitolele *Un tânăr leneș și visător* și *De la ficțiune la cruda realitate*.

Dacă ar fi să recomand doar „ceva” din cartea asta, așa spune că e suficient de citit primul capitol, *Călătoria către ficțiune*, care reia titlul cărții și care e un eseu în sine, fără legătură aparentă cu ce urmează (în fapt, povestea nașterii romanului „Povestașul” - nu știu cum e-n spaniolă, dar traducerea în forma asta mi se pare foarte inspirată - pe care Llosa l-a scris în urma relației de către un prieten a unei întâmplări trăite în mijlocul unui trib din Amazonia) și ultimul, *Punct și de la capăt*, o concluzie a întregii lucrări, care rezumă exact întreaga carte, întreaga viață a lui Onetti și întreaga lui personalitate în doar câteva pagini exemplare.

Adrian POHRIB

Din istoria Poliției române

Legea pentru organizarea Poliției Generale a Statului din anul 1929

Venirea la putere a guvernului național-țărănesc (10 noiembrie 1928 - 7 iunie 1930), prezidată de către Iuliu Maniu, a determinat adoptarea unei legi noi care să reglementeze activitatea tuturor ministerelor și a organelor aflate sub autoritatea Ministerului de Interne. Preocuparea esențială a noului guvern a reprezentat-o reorganizarea aparatului de stat⁴²⁴. La 2 august 1929 este promulgată *Legea pentru organizarea ministerelor*⁴²⁵, al cărei scop era acela de a conferi administrației centrale o înfățișare unitară. Serviciile statului erau grupate pe ministere, iar ministrul era șeful administrației ministerului său. Legea menționa că ministerele reprezintă interesele generale ale statului și, cu toate că nu dispuneau de personalitate juridic, ele puteau să se prezinte în justiție și să încheie acte juridice în numele Statului și pentru Stat.

Erau stabilite prin lege zece ministere, și anume: Ministerul de Interne, Ministerul de Externe, Ministerul de Finanțe, Ministerul de Justiție, Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, Ministerul Armatei, Ministerul Agriculturii și Domeniilor, Ministerul Industriei și Comerțului, Ministerul Muncii, Ministerul Sănătății și Ocrotirii Sociale. Se preciza că ministerele și subsecretariatele de stat nu se puteau înființa și desființa decât prin lege; numărul subsecretariatelor de stat nu putea depși numărul ministerelor, repartizarea lor pe ministere făcându-se prin decret regal. Potrivit art. 28, președintele Consiliului de Miniștri era șeful guvernului.

Legea stabilea atribuțiile fiecărui minister în parte, precum și structura acestora. Ulterior, prin decrete regale, s-au înființat noi ministere, iar altele s-au scindat; de asemenea s-au instituit noi funcții: vicepreședintele Consiliului de Miniștri (în octombrie 1932) și miniștri de stat (din octombrie 1930). În fapt s-a ajuns, după numai doi ani de la adoptarea legii din 2 august 1929, la o dublare a

numărului de miniștri și secretari de stat.⁴²⁶ Ca formă de organizare ministerele erau împărțite în direcții, servicii, secții și birouri. Conform legii, Ministerul de Interne avea în atribuții conducerea administrației generale a statului și, în acest sens, asigura coordonarea și armonizarea relațiilor dintre autorități, îngrijindu-se în același timp de ordinea și siguranța Statului. Ministerul de Interne avea în componență următoarele servicii centrale: *Direcțiunea personalului din serviciile exterioare; Direcțiunea administrației generale și locale; Direcțiunea Generală a Poliției și Direcțiunea Caselor și Fondurilor speciale*. În ceea ce privește Direcțiunea Generală a Poliției, se menționa că avea atribuțiile fixate prin legea de organizare a Poliției Generale a Statului și prin legea Jandarmeriei (art. 36).

Promulgarea legii a fost urmată de intrarea în vigoare a *Regulamentului pentru organizarea Ministerului de Interne*, din 25 ianuarie 1930. Acesta prevedea că atribuțiile Ministerului de Interne sunt de „conducere a administrației generale a țării, ordinea și siguranța statului”⁴²⁷, atribuții care reformulează definiția dată de Regulamentele Organice. În timpul guvernării liberale, Miu Maniu criticase adesea măsurile legislative liberale și defectuoasa activitate a administrației, Poliției și Jandarmeriei. Prin această lege, Ministerul de Interne era factorul răspunzător de ordinea internă a statului, ocupându-se de administrația generală a țării prin reprezentanții guvernului (prefecții de județe, pretorii, notarii comunali și organele administrației locale) și de apărarea ordinii publice și siguranței statului prin organele abilitate ale Direcției Generale a Poliției, Inspectoratului General al Jandarmeriei și Prefecturii Poliției Capitalei⁴²⁸. În Ministerul de Interne existau direcții care îngreunau funcționarea normală: Direcțiunea Generală a Poștelor, Telegrafelor și Telefonoanelor (P.T.T.), Direcțiunea Monitorului Oficial și Imprimeriei Statului, Direcțiunea Serviciului Sanitar, care au intrat prin Legea de organizare a ministerelor din 2 august 1929 în structura altor ministere nou înființate⁴²⁹. Legiuitorul conștientiza situația în care se găsea Poliția în anul 1929 și carențele care țineau de „lipsa de unitate, lipsa complet de organizare, abuzurile de numiri în funcție și lipsa complet de pregătire profesională”⁴³⁰

Proiectul de lege pentru organizarea Poliției Generale a Statului.

O contribuție esențial în elaborarea și adoptarea legii a avut-o ministrul de Interne Alexandru Vaida-Voevod⁴³¹, împreună cu D. R. Ioanițescu, Armând Călinescu, Anibal Teodorescu, Vințil Dongoroz și profesorii de la Facultatea de Drept din București: Stelian Popescu, Eugen Bianu, specialist în probleme care priveau siguranța de stat, ultimul având și o activitate publicistică impresionantă⁴³². Noua lege a pornit de la neînțelegerile și fricțiunile permanente dintre organele de poliție, căutând să se realizeze „principiul fundamental al unificării serviciilor polițienești într-un sistem armonic, științific și determinarea precis a atribuțiilor importante ale Poliției, prin specializare⁴³³. Ea a fost inițiat în timpul ministeriatului lui Alexandru Vaida-Voevod, perioadă marcată de o serie de legi care au constituit, pentru mulți ani, baza organizatorică a forțelor de ordine. Între acestea, *Legea Jandarmeriei Rurale* (24 martie 1929); *Legea pentru organizarea penitenciarelor și a instituțiilor de prevenție* (30 iulie 1929), *Legea pentru organizarea ministerelor* din 2 august 1929 (potrivit ei, Ministerul de Interne revenea la misiunile esențiale: conducerea administrației generale a țării, ordinea și siguranța statului, controlul administrațiilor locale), *Regulamentul de organizare a administrației centrale a Ministerului de Interne* (25 ianuarie 1930), *Legea contra spionajului și a trădării în timp de pace* (26 iunie 1930), *Regulamentul de funcționare a Jandarmeriei Rurale* (16 martie 1931) și altele.

Camera Deputaților, în zilele de 19 și 20 iunie 1929, sub președinția lui Victor Deleu, a luat în discuție proiectul de lege pentru organizarea Poliției Generale a Statului, ocazie cu care se sublinia: „Dacă prin legea Jandarmeriei s-a pus bazele organizării poliției rurale, nădăjduim că prin legea de față vom izbuti să întemeiem pentru totdeauna Poliția urbană, și cu amândouă aceste legi, într-un tot armonios, să asigurăm interesele vitale ale neamului și Statului nostru. Cercetând situația Poliției urbane de astăzi, și mai ales răsfoind trecutul, pentru a vedea desfășurarea evolutivă a acestei instituții la noi, ajungem la concluzia că sunt multe scăderile și lacunele, nu numai din punct de vedere legislativ, ci și din punctul de vedere al moravurilor ce au prezidat la aplicarea legilor polițienești”.

Cu ocazia *Expunerii de motive* este realizat un scurt istoric al Poliției române începând cu Regulamentul Organic, subliniind lacunele și deficiențele izvorâte din actele normative anterioare, apreciindu-se că „numai atunci când cunoști greșelile trecutului și cauzele care le-au provocat, poți să întreprinzi opera de însănătoșire. Istoricul este patronat de la bun început de ideea „că aproape toate încercările în materie de legiferare polițienească, pornite de multe ori din cele mai bune intenții, s-au frânt mai întotdeauna de considerațiuni politice de partid și n-au putut

să realizeze idealul la care tindeau⁴³⁴.

Deputatul Richard Franasovici a subliniat eforturile depuse de Partidul Liberal pe linia acțiunii de modernizare a instituției Poliției și rolul deosebit de important jucat de Vasile Lascăr în reforma din anul 1903. Din păcate la scurt timp, nu mai departe de anul, 1905, odată cu venirea la putere a conservatorilor, aceștia s-au îndepărtat de principiile călăuzitoare ale legii. Legea lui Vasile Lascăr fixase un examen de capacitate, care s-a desfășurat, este adevărat pentru o scurtă perioadă de timp, riguros și imparțial. Toți cei care formau clientela politică, și care veneau cu un guvern și plecau cu același guvern, au stăruit în atingerea obiectivelor, astfel că s-a organizat un al doilea examen ținut sub regimul conservator, în urma căruia au reintrat în cadrele Poliției toți cei care cu un an de zile mai înainte căzuseră la examenul de aptitudine. În afară de aceasta, deși prin legea din 1903 se fixaseră anumite condiții de admisibilitate, cerându-se licența în drept pentru funcționarii polițienești, legea conservatorilor din anul 1905 revine asupra acestei dispoziții legale dând posibilitatea absolvenților școlilor de științe de stat, incontestabil mai puțin indicați în funcții administrative decât licențiații în drept, de a ocupa funcții în cadrul Poliției. De asemenea, se mai deschidea o porțiță chiar celor netitrați, cazul ofițerilor în rezervă din Armată, de la gradul de locotenent în sus, de a accede în Poliție. În opinia liberalilor, „firul continuității” a fost rupt de către conservatori, pe umerii cărora cădea și responsabilitatea coborârii nivelului

Note:

424 *** *Istoria Românilor*, vol. VIII, București, 2003, p. 274

425 Monitorul Oficial, nr. 169 din 2 august 1929

426 *** *Istoria Românilor*, vol. VIII, București, 2003, p. 189

427 Monitorul Oficial, nr. 19 din 25 ianuarie 1930

428 Lazăr Cârjan, *op. cit.*, p. 234

429 Vasile Bobocescu, *Istoria politiei române*, București, 2000, p. 211

430 D.R. Ioaniteșcu, *Lege pentru organizarea Poliției Generale a Statului*, București, Curierul Judiciar, 1929, p. 76

431 Alexandru Vaida-Voevod (27 februarie 1872, Olpret, Someș, azi Bobâlna, Cluj - 19 martie 1950, Sibiu).

A exercitat prerogativele funcției de ministru de Interne în perioadele: 10 noiembrie 1928-7 iunie 1930, 13 iunie - 8 octombrie 1930, 6 iunie-10 august 1932

432 Vasile Bobocescu, *Istoria politiei...*, p. 214

433 D. R. Ioaniteșcu, *Noua reforma a politiei, în Politia Moderna*, București, Anul IV, nr. 41-42, 1929, p. 2

434 D.A.D., ședința din 19 iunie 1929, în „Monitorul Oficial”, partea a III-a, nr. 85, 31 iulie 1929, p. 3117

435 *Ibidem*, p. 3192-3194

Din sumar:

cArtEsența 17 - gen-Om, Simon Ajarescu - p.2
Agenda Centrului Cultural - p.3, 4
Mărțișorul... A. Stegaru Ștefănuță - p.5, 6
Biserica ortodoxă română... G. Milea - p. 7
Interviu cu Ioan Gh. Tofan, Gh. Nazare - p. 8
Frontul din bostănărie, Gr. Postelnicu - p.11
Interviu cu Catia Maxim, Andra Rotaru - p. 14
Stalingrad, Marius Chiru - p.15
S.F.? S.F., Tovarăși?!, Victor Cilincă - 16
Războiul ca act de cultură, George Lateș - p. 20
Frânturi dintr-un veac..., C-tin Tănase - 20, 21
Prostul și nebunul, N. Bacalbașa - p. 22
Misiunea universitară franceză..., V. Ionescu - p.23
Poezie: Romeo Aurelian Ilie - p. 24, 25
Poezie: Luca Cipolla - p. 26, 27
Rugă și pozie, cronică de O. Mihalcea - p. 28
Pive de sumane și ..., E. Holban - p.29
Revista DDJ în Elveția, a.g. secară - p. 30
Completări la dosarul..., pr. Eugen Drăgoi - p.31
Bračionierul, cronică de Livia Ciupercă - p. 38
Cu grijă inima..., V. Ionescu - 40
Expoziție Mihai Coțovanu, M. Tomozei Cocoș - p. 42
Dicționar Artiști Plastici Gălățeni, C. Stoica - p. 43
Morphochroma, C. Stoica - p. 45
Meridiane Literare, cronică de Mihaela Galu - p. 47
Din istoria Poliției române, Adrian Pohrib - p. 48
Baroque en noir, cronică, a.g. secară - p. 51

Revista Dunărea de Jos

EDITOR:

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 80008

tel.: 0236 418400, fax: 415590

e-mail: office@ccdj.ro

ISSN: 1583 - 0225

Manager:

Sergiu DUMITRESCU

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

DTP și coperte:

Eugen UNGUREANU

Culegere și corectură:

Laura DUMITRACHE

Tematici

*Numărul 146, aprilie
Homo homini lupus?*

*Numărul 147, mai
Pâine și ciocolată*

*Numărul 148, iunie
Europa danubiană*

Suflet
cătore suflet!

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) sau pe adresa de facebook [ccdj Galati](https://www.facebook.com/ccdj.Galati). Adresa on-line a revistei și arhiva parțială se găsesc pe aceeași adresă web.

Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România)

Baroque en noir

Vernisajul unei expoziții deosebite a avut loc miercuri, 19 februarie 2014, la Muzeul de Artă Vizuală Galați (Blocul V3, de lângă Piața Centrală), orele 18:00.

„Regia” quasi-happeningului a aparținut Simonei Andrei (foto 1, centru), ca și fotografiile, Edi Costandache (dreapta) fiind curator. Moderator, directorul Muzeului de Artă Vizuală, profesorul Dan Basarab Nanu (stânga). Au luat cuvântul mai toți cei implicați în proiect.

Baroque en noir este o poveste despre putere, despre intrigă, despre magie, despre trădare transpusă în imagini cu ajutorul unei echipe alcătuite din make-up artistul Roxana Dobre (foto 2, stânga), designerii vestimentari Monica Goldbach și Roxana Stoian (foto 2, dreapta) și, cum spuneam, fotografii Simona Andrei. Împreună au imaginat un tablou baroc, depășind granițele fotografiei fashion.

„Baroque en noir” este un proiect început în toamna anului 2013, fotografiindu-se în patru ședințe, în spații precum pădurea Gârboavele, Centrul Nică Petre Brăila, clădiri părăsite, malul sudic al Dunării.

S-a dorit ca fotografiile cuprinse în „Baroque en noir” să fie străbătute și legate de un fir epic. Fiecare personaj s-a născut în strânsă legătură cu felul de a fi al celor care i-au dat viață. Textele care însoțesc imaginile sunt voit ermetice, informează, sugerează, dar lasă fiecăruia libertatea de a imagina mai departe. Cu ajutorul scriitorilor Petrișor Militaru și A.G.Secară, aceste texte pilot au inițiat invitații, astfel ca, în momentul vernisajului, personajele din fotografii să poată fi recunoscute. Cei care au dat „viață (sperăm noi) artistică” acestor personaje sunt Geraldine Ghineț (foto 3, în picioare), Mihaela Gâdei, Roxana Georgiana Băloiu (foto 5) și Tudor Șerban (foto 4).

Dacă a existat o inegalabilă Simone de Beauvoir, iată că se anunță o inegalabilă Simona de Beauregarde (sau Beavevoir), dacă artista tot are o licență în filosofie, dacă ne este permis jocul de cuvinte și de ființe!

(Text și foto: **Adi George Secară**)

Foto 4

Foto 5

145 - 100 de ani de războaie mondiale

Galati, cnd 880019, str. Dumbrava nr. 61
Tel/fax : 09-40-235-418405; 09-40-236-415590
e-mail: office@cdj.ro - www.cdj.ro

